Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 30 גראשען — היינט 24 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 304	Łódź, Piątek 30 grudnia 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, פרייטאג, א׳ טבת תרצ״ג	№ 304

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224- ... — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער ...

נור היינט און מארגען
לאז יעדער אייבער זעהען
אין קינא „ראקיעטא" שענקיעוויטש
„די נייע ארץ=ישראל"
היינט, פרייטאג פון 4 א זייגער נאכמ.
מארגען, שבת פון 12 פריה ביז 12 און.
יודען! פערזוימט נישט, גייט מאסענוויז

נאך קורצע שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אונזער טייערער און אונפערגעסליכער פאטער, שוויגערפאטער, גרויספאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

נ״ע יעקב דוב ב״ר עזריאל זעליג ז״ל
יאבלאנסקי
(געבוירען אין סטאוויסק)
אין עלטער פון 63 יאהר

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 30 דעצעמבער 1932, 11 אזייגער פארמיטאג פון טרויער-הויז פילסודסקי 18 (קאלאניאל-געוועלב וואכאדניא 6) וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפגעטרויערטע הינטערבליבענע

סילוועסטער
אין „פילהארמאניע"
שבת ד. 31 דעצעמבער 11 א זייגער אוונט קומט פאר אין „פילהארמאניע"
אגראנדיעזער סילוועסטער=אוונט לטובת „אוזדראווסקא"
א מאסע אטראקציעס! 2 ארקעסטערס! ביליגער בופעט!

די לייטונג
פון די 1-טע ארטאדאקסישע לערן= און ערציהונג=אנשטאלטן
„דרכי נעם"
פון גרשון אלי׳ ליסם אין לאדז
ערשטער „דרכי נעם", קילינסקיעגא 50, טעלעפאן 215-26
צווייטער „דרכי נעם", אל. 1-טער מאי 20, טעלעפאן 200-43

מאכט באקאנט, אז צוליב די פריינצווארענע פלעצער אין די גן=ילדים׳ס, צום צווייטען האלבען שול-יאהר, דורך דעם איבערגאנג פון פיל תלמידים אין די מכינות צו התחלת חומש, — ווערען פון איצט אנגענומען תלמידים אין די גן=ילדים׳ס צום ערמעסיגטען פרייז פון 40 זלאטים א קווארטאל.

די לייטונג. 6671

בוכהאלטערס ווייסען
אז סאלידע האנדעלס-ביכער און פיל-רובירטע טאג-ביכער צו זעהר נידריגע פרייזען אין א גרויסען אויסוואהל בעזיצט אויף לאגער די ספעציעלע ביכער-פאבריק
A. J. OSTROWSKI
55 Łódź, Piotrkowska 55
tel. 203-54.

בעמערקונג: ס׳איז שוין ארויס דאס פראספעקט פון האנדעלס-ב״ק, באשטעטיגט דורכ׳ן פינאנץ-מיניסטעריום פאר סך-גרעסערע האנדעלס- און אינדוסטריעל-אונטערנעהמונגען. אלע גענויע אינפארמאציעס און אויפקלערונגען ווערט ערטיילט אין יודיש.

קוראטאריום פון די שולן און קינדער-היימען
א. נ. פון וול. מעדעם
אין לאדזש, שרודמיעסקא 18.
מארגען, שבת, 31/XII, 11 אין אוונט קומט פאר אין פרעכטיקן ווארשאווער זאל, פאלודניאווא 36

א גראנדיעזער סילוועסטער=אוונט

ארטיסטישער פראגראם אויסגעפירט דורך ארטיסטן פון „אראראט" און דראמאטישער סטודיע „באגינען".
רייכער און ביליגער בופעט — אטראקציעס — רולעטקע און מעקסיקאנישע שפילן — ערשטקלאסיקער דזשאז קווארטעט — טענץ ביז איבערפרי.
בילעטן צום פרייז פון 2.50 זל. (פאר מיטגלידער 1.50 זל.) צו באקומען אין מעדעם-שול, שרודמיעסקא 18, מיכאלעוויטש-שול, זגערזשער 42 און אין טרעבעטער-ווינקל, פאלודניאווא 20.
5624

שבועה דאוריתא
לויט אן אורטייל פון סאנד גראדזקי, וועט מאנטאג, דעם 9 יאנואר 1933, 10 א זייגער פריה שווערען אין דער אלטשטעדטישער שוהל
יענקעל לאסמאן,
72 יאהר אלט, פון זאוישא 24, וועגען א סכסוך מיט מיר אויף 61 זל. 44 גר. פאר גענומענע קאלאניאל-סחורות, וואס ער לייקענט אפ, אז עס קומט מיר גארנישט. מיט אכטונג
לייביש ראזענבערג, זאווישא 32

אכטונג, סוחרים!
אלע סוחרים, וועלכע האבען געדונגען געוועלבער אין דער נייער האלע ביי
ה. קרויזע, פאדזשעטשנע 4
ווערען געבעטען צו קומען אין זייערע אייגענע אינטערעסען שבת צו נאכטס, דעם 31/12 1932 6 א זייגער אווענט פינקטליך אין סליינ-הענדלער-פעראיין, אגראדאווא 10.
5570 **א גרופע סוחרים**

חברה „הדרת בחורים" מלינארסקא 8
זונטאג, פ׳ ויחי (8/1.33) 6 אזייגער אווענט קומט פאר אין בערלינער זאל, זאכאדניא 26
א גראנדיעזע
התחלת-הספר-תורה=
פייערונג
מיט׳ן אנטייל פון בערימטען ארקעסטער אונטער דער אנפ. פון גומפלעוויטש און צעדראווסקי. סוועלן אויך אנטייל נעמען א חזן מיט א גוט איינשטודירט כאר אונטער דער אנפ. פון בעוואוסטן דיריגענט ראפאפארט. עס וועלן רעדן טאלאנטירטע רעדנער. די יוזי. באפעלקערונג ווערט העפליך איינגעלאדן צו בעטייליקן זיך אין פייערונג. פרטים אין די וויסטערדיגע מודעות.

„הזמיר" אל. קאשטשושקי 21
שבת, דעם 31 דעצעמבער ד. י. 9 אוונט
טראדיציאנעלער חנוכה-ראוט
אין מוזיקאלישען פראגראם נעהמען אנטייל:
כאר, ארקעסטער, מענער=קווארטעט (ברידער גרינוואלד, העכט, שארפשטיין), סאליסטען א. א. וו.
נאכ׳ן פראגראם: — טענץ ביז אין דער פריה.

בילעטען צו בעקומען טעגליך אין סעקרעטאריאט פון „הזמיר". 6550

א פרייליכער סילוועסטער=אוונט!
מארגען, שבת=צו=נאכטס, ד. 31 דעצעמבער 1932, פון 10 א זייגער אוונט קומט פאר אין די זאלען פון רעסטאראן
געדולד, 35 פיעטרימאווער 35
א גראנדיעזער
סילוועסטער=אוועבד
פערבונדען מיט א פרעכטיגען מוזיקאלישען קאנצערט-טייל.
ספעציעלער דזשאז-ארקעסטער. — קאנקורסען אויף טענץ. — א ים מיט אטראקציעס. — ביליגער בופעט.— טענץ ביז דערפריה.— פאסט און פעש פערוויילונגען.
5636 מיט אכטונג **די לייטונג.**

בעקאנטמאכונג
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז דינסטאג דעם 3.1 1933 ווערט ערעפענט א הילפס=פעראיין א. נ.
„עזרת עניים"
אלעקסאנדריסקא 19
וועלכע וועט ארויסגעבען טעגליך אומזיסטע מיטאגען פון 1—3 נאכמיטאג.
די אלע, וועלכע ווילען גענייסען פון אונזערע כשרע אומזיסטע מיטאגען, דארפען זיך רעגיסטרירען פון זונטאג, דעם 1-טען יאנואר 1933 אין פעריינס-קאנצעלאריע פון 7—9 אוונט.
5591 מיט אכטונג **די פערוואלטונג**

ארץ=ישראל׳דיגע
יפור=פאמעראנצען
זיס, זאפטיג, קערנלאז. — ביליג און גוט
שוין אנגעקומען
צו בעקומען אין „תוצרת ארץ=ישראל", שרודמיעסקא 1 טעל. 19342
בעשטעלונגען ווערען שוין אנגענומען און זאפארט אפגעשיקט א היים.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקן מיר אויס דעם ה׳ יחיאל דרעסלער און פרוי צוליבן פריהצייטיקן טויט פון זייער אונפערגעסליך טעכטערל
שרה׳לע נ״ע
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
פנחס פסאטשילאס און קינדער

דער שווערגעטראָפענער פאמיליע זאַרזשעווסקי
צוליבן טויט פון זייער אומפערגעסליכען מאַן און פאָטער,
אונזער טייערען פריינד

נ״ע אהרן זאַרזשעווסקי

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שאר
אבלי ציון וירושלים.

די ערשטע פעראייניגטע יוד. פליישער
אין לאדז. קילינסקיעגא 60 — 6285

ישראל סקולסקי
(לאדז)
צפורה קאטשקאוויטש
טאָמאַשאָוו
פערלאבט
טאָמאַשאָוו, כסלו תרצ״ג

אַ הארציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשיב׳ן חבר
ה׳ ישראל סקולסקי (לאָדז)
צו זיינע תנאים מיט פרל.
צפורה קאַשקאָוויטש (טאָמאַשאָוו)
זאָל אייער נייער לעבענס-וועג מיט רויזען באַצירט זיין.
חברה „כנסת צעירים״
לאדז, ווסכאָדניא 51 — 5627

אונזער חשובן וויצע-פרעזעס און קאַסירער
יצחק מאיר סקולסקי און פרוי
צו דער פערלאָבונג פון זייער ליבען זוהן
ישראל מיט פרל צפורה קאַטשקאָוויטש
ווינשען מיר פיל גליק.
די פערוואַלטונג פון יודיש[illegible]
הענדלער-פעראיין פאַמאָרע[illegible]

לארוסיו של ידידינו היקר
ישראל סקולסקי (לאדז) את העלמה
צפורה קאטשקאוויטש (טומשוב)
אנו מברכים אותם ב[illegible] מזל - טוב
ועתיד מזהיר.
מאיר קאָזש[illegible], יעקב אורבאך
חיים איוביצקי

לנשואיו של מר
אברהם לייב דייטש (פאביאניץ)
את העלמה מרת
חוה איזביצקא (לאדז)
אני מברכים בברכת מזל-טוב.
5575 מאיר קאָזשיך, יעקב אורבאך

צו דער פערלאָבונג פון
אונזער חשובן פריינד
אברהם שפיגל
מיט פרל.
בראניא נעלקענבוים
ווינשען מיר אַ הערצליכן מזל-טוב און
אַ גליקליכע צוקונפט.
יאַקיב ראָזענבערג, הלל פייוויש,
מ. חומעץ, שמואליק טשערניאַקאָוו.

צו דער התונה פון אונזער ג׳ מיטגליד
ה׳ הערש ברייננבארד
מיט פרל. פאלא דאווני
ווינשען מיר זיי אַ הארציגען מזל-טוב
און אַ גליקליך צוזאמענלעבען.
חבריה „כנסת צעירים״ וגבאים בלודז

Z intencji zaślubin kuzynki naszej p.

Poli Dawny

— z p. —

Hermanem Brajnbardem

życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości.

H. LIBERMAN z ŻONĄ
5603 M. LIBERMAN z Narzeczoną

צו דער חתונה פון אונזער געערטען ה׳
דוד ראָזשאַל
מיט פרל. סאלא פלאָווני
גראַטולירט און ווינשט אַ הארציגען מזל טוב
פערוואַלטונג פון ארב. ספאָרט-געזעלשאַפט
„פאָרווערטס״ אין לאדז. 5576

דאַנקזאָגונג!

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער בעסטן דאנק דער יוגענד-סעקציע ביים הילפס-פעראיין „משמרת החולים״ פאַר די געשאַפענע סומע געלד לטובת דעם פעראיין. גלייכצייטיג ווינשען מיר אַ הערצליכן מזל טוב דעם געטרייען פרעזעס פון דער יוגענד-סעקציע ה׳ הערש ברייננבארד
צו זיין חתונה מיט פרל.
מאלא דאווני
5598
פערוואַלטונג פון „משמרת-החולים״ לימאַנאָווסקי 6

ייִן כשר!

[illegible]ביק פון דער בעוואוסטער וויין- און מעהד-פאַבריק
[illegible]מע „פראָגרעס״

גאטונגען איער Nr.	קוואַרט 0.9	באָט-שאנקע 0.6	האלבע באָטשאנק. 0.3	פירטעל ליטער 0,25	[illegible]
רייניגער זיס ראָדז. וויין	1.90	1.35	–	0.55	0.25
מאלאַגא טאָקאַר	2.00	1.45	–	0.65	0.30
Nr. 6	2.25	1 60	0.85	0.70	0.35
Nr. 7	2.55	1.80	0.95	0.80	–
Nr. 8	2.80	2.00	1.05	–	–

אַלע אַנדערע סאָרטען ווײַנען זענען בעדייטענד רעדוצירט געוואָרען.
צוליב דער בעקוועמליכקייט פון אונזערע ג׳ קונדשאַפט פון גריגעם מאַרק בעקומט מען אונזערע ווײַנען ביי ה׳ פוּלווערמאַכער גרינער מאַרק 6 טעלעפאָן 150-78.
מיט אַכטונג

ווײַן- און מעהד-פאַבריק

אַלטער מאַרק 2, טעל. 184-82
הורט-פערקויף נאָר אין פאַבריק אַלטער מאַרק 2
איינצעל-פערקויף נאָר אין פראַנט-געוועלב אַלטער מאַרק 1.

1-טע בעמערקונג: פירמאַנע פירטעל-ליטער-דיגע פלעשלעך ווערן צוריקגענאָמען 5 גר., באטשאנקעס און קוואַרטען פלאַשען צו 10 גר. 2-טע בעמערקונג: סטעמפעל-מאַרקען וועקסלען און פאָסט-מאַרקען, ווערט פערקויפט צו נאָמינאַל-פרייזען. 2142

8-טע ונג מיטגל. פון דער האַאָפּ. האַנדווערקער-באַנק פּיאָטרקאָווסקא 4
שבת, אָוונט דעם 31 דעצ. ד. י. 5 אַ זייגער קומט פאָר אין לאָקאַל פון צענטראַלן האַנדווערקער-פערבאַנד מאַלאָדניאַיא 4, 2-טער שטאָק

אַ פערזאַמלונג

פון מיטגלידער פון דער האַנדווערקער-באַנק
אויף וועלכער דאָס פרעזידיום פון דער גענעראַל-פערזאַמלונג פון 18 דעצ. ד. י. וועט אָפגעבען אַ בעריכט פון איהר ביזאַיצטיגער טעטיגקייט.
קומט מאַסענווייז, ווייל עס גייט וועגן ווייטערדיגען גורל פון דער באַנק.
מיט אַכטונג דאָס פרעזידיום פון דער גענ.-פערזאַמלונג

8-טע טונג, זדונסקא-וואָלער אין לאָדז
מיר מאַכען בעקאַנט, אַז שבת-קודש פ׳ מקץ, דעם 31 דעצעמבער ד. י. קומט פאָר די

יערליכע גענעראַל-פערזאַמלונג

פון אונזער פאַריין אין איינענעם לאָקאַל פּילסוד-סקיעגאַ 12. 6 אין אָוונט, דער 2-טער טערמין 8 אָוונט. גילטיג ביי יעדער צאָל מיטגלידער מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג:
1. וואַלן פון אַ פּאַרזיצענדער. 2. קאַסע-בעריכט
3. טעטיגקייט-בעריכט און דיסקוסיע איבערן בעריכט.
4. וואַלן פון אַ נייער פערוואַלטונג און פערשידענע פאָרשלאַגן. חברים, קומט מאַסענווייז. 5594
מיט אַכטונג דער וואַל-קאָמיטעט

Urządzenie fabryki cukierków

i różne meble okazyjnie do sprzedania. Zgłosić się od 11-ej do 3-ciej po poł. Wólczańska 135, m.1

פאַר געלד,
ביזשוטעריע און
לאָמבאַרד-קוויטעס
צאָהלט די העכסטע פרייזן
איזידאָר פיאַלקאַ
פּיעטריקאָווער 7. 6208

צוליב אַבריזע

צו פערקויפען אַ ספר תורה

לאדז, פילסודסקעגא 35 (ווסכאָדניאַ)
קוואַר-אָפיצינע, 3-טער שטאָק, וו. 42. 5499

שפּאָרט געלד

דורך קויפען רעעלע סחורה
צו די ביליגסטע פרייזען
לאָזט זיך נור ביי דער פירמע

„באַרון״

לאָדז, נאָוואָמיעסקא 30, טעל. 210-58
וועלכע איז די איינציגע
ביליגע און רעעלע קוועלע
פון גוטען קידוש-ווײַן
ביז די געשמאַקסטע מאַלעסינער,
אונגאַרווײַנען, ווי אויך אַלע סאָרטען
ליקער, בראַנפּען׳ס און מעהד.

ENGLISH

פאַרענגער און פאָרטאַ-בעשיטענע. קאָנווערסיע, ליטעראַטור ערטיילט אַ פעהיגער פעדאַגאָג. — אָפּפרעגן אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir“.

Dr. med. H. SZUMACHER

הויט און וענערישע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
פּיעטרקאָווער 56, טעל. 148-62
נעהמט אָן טעגליך פון $1^1/_2$ ביז $5^1/_2$ נאָכמיטאָג;
זונטאָג און אַנדערע חגאות פון 3 ביז 6 נאָכמיטאָג.

רעשטען

לאָדז, נאָוואָמיעסקא 5
פראָנט, 2-טער שטאָק
פערשידענע קאַמגאַרנס
ביליצער, טאָמאַשאָווער און לאָדזער
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פּאַלטאָס און קאָסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

גערענסט נאָר
אין פראָנט, II שטאָק

אויגען-קליניק מיט שטענדיגע — בעטען —

Dr. med. G. Krausz

פּיעטריקאָווער 86, טעל. 204-74
אויפנאַהמס-שטונדען פון 7–9.30 אָוונד.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון הארץ-און לונגען-קראַנקהייטען
ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונד.

הערן-שניידער-אַטעליר

— פון די —

געברידער גראַנאַס

זגערזשער 36, אין הויף, 2-טער איינגאַנג, 2. שטאָק
נעהמט אָן אַלער אַרט ארבייט, ווי: אַנציגער, פּאַלטענס, סמאָקינגען און פעלצען פון אייגענע און אָנפערטרויטע סחורה. די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט לויט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלען.
רעעלע בעהאַנדלונג! פּינקטליכע אויספיהרונג! צוגענגליכע פרייזען!
מיט אַכטונג
געברידער גראַנאַס, זגערזשער 36

אונזער מיטגליד ישראל קאַהאַן צוליב׳ן טויט פון זיין

מוטער

דריקט אויס מיטגעפיהל
לאָדזער זשורנאַליסטען-סינדיקאַט
יודישע סעקציע.

צום קאַרנאַוואַל

עמפּפעהלט די בעקאַנטע פירמע

A. OGÓREK, Łódź

II Zawadzka II

די נייעסטע מאָדעלען פון דאַמען- און הערען אָווענד-שיך צו קאָנקורענץ-פרייזען!

ענדערונגען אין דער רעגירונג

קלאנגען וואס קורסירען אין די ווארשאווער פאליטישע קרייזען

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).

אין די פאליטישע קרייזען האבען זיך פער־שטארקט די קלאנגען אז די טעג וועלען פארקומען ענדערונגען אין דער רעגירונג.

קודם כל זאל דימיסיאנירען דער וויצע־פינאנץ־מיניסטער פולקאחניק קאץ, ווייטער זאל זיך אני־נען אין דעמיסיע דער איצטיגער וויצע־אינערן־מי־ניסטער פולק. פיעראצקי.

פולק. קאץ האט א צווייטען גוטען פאסטען: ער איז רעגירונגס־קאמיסאר אין „באנק פאלסקי" און בעקומט 6.300 זל. א חודש.

וואס איז שייך דעם אינערן־מיניסטער פיע־ראצקי זאל ער דעמיסיאנירען, צוליב די אוקראי־ניש־פאליטישער לאגע אין גאליציען, אלס אינערן־מיניסטער האל בעשטימט ווערען דער איצטיגער וויצע־אינערן־מיניסטער פולק. באקאניעשניקאוו־קלודקאווסקי.

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).

פון מאסגעבענדע קוועלען לייקענט [illegible] קאטעגאריש די אלע קלאנגען וואס האבען [illegible] טעגס בעוויזען אין דער פרעסע וועג [illegible] שטעהענדער דימיסיע פון אינערן [illegible] ראצקי. ווי אויך וועגען דער קא[illegible] פאסטען פון מלוכה־פרעזידענט.

פון געוויסע קרייזען ווערט, דאך די דאזיגע קלאנגע ווייטער פערשפרייט. עס איז נישט אויסגע שלאסען אז די דאזיגע קלאנגען וועלען ענדערונגען אין דער רעגירונג שטעהען אין צוזאמענהאנג מיט די ידיעות וועגען בעראטונגען וואס ווערען לעצטענס אפגעהאלטען צווישען „לינק"־געווארענעם פיהרער וויטאס און דער ענדעציע.

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).

אין די פאליטישע קרייזען ווערט אויך איצט דיסקוטירט די פראגע וועגען דעם אמט אויף מלוכה פרעזידענט, וועמענס קאדענץ ענדיגט זיך אין יוני 1933. מען רעדט גאנץ ענטשלאסען אז די סאנאציע וועט אויפן אמט פון פרעזידענט א קאנדידאט דעם פרעמיער פריסטאר, מען שמועסט אויך אז כדי דעם זאל ווערען מארשאל פילסודסקי, צוליב דעם אבער, וואס מארשאל פילסודסקי איז נישט צופרידען פון די בעגרענצטע קאמפעטענצען וואס עס גיט דעם פרעזידענט די קאנסטיטוציע, און צוליב דעם וואס זיי געגען ענדערען די קאנסטיטוציע האט מען דערווייל נישט אין שווער צו גלויבען אז מארשאל פילסודסקי זאל מסכים זיין צו ווערען מלוכה־פרעזידענט.

מאנטרעאלער פרדסים־בעזיצער הייסען ליקווידירען דעם קאנפליקט מיט די יודישע ארבייטער

מאנטרעאל, 29. (יט"א טעלעגראפיש).

די היגע איינהאבער פון פרדסים אין ארץ־ישר־ראל אין דער קאלאניע „נין חרון" האבען טעלעגרא־פיש מודיע געווען זייערע פערוואלטער'ס אז זיי זא־לען אדורכקומען מיט'ן „הסתדרות" און ליקווידירען דעם קאנפליקט מיט די יודישע ארבייטער.

לינדערן דעם ווירטשאפטליכען וועלט־קריזיס

ערב דער קאנפערענץ פון די 5 גרויסע מלוכות

לאנדאן, 29. (ספ. טעל.)

די היינטיגע פרעסע מעלדעט אז צווישען לאנ־דאן און פאריז קומען פאר לעבהאפטע געשפרעכע, סיהאנדעלט זיך וועגען דעם וואס עס האט נאך נישט רעגולירט פון אינהא[illegible]לאן, וועגען צונויפרו־פען די ווירטשאפטליכע קאנפערענץ פון די פינף גרויס־מאכטען: מען רעכענט דערויף, אז די דאזי־גע קאנפערענץ זאל אין יאנואר דא צוזאמענ־קומען.

קבלת [illegible] לכבוד לארד מעל־[illegible]שעט אין לעמבערג

[illegible]ג, 29. (טעלעפאניש).

[illegible] פריה איז אנגעקומען דער צוג [illegible] איז געפאהרען דער לארד [illegible], [illegible] האקזאל איז געווען א גרויסער עולם, וואס איז געקומען מקבל־פנים זיין דעם הויכען גאסט. דעם לארד מעלטשעט האבען בעגריסט דער פרעזע פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין לעמבערג דר. שמאראק, פרעזעס פון לעמבערגער „מכבי" דר. סעלצער, אין נאמען פון „בני ברית" דר. רינגעל, אין נאמען פון דער אקאדעמישער ארגאניזאציע „אחוה" דר. ראזענקראנץ, און אנדערע, צוויי סטודענטען האבען דעם לארד מעלטשעט איבערגעגעבען א דיפלאם, לויט וועלכען ער ווערט בעשטימט אלס פיליסטער פון זייער קארפאראציע.

לארד מעלטשעט האט אין זיין ענטפער־רעדע הארציג געדאנקט פאר די בעגייסטערונג. ער פאהרט איצט אין דער שווייצער שטאט אויף דער וועלט — ירושלים, ביים צוריקקומען וועט ער צוויי טעג פער־ברענגען אין לעמבערג.

ארום די קלאנגען וועגען דער רעהאביליטאציע פון אומגעבראכטען רב שפירא

ערקלעהרונג פון אדוו. הארטגלאס

ווארשא, 29 (טעלעפאניש). אין די לעצ־טע טעג איז בעזיהרט געווארען די פראגע, פאר־וואס עס ווערט נישט בעזייטיגט דער פראצעס פון טראגיש־אומגעקומענעם פלאצקער רב שפירא.

אדוו. א. הארטגלאס, וועלכער האט פערטיידיגט מיט דער פערטיידיגונג פאר'ן מיליטערישען גע־ריכט, האט וועגען דעם ערקלערט:

ווי בעוואוסט, איז אין יאהר 1922 פארגעקו־מען די ערשטע רעוויזיע פון הרב שפיראס פרא־צעס. דאס מיליטערישע געריכט האט אבער דעמאלט אונטערן פארזיץ פון פאדפולקאווניק הידזיקאווסקי דעם טויט־אורטייל בעשטעטיגט (דער זעלבער הייד־דוקאווסקי איז מיט א חודש צוריק פערמשפט גע־ווארען פאר פערשווענדען פרעמדע געלדער!) די פערטיידיגער האבען דאן דערלאנגט א קאסאציע־אנקלאגע צום העכסטען מיליטערישען געריכט. דאס העכסטע געריכט האט דעם אורטייל מבטל געמאכט און איבערגעשיקט דעם פראצעס נאכאמאל צום מיליטערישען געריכט כדי ער זאל אויפסנייע בע־טראכט ווערען. לויט דער עקזיסטירענדער פראצעדור דארף דאס געריכט אליין בעשטימען דעם טערמין פון בענייטען פראצעס — אהן דער אינטערווענץ פון די פערטיידיגער. דער טערמין איז, אלזא, בעשטימט געווארען אין יאהר 1925. צוליב'ן נישט שטעלען זיך פון די עדות האט מען דעם פראצעס אפגעלייגט ביז צום יאהר 1926. א טאג פאר'ן פראצעס איז אבער די פערהאנדלונג טעלעפאניש אפגערופען גע־ווארען.

זינט אזוי אפגעלאזען 4 יאהר און פליצ־לונג האבען זיך ווידער אנגעהויבען צו פערשפריי־טען קלאנגען, אז ס'איז שוין דא א בעשטימטער טערמין פאר'ן פראצעס. די פערטיידיגער האבען אויסגענוצט די דאזיגע קלאנגען און אפגעגעבען א ביטע, אז דאס געריכט זאל זיי געבען צו פעגעבען דעם טאג פון פראצעס.

פון דעמאלט אן זענען שוין אבער אוועק צוויי יאהר און מען הערט גארנישט וועגען בענייען דעם פראצעס.

קיין ספעציעלע סיבות, וואס זאלען איינמאג־ליך מאכען די נייע רעוויזיע פון הרב שפיראס פרא־צעס זענען נישט פערהאן, און מען דארף האפען אז ווארטען אז דער אומגעקומענער פלאצקער רב וועט ענדגילטיג רעהאביליטירט ווערען.

ווייטאס וויל שאפען א שטענדיגע פער־שטענדיגונג צווישען דער אפאזיציע

א גרויסע געהיימע קאנפערענץ צווישען ווייטאס'ן, ענדעציע און פ. פ. ס.

לעמבערג, 29. (טעלעפאניש).

אין משך פון נעכטיגען טאג האט דא געווילט וויטאס, וועלכער האט געפיהרט געהיימע געשפרע־כען מיט די אנגעזעהענסטע ענדעקישע פיהרער, וועלכע זענען ספעציעל געקומען קיין לעמבערג.

לעמבערג, 29. (טעלעפאניש).

אין די לעצטע טעג האט וויטאס אפגעהאלטען א גרויסע קאנפערענץ אין וועלכע עס האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון דער נאראדאווער דע־מאקראטיע מיט אדוו. פיראצקי בראש, פון פאלקס־ריכטונג און פ.פ.ס. מיט'ן גען. דעפ. הויזנער. צו די געשפרעכען ווערט צוגעגעבען גרויס בעד־דייטונג.

די צאהל אנטיילנעהמער איז געווען זעהר בע־גרעניצט.

אויף דער קאנפערענץ האט מען בעטראכט וויטאס'עס א פארשלאג צו שאפען א שטענדיגע פערשטענדיגונג צווישען די דריי פארטייען: ענדע־ציע, פאלקס־ריכטונג און פ.פ.ס.

פעקלעך מיט שפייז־ארטיקלען ווערען ארויסגעגעבען פאר ארימע צו די חגאות אין בערלין

קופאן נומער 5

צום קאנקורס פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

די זוכי־בגורל בעקומען אומזיסטע רייזע דירה, ערשטקלאסיגע בעשפייזונג און איינגעפנג אויף אלע אימפרעזעס אויף דער גראנדיעזער ווינטער־מכביה'דע קיין זאקאפאנע.

צפעדעם מיט עמיגראציע־פעסער

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).

מיט אייניגע וואכען צוריק האט די פאליציי ענטדעקט א גרויסע פעסער־אפעריע. פערשיעדענע פערזאנען פלעגען בעקומען אויף פיקטיווע נעמען אומזיסטע עמיגראציע־פעסער, אויף וועלכע זיי פלעגען פאהרען קיין אויסלאנד ערלעדיגען פערשיע־דענע געשעפטען און דאן פלעגען זיי זיך אומקערען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט מען געהאט ארעסטירט פיל פערזאנען, און אויך די מאכער'ס, צווישען וועלכע עס האבען זיך געפינען אייניגע זשאנדארמען.

איצט איז אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער אפעריע ארעסטירט געווארען דער בעאמטער פון רעגירונגס־קאמיסאריאט בלאזשעיעווסקי.

שטראפען פאר נישט מעלדען וועגען ליקווידירטע אונטער־אונטערנעהמונגען

ווארשא, 29. (טעלעפאניש).

לויט די עקזיסטירענדע הענדעלס־געזעצען, איז יעדער סוחר מחויב צו מעלדען דער האנדעלס־און אינדוסטריע־אפטיילונג פון מאגיסטראט, ווען מען עפענט אדער מען ליקווידירט א געשעפט, אויף וויפיל עס געדענקען נאך ווערען דעם די סוחרים, וואס עפענען נייע געשעפטען, פערגעסען אבער די זעלבע סוחרים צו מעלדען ווען זיי ליקווידירען די אונטערנעהמונגען, עס ווערט דעריבער אויפמערק־זאם געמאכט, אז פאר נישט צושטעלען זיך צו די פער־פליכטענדע פארשריפטען, דראהט א שטראף ביז 2000 זל., 2 וואכען ארעסט, אדער ביידע שטראפען צוזאמען; די שטראפען ווערען אדורכגעפיהרט אויפ'ן אדמיניסטראטיווען וועג.

געוועזענער עגיפטישער קעניג אין ירושלים

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראפיש).

דער געוועזענער עגיפטישער קעניג אמאנאללא איז געקומען קיין ירושלים.

Lekarz-Dentysta
M·Kaniewska
Zawadzka 6
נעהמט אן פון 10—1 מיטאג און פון 3—7 אווענד

גרויסער יום־טוב־פראגראם!
דער פרעכטיגסטער עקראן־שטערן די וואונדערבארע און זיסע
LILJAN HARVEY
אין שעהנעם און מעלאדישען ערציפילם
ר־אד. Eryk Pomer א.ג.
ליליאנקא וויל זיך גט'ן
מיט Henri Garat
אין דער מענער־ראלע.
אויסערן פראגראם: קלאנג־צוגאבע און לאנד־אקטואליטעטען.
ערקלענערטע פרייזען פון די פל. צער. הנחה־בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען. אנהויב אין יום טוב 1 א זייגער בייטאג, אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמיטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

אויגען־קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעל. 221־72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען־קראנקע (צוועק אפע־ראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.
4091

Dr. med. J. SCHORR
פון IWONICZ
ספעציאליסט
פאר הארץ און סקלעראזע־קראנקהייטען
וואוינט יעצט אין לאדז
גדאנסקא 11, טעל. 226־85
נעמט אן טעגליך פון 4—6 נאכמיטאג.
6879

רעווידיע און ארעסטען אין „גורדוניה“ אין טשערנאוויץ

טשערנאוויץ. 29. (יט"א טעלעגראפיש).
אין דער ציוניסטישער חלוצישער יוגנט־אר־גאניזאציע „גורדוניה“ איז פארגעקומען א רעוויזיע און עס זענען ארעסטירט געווארען 20 יוגנטליכע און עס איז קאנפיסקירט געווארען דער גאנצער אר־כיוו און פארשידענע דאקומענטן.

נאך דער עקזעקוציע איבער די 2 אוקראינישע טערארויסטען

ווער האט זיך אלץ בעמיהט פאר די פאר'משפטע. — די טויטע קערפער פון די געהאנגענע ווערען נישט ארויסגעגעבען דער פאמיליע.

די אוקראינישע צייטונג „דילא“ וואס געהט ארויס אין לעמבערג טיילט מיט, אז די ביטע צום מלוכה־פרעזידענט ווענען בעגנעדיגען די דריי אור־קראינער, וועלכע זענען פאר'משפט געווארען צום טויט פאר'ן איבערפאל אויפ'ן פאסט־אמט אין גרודעק יאגעלאנסקי איז געגאנגען פון פאליטישע זייטען:

דער אוקראינישער פארלאמענטארישער קלוב האט ארויסגעשיקט צו דעם צוועק קיין ווארשא דעם דעפוטאט לוצקי, איינער פון די אנגעזעהענסטע פוילישע פערזענליכקייטען האט צוגעזאגט זיך צו בע־מיהען ביים מלוכה־פרעזידענט און איהם אנווייזען, אז בעת די געריכטס־פערהאנדלונגען איז ענטשטאנען א פערדאכט, דאס די בעשולדיגטע האבען אויך אנ־טייל־גענומען אין דער ערמארדונג פון האלובקאן, דער־ביי וואלט מען בעדארפט אפלייגען די עקזע־קוציע ביז דער ענין וועט נישט פולשטענדיג אויס בעקלערט ווערען.

א בעזונדערע אקציע האבען אונטערגענומען די אוקראינישע פרויען, וועלכע האבען צונויפגעזא־מעלט אונטערשריפטען אונטער א פעטיציע, וואס איז איבערגעשיקט געווארען צום מלוכה־פרעזידענט, צום מארשאל פילסודסקי און מאדאם פילסודסקא. אויסער דעם האבען זיך ווענגען דעם זעלבען ענין געווענדעט די פערטיידיגער פון די בעשולדיגטע, און ווי „פאט“ האט מיטגעטיילט האט זיך אויך דער טריבונאל געווענדעט צום מלוכה־פרעזידענט וועגען בעגנעדיגען די צום טויט־פערמשפטע.

ווי בעקאנט, איז בעגנעדיגט געווארען נאר איין פערמשפטער.

אין דער רעדאקציע „דילא“ האבען זיך גע־ווענדעט די מוטער און שוועסטער פון בילאס'ן (וועלכער איז ווי בעקאנט אויפגעהאנגען געווארען) מיט א ביטע ווענען בעמיהען זיך, אז מען זאל זיי ארויסגעבען די טויטע קערפערס פון די אויפגע־האנגענע אוקראינער.

וועגען דעם ענין האבען זיי זיך שוין געווענ־דעט צום פראקוראר און תפיסה־מאכט. אבער אהן ערפאלג.

געשטארבען א פועלי־ציוניסטישער טוער

ניו־יארק, (יט"א טעלעגראפיש).
דא איז געשטארבען אין עלטער פון 44 יאהר דער פועלי־ציוניסטישער טוער וועלוועל ...ארץ.

בערויבט א יודישען סוחר

קאזשעניץ 29. (טעלעפאניש).
אויפ'ן היגען כוהר דוד גוטערמאן זענען אויפ־געפאלען צוויי בעוואפענטע באנדיטען און בײ איהם צוגערויבט צוויי זעק תבואה און א גרע־סערע סומע געלד. די פאליציי האט די באנדי־טען ארעסטירט.

א סצענע פון א פילם־בילד וועגען אונטערוואסער־קריג

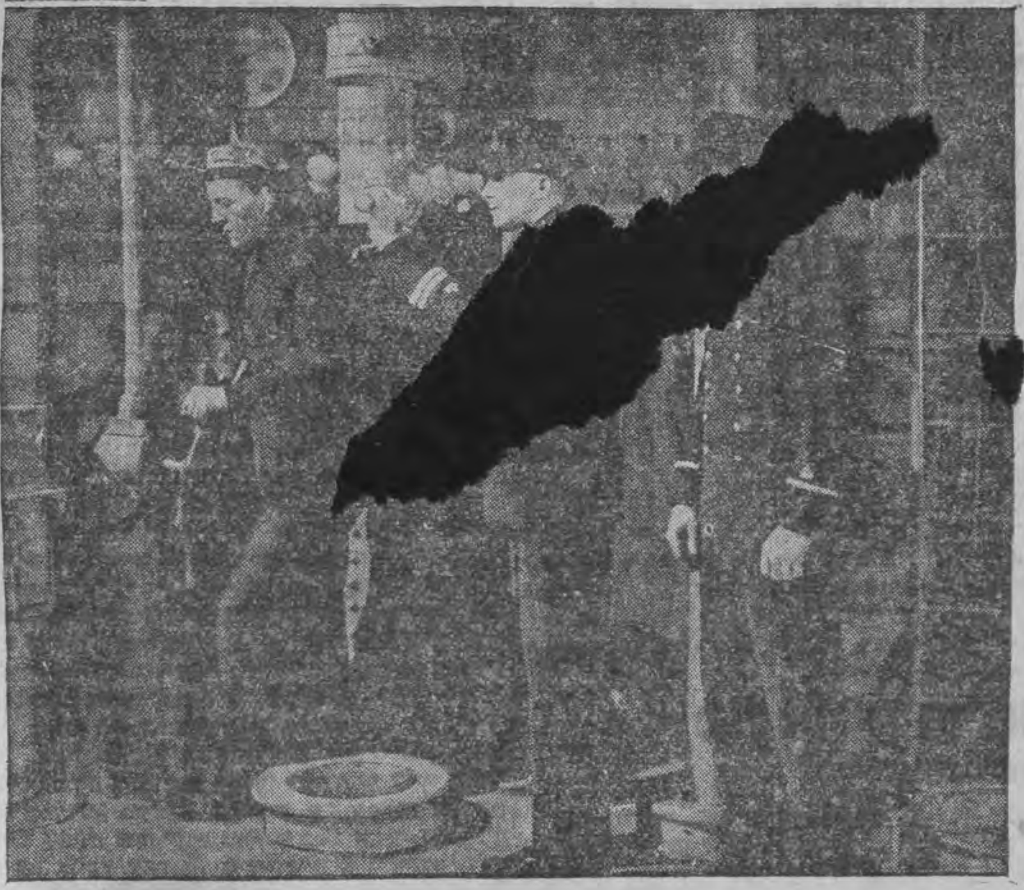

אראבער בערויבען די קאלאניע בית אלפא

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראפיש).
א מחנה אראבער זענען בעפאלען די קאלאניע „בית אלפא“ און צוגערויבט 57 שעפסען. די פא־ליציי האט אין די בלאטעס פון דער סביבה געפונען 21 פון די צוגערויבטע שעפסען. 3 אראבער זע־נען ארעסטירט געווארען.

בעשולדיגט א יודישע פרוי אין פערכאפען א גאלדענעם אוצר

אין ווילנער אויספארשונגס־אמט איז אריינ־געפאלען אן אנקלאגע פון א געוויסער מאריאנא קופעלסקא פון פאלגענדען אינהאלט:

מאריאנא קופעלסקא איז געווען אמאל א דינסט ביי א געוויסען אלטישקען הויז־אייגענ־טימער, וועלכער האט נישט געהאט קיין נאהענטע קרובים.

ווען איהר בעלעבאס איז געשטארבען און מען האט אויפגעעפענט דעם טעסטאמענט האט זיך ארויסגעוויזען, אז איין הויז האט ער אפגעשריבען פאר איהר.

מאריא קופעלסקא האט דאס הויז פערקויפט און בעקומען דערפאר אויף דער האנד 1000 רובעל גאלד.

300 רובעל האט זי געלאזט פאר זיך און די איבריגע 700 רובעל האט זי בעהאלטען ביי דער יודישער פרוי חנה רובין (בראצקע גאס 4).

דא מיט א קורצער צייט צוריק האט זי זיך בעקענט מיט א יונגעמאן, וועלכער האט געוואלט מיט איהר חתונה האבען. פאר דער חתונה אבער האט ער בענומען פאדערען ביי איהר זי זאל איהם בעווייזען די 700 גאלד־רובעל.

קופעלסקא איז דאן אוועק צו דער פרוי חנה רובין, וועלכער האט איהר דערלאנגט א פע־קעל מיט גאלד־רובעלס.

ווען זי האט איבערגעציילט דאס געלד האט זיך ארויסגעוויזען, אז איהר פעהלט 175 רובעל גאלד.

פרוי חנה רובין טענה'ט, אז זי האט מעהר נישט בעקומען. דאס פעקעל גאלד וואס קופעלסקא האט איהר אנגעטרויט האט זי נישט געציילט־הייט בעהאלטען אין קאמאד און האט אפילו זיך נישט צוגעריהרט צום פרעמדען פערמעגען.

קופעלסקא טענהט אבער, אז די פרוי רובין האט פערכאפט איהרע 175 רובעל און האט גע־מאלדען וועגען ענין אין פאליציי, וועלכע האט פערפיהרט אנ'אויספארשונג.

געשטארבען די 2 יוד. קרבנות אין נהלל

ירושלים, 29 (יט"א)
די 2 קרבנות פון אראבישען באמבען־אטענ־טאט אין דער קאלאניע נהלל, יוסף יאקאבי און זיין 9־יעהריגער זוהן זענען געשטארבען פון די וואונדען.

זייער טויט האט געמאכט א געוואלדיגען רושם אין גאנצען ישוב, און די פארגעקומענע לויות האבען זיך פערוואנדעלט אין ריזיגע דע־מאנסטראציעס געגען אראבישען טעראר.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן באמבען־אטענטאט זענען פארגעקומען פראטעסט־מיטינגען אין א רייה שטעט, וואו ס'זענען ארויסגעטראטען מיט רעדעס פרעזידענט סאקאלאוו, ארלאזאראוו, בן־צבי א. א.

דער הויך־קאמיסאר האט צוגעשיקט מיטלייד־דעפעשען. די ארץ־ישראל־רעגירונג האט בעשטימט 500 פונט אלס בעלוינונג פאר ענטדעקען די אטענטאטער. יוסף יאקאבי איז מיט 15 יאהר צוריק געקומען פון אמעריקא.

ירושלים, 29. (יט"א טעלעגראפיש).
אין די לויות האבען זיך בעטייליגט אלע גע־זעלשאפטליכע יודישע אינסטיטוציעס אין לאנד. ביי די קברים האט געהאלטען א הספד דער בעריהמ־טער ד"ר ארלאזאראוו, וועלכער האט אויפגעפא־דערט די רעגירונג אנצונעהמען שטרענגע מיטלען געגען די אראבישע כוליגאנעס, כדי עס זאלען זיך נישט איבער־חזרן אזעלכע טראגישע געשעענישען.

דער אומגעקומענער יוסף יאקאבי איז געקומען פון אמעריקע מיט עלף יאהר צוריק.

די בערזע אין ווארשא

ווארשא, 29 (טעל.) דאלאר 8,95, גאלד־דאלאר 901,50, גאלד־רובל 4,64 50, טשערוואנ־צעס — 1,15, דייטשער מארק 212,20, ענגלישער פונט 29,85, סטאביליזאציע 54, שלעזישע 41,25, מאגיסטראצקא 38, דילאן 59.75, 8 פראצ. ווארש. 44,50 דאלארובקע פעסט צוליב דער בעפאר־שטעהענדער ציהונג — 52,90.

רעוומאטיקער און נערווען־ליידענדע
דארפען אין זייער אייגענעם אינטערעס אויספרו־בען די פון זעהר גוטער ווירקונג בעקאנטע טאגאל־טאבלעטקעס. טאגאל שטילט נישט נאר די שמער־צען, איז אויך עוקר מן השורש די קראנקהייט. אונשעדליך פארן הארץ, מ־נען און אנדערע אר־גאנען. טויזענטער דאקטוירים האבען אויסגעדריקט זייער אנערקענונג פאר דער גוטער ווירקונג פון טאגאל. אין אלע אפטייקען. פרייז 2 זל. רעג.־נר. 1364.

Dr. med RACHELA LEWI
ספעצ. קינדערקראנקהייטען
האט זיך אריבערגעצויגען
אויף שרודמיעסקא 27
(פריהער ציגעל־גאס 6) טעל. 142 72.

שייטלען מיט פאריזער שרינדעז
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארושוצקא. קאמיעננא 5
2־טער הויף, לעצטע אפיצינע 2־טער שטאק.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל־בעארבייטונגען
שלאסערי־ארבייטען
מאשינען־טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

1932 X 1922
איבערראשענדע נייעס! א גרויסע פרעמיע פאר אלע עלעגאנטע הערען!
צוליב'ן 10־יאריגן יובל פון ערשטקל. הערן־שניידער־אטעליער פון
א.ח. קוטשינסקי, 3 פאמארסקא 3 — לאדז —
האב איך בעשלאסען צו געבען א גרויסע פרעמיע פון זונטאג, דעם 6־טען נאוועמבער ביז'ן 31־טען דעצעמבער 1932 פאר די יעניגע וואס וועלען זיך ביי מיר בעשטעלען אנ'אנצוג, א פאלטען, א פעלץ אדער א סמאקינג א.א.וו. מיט
25 פראצענט ביליגער
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט לויט די נייעסטע אויסלענדישע מאדעלען. רייעלע בעהאנדלונג. פינקטליכע אויספיהרונג. מיט אכטונג
Mistrz krawiecki A. CH. KUCZYNSKI, Łódź, Pomorska 3.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט“
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

מעמאריאל פון 50 פוילישע ארגאניזאציעס

געגען די פרובעז פון רעווידירן די פוילישע גרעניצעז

מיר האבן שוין נישט איינמאל אנגעוויזען דערויף, אז דער געדאנק וועגן רעווידירן דעם ווערסאלער טראקטאט און דערמיט אויך די גרעניצן פון פוילן מאכט אלץ גרעסערע פארטשריטן און בעהמט אן א כאראקטער פאר פוילן זעהר א בעאונרוהיגענדן, אין ענגלאנד ווערט געפיהרט פון דער דײטשער זײט א ברײט־פארצווײגטע און ערפאלגרײכע אנטי־פוילישע פראפאגאנדע. אנזעהעוודיגע סמנים פון דער דאזיגער פראפאגאנדע לאזען זיך בעמערקען אויך אין דער פראנצויזישער עפענטליכער מיינונג. נאר אין די לעצטע טעג האט מען געקאנט פעסטשטעלן עטליכע ארטיסטישע אויפ׳ן פראנצויזישן באהן, וואס זענען פאר פוילן זעהר נישט גינסטיג. דעם כאראקטער האט געטראגן די דיסקוסיע אויפ׳ן צוזאמענפאהר פון דער ליגע פאר די רעכט פון מענש און בירגער אין פאריז און שטימען פון איניגע גאנץ איינפלוסרייכע פראנצויזישע פרעסע־ארגאנען.

פעסטשטעלענדיג דעם פאקט פון דער פראפאגאנדע פאר רעווידירן די פוילישע גרעניצען און פון איהר ווירקונג אין פערשידענע לענדער, ווייזט אן דער קראקאווער „א.ק.צ.“ אז אין דער פראגע בילדעט די פוילישע געזעלשאפט אהן אונטערשיד פון פאליטישע איבערצייגונגען אן אײנהײטליכן פראנט, און ווענדעט דעם וואלט גערארפט וויסען די גאנצע אויסלענדישע עפענטליכע מיינונג. אן אויסדרוק פון דער דאזיגער איינהייטליכער שטעלונג האט די פוילישע געזעלשאפט געגעבן אין א מעמאריאל פון 50 פוילישע געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס. דער מעמאריאל, וועלכער טראגט עטשירען ארויס געגען יעדע פראבע צו רעווידירן די פוילישע גרעניצען, איז ארויסגעגעבן געווארען אין דער ענגלישער שפראך דורכ׳ן פוילישן אינסטיטוט פאר צוזאמענארבייט מיט אויסלאנד. דער מעמאריאל אנאליזירט גענוי דאס גאנצע פראבלעם פון דעם אזוי גערופענעם קארידאר און ענטפערט צום סוף אויף דער פראגע, אין וואס אייגענטליך גהעט דייטשלאנד ביים שטרעבען צו דער רעוויזיע. אין מעמאריאל ווערט געזאגט:

פוילען, נאכדעם ווי מען האט ביי איהר אפגענומען פאמערן, וואלט געווארן דערשטיקט באליטיש און געזעלשאפטליך. די דײטשע פאדערונגען האבן דעם אויסשליסליכן ציל צו מאכען פוילען אפהענגיג פון דײטשלאנד און לייכטער צו מאכען דעם רעאליזירן פון גרויסען פלאן, וואס בעשטעהט אין א דירעקטען קאנטאקט מיט סאוויעט־רוסלאנד און שאפען א געמיינזאמען רעזשים דורך פערניכטען ליטע, לעטלאנד און עסטלאנד.

בלוטיגע שיסעריי אין סאפיא

סאפיא, 29 (ספ.)

פונקט אין מאמענט, ווען דער פרעמיער־מיניסטער האט דערלאנגט דעם צאר באריס די דעמיסיע פון בולגארישען מיניסטארען־קאבינעט, האט זיך פאר׳ן קעניגליכען פאלאץ, וואס געפינט זיך אין צענטרום שטאט, אפגעשפילט א בלוטיגער קאמף צווישען 2 מאקעדאנישע רעוואלוציאנערע גרופעס.

די גרופע מאקעדאנישע רעוואלוציאנערען אונטער דער אנפיהרונג פון מיכאילאוו׳ן איז בעפאלען א צווייטע גרופע, וואס ווערט אנגעפיהרט דורך פראטאגעראוו׳ן, אויפ׳ן ארט פון דער שיסעריי איז ארומגעקומען א פלוטאן זשאנדארמעריע, וועלכער האט געפרובט ליקווידירן דעם בלוטיגען קאמף. דאן האבן די מאקעדאנישע רעוואלוציאנערען געווענדעט די שיסעריי אויף די זשאנדארמען, פון וועלכע איינער איז דער׳הרג׳עט געווארען. 6 רעוואלוציאנערען זענען שטערבליך פערוואונדעט געווארען, צווישען זיי דער רעדאקטאר פון דער צייטונג „מאקעדאניא“, יעלימאוו, וועלכער האט געהערט צו די מעסיגע רעוואלוציאנערען און איז געווען געגען טעראר.

איינער פון די רעוואלוציאנערען האט, אנטלויפענדיג ארייגעשאסען א קויל אין לאקאל פון קריגס מיניסטעריום און דארט דער׳הרג׳עט אן אפיציר.

סאפיא, 29 (ספ.)

נאך די נעכטיגע געשעהענישען אין סאפיא, האט די רעגירונג אנגעהויבען דורכפיהרען א „פאציפיקאציע“ אין גאנצען לאנד. נעכטען זענען ארעסטירט געווארען טויזענד פערזאן.

חרוב געווארען א שטאט אין מעקסיקא

מעקסיקא, 29 (ספ.)

ערשט איצט קומען אן ידיעות, אז די שטאט טאמאטלאן אין דער פראווינץ יאליסקא, איז פולשטענדיג חרוב געווארען פון אן ערדציטערניש. ס׳זענען דא 200 דער׳הרג׳עטע און 700 פערוואונדעטע.

צוליב דער ארויסגעגעבענער אמנעסטיע זענען פיל פאליטישע ארעסטירטע אין דײטשלאנד בעפרייט געווארען פון די טורמעס

בענעראל פאן איינעם, איינער פון די דײטשע ארמעי־פיהרער אין וועלט־קריג איז אלט געווארען אכציג יאהר.

ערב דער אפעלאציע אין „בריסקער“ פראצעס

ווארשא, 29 (טעל.)

דעם 7 פעברואר הויבט זיך אן אין ווארשאווער אפעלאציע־געריכט דער פראצעס געגען די געוועזענע בריסקער ארעסטאנטען.

ס׳איז שוין יעצט בעקאנט דער ריכטער־צוזאמענשטעל. אלס רעפערענט איז בעשטימט געווארן דער ריכטער כאדעצקי, פארזיצענדער וועט זיין ריכטער רודניצקי, אלס דריטער ריכטער ווערט דערמאנט דער געוועזענער פראקוראר פון קרייז־געריכט ה׳ קאווטשאק.

עס דערנעהנטערט זיך א שווערער ווינטער

ווארשא, 29 (טעל.)

דער מלוכה׳שער מעטעאראלאגישער אינסטיטוט זעהט פאר, אז די טעג וועלען זיך אין פוילען אנהויבען פרעסט און עס וועט אויספאלען א שניי. דאס ניי־יאהר וועט אזוי ארום זיין דער אנהויב פון עקסטישען ווינטער.

נייע מטבעות

ווארשא, 29 (טעל.)

די מלוכה׳שע געלד־מינצעריי איז איצט פערנומען מיט׳ן אויסארבייטען די נייע זילבערנע מטבעות אין דער הויך פון 10, 5 און 2 זלאטעס וועלכע ווערען כסדר ארויסגעלאזען אויפן מארק.

אנקלאגעס אין העכסטן געריכט נאר פון אדוואקאטען

ווארשא, 29 (טעל.)

לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון יוסטיץ־מיניסטעריום וועט דער העכסטער אדמיניסטראטיווער טריבונאל בעטראכטען בלויז די אנקלאגעס, וואס זענען אריינגעטראגען געווארען דורך אדוואקאטען. איצט קאנטראלירט מען טאקע אלע שוין אריינגעטראגענע אנקלאגעס און מען ווארפט אפ אלע פריוואטע אנקלאגעס.

גאנדהי ווערט בעפרייט

לאנדאן, 29 (טעל.)

די היינטיגע פרעסע מעלדעט, אז אויף ניי־יאהר וועט גאנדהי צוזאמען מיט זיינע חברים ארויסגעלאזען ווערען פון תפיסה

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
100 פראצ. פוילישער קלאנג־פילם א.ב.
„היימלאזע“
אויסערגעוועהנליכע שפאנונג.
קאמף פון 10 אפיצירען צוליב א פרוי.
אין דער הויפט־ראלע:
DAMITA ARCISZEWSKA
ZBIGNIEW STANIEWICZ.
אויסער׳ן פראגראם: קלאנג־צוגאבע.
קירצליך: „ליבע און נקמה פון א דאנסקי קאזאק“
אנהויב פון די סעאנסען מעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בײטאג.

די אוקראינער־פראגע אויף דער טאג־ארדנונג

האט די סאנאציע א פראגראם אין דער פראגע?

פארוואס שווייגען וויסענשאפט און קונסט וועגען די תליות?

דער גרויסער לעמבערגער פראצעס פון די אוקראינער טעראריסטען, די צוויי תליות, אויף וועלכע עס זענען אין הויף פון דער לעמבערגער טורמע אויפגעהאנגען געווארען די מיטגלידער פון דער אוקראינישער נאציאנאליסטישער ארגאניזאציע בילאס און דאנילישין, האבן ווידער געמאכט אקטועל דאס אוקראינער פראבלעם אין פוילען. דער פראצעס האט ווידער אמאל געווארפען א העל ליכט אויף די אומרוען פון דער פוילישער פאליטיק אויף די קרעסען, אויף די פעהלערן, וואס ווערען בעגאנגען אין דער דאזיגער פאליטיק און וואס שאפען נייע פערוויקלונגען.

דער פ.פ.ס.׳ישער „ראבאטניק“ ווארפט פאר דער סאנאציע, אז אין איהר פאליטיק לגבי די אוקראינער בעשטעהט זי נאך ווייס ערגעס, ווי די בעריהמטע פאציפיקאציע: דער רעגירונגס־לאגער ווייס נישט ארויס קיין ווילען צו לעזען די אוקראינער פראגע אויפ׳ן יסוד פון גערעכטיגקייט און פערשטענדיגונג צווישען ביידע פעלקער.

די סאנאציע, קאנסטאטירט דער „ראבאטניק“, האט נישט אין דער אוקראינער פראגע קיין שום פראגראם. דאס, וואס זי לעגט פאר די אוקראינער, שטעלט מיט זיך פאר עפעס א נעפעלהאפטיגע זעלבסטפערוואלטונג אונטער דער קאנטראלע און אויפזיכט פון דער פוילישער אדמיניסטראטיווער מאכט און אונטערשטיצונג פון דער אוקראינישער קאאפעראטיווער בעוועגונג. אבער אויך דאס שטעלט מיט זיך פאר בלויז הבטחות, וואס זייער רעאליזירונג ווערט געמאכט אפהענגיג פון דער לאיאלער אויפפיהרונג פון די אוקראינער. מצניל נישט געווען

אז דאס פרידליכע צוזאמענלעבען פון ביידע פעלקער ליגט אין לעבעדיגען אינטערעס פון דער פוילישער מלוכה און אז לאיאליטעט איז א רעזולטאט פון פערשטענדיגונג און נישט קיין בעצוואונג.

די צייטונג רעדט דאן ארום די טעזע, אז די בעוועגונג פון די אוקראינער איז א רעזולטאט פון דײטשער אינטריגע און שרייבט:

אוודאי, די דײטשע מאנארכיסטען און היטלעראווצעס פראטעזשירען אהן צווייפעל פערשידענע פאקטארען, וועלכע קאנען שאטען ביידע פוילען, אבער פארשטעלען די גאנצע אוקראינער פראגע אין פוילען אלץ דײטש־אוקראינישע אינטריגע הייסט פערטומלען די עפענטליכע מיינונג. די דײטשע אינטריגע געפינט פאר זיך א גינסטיגען באדען בלויז דערפאר, ווייל די אוקראינער פראגע אין פוילען איז ביז איצט נישט געלעזט געווארען און עס האלט גארנישט דערביי, זי זאל געלעזט ווערען. ווען די אוקראינער אין פוילען וואלטען געהאט די מעגליכקייט פון א פרייער נאציאנאלער און קולטורעלער ענטוויקלונג, דאן וואלטען אלע אינטריגעס פון דרויסען זיך אויסגעלאזט מיט גארנישט.

אין דעם זעלבען, נעכטיגען נומער פון „ראבאטניק“ געפינען מיר די פאלגענדע קורצע באמערק אונטערן נאמען „פארוואס שווייגען זיי?“

ווען אין צארישען רוסלאנד, אין דער צייט פון דער קאנטר־רעוואלוציע, נאכ׳ן שטורמישען יאהר 1905, האבען געגומען סקריפען די תליות, האט די גאנצע דענקענדע געזעלשאפט, פיהלענדיג די פעראנטווארטליכקייט פאר דעם, וואס עס קומט פאר, אויפגעהויבען איהר שטים, פראטעסטירענדיג געגען טויט־שטראף.

וואו איז איצט די פוילישע וויסענשאפטליכע וועלט? וואו זענען די פארשטעהער פון דער קונסט, ליטעראטור, די פריסטער פון רעכט און גערעכטיגקייט? פארוואס שווייגען זיי? ווען עס ווערט אהן א מאס אנגעווענדט טויט־שטראף? פארוואס שווייגט די ליגע צו שיצען די רעכט פון מענש און בירגער, וועלכע איז בערופען צו פערטיידיגען דאס מענשליכע לעבען?

פעלץ־ווארעז
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועהמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42, tel. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל געפינט זיך אויפ׳ן ארט. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און ריין.

דער פאליטישער מאמענט

שפאנונג אין אייראפא צוליב דער אונרוהיגער לאגע אויפ'ן באלקאן

מיט עטליכע טעג צוריק איז געשלאסען געווארען אין בעלגראד די קאנפערענץ פון דער קליינער אנטאנט. די אויסערן-מיניסטארען פון טשעכאסלאוואקיען, יוגאסלאוויען און רומעניען האבען אנגענומען א רייהע בעשלוסען, וועלכע זענען געהאלטען בסוד, בלויז איין בעשלוס איז געבראכט געווארען אין דער עפענטליכקייט און מאכט א גאנץ אויסטערלישען, און בעאונרוהיגענדען איינדרוק: די מיניסטארען האבען איינגעפונען, אז אין איצטיגען מאמענט דארפען פערדאפעלט ווערען די בעמיהונגען אין אינטערעסע פון דעם שלום אין אייראפא. צו דעם צוועק שאפט די קליינע אנטאנט א ספעציעלען ארגאן, וועלכער זאל האבען דאס אויג אויף אלצדינג, וואס קומט פאר אין אייראפא און זאל בעצייטענס אלץ מיטטיילען די פעראינטערעסירטע רעגירונגען.

אלזא, צום סוף פון אוועקגעהענדען יאהר האבען זיך אויפ'ן אייראפעאישען הימעל אנגעקליבען וואלקענס און, ווי געוועהנליך אין דעם ווינקעל פון אייראפא, וואו עס פעהלט קיינמאל נישט קיין אויפרייס-שטאף — אויפ'ן באלקאן.

קלאנגען און סענסאציעס, וואס הערען נישט אויף צו בעאונרוהיגען די אייראפעאישע עפענטליכע מיינונג זענען אויך פון זייט דער בעקאנטער ענגלישער זשורנאליסט סטיד האט פערעפענטליכט זיין ארטיקעל, אין וועלכען ער האט בעהאנדעלט דעם פראיעקט פון צושניידען דרום-אייראפא אזוי, אז ביי יוגאסלאוויען און רומעניען זאלען צוגענומען ווערען גרויסע געביטען. נאכ'ן ארטיקעל פון סטיד'ן האט מען אין דער פראנצויזישער פרעסע אנגעהויבען צו שרייבען וועגען די אונטערהאנדלונגען צווישען איטאליען, אונגארן און בולגאריען מכוח רעוויזירען די גרעניצען. אין רוים זאל האבען פארגעקומען א בעראטונג צווישען די פארשטעהער פון דער איטאליענישער, אונגארישער און בולגארישער רעגירונג. אויף דער בעראטונג זאל מען האבען אנגענומען א בעשלוס אין יאהר 1933 אונטערצונעהמען ענערגישע שריט מיט'ן ציל אפצורייסען איינגע געביטען פון יוגאסלאוויען און רומעניען.

א סברה, אז איטאליען זאל זיך נישט אפשטעלען אפילו פון אנווענדען בעוואפענטע קראפט און וועגען דעם טאקע זאל מען האבען גערעדט אויף דער געהיימער בעראטונג פון די גענעראל-שטאבען, וואס איז נישט לאנג צוריק פארגעקומען אין בודאפעשט. אין איטאליען גרייט מען שוין צו די עפענטליכע מיינונג צו די פארשטעהענדע געשעהנישען. די דעמאנסטראציעס, וואס קומען פאר אין איטאליען געגען יוגאסלאוויען, זענען א רינגעל אין דער קייט פון דער אגיטאציאנס-קאמפאניע, לטובת פראייניגען דאלמאציע מיט איטאליען. אין געוויסע איטאליענישע קרייזען איז מען איבערצייגט, אז די געשעהענישען אנטוויקלען זיך זעהר שנעל, אז דער שטריק איז גוואלדיג אנגעצויגען און א ליאדע ווייל קאן ער פלאצען און דאן וועט אריינפאלען א דונער.

אפילו ווען מען זאל זיך בעציהען סקעפטיש צו די ארטיקלען פון די לאנדאנער און פאריזער פרעסע און זייערע קאמענטארען אין בעלגראד, בוקארעשט און רוים מוז מען אנערקענען, אז די לאגע אין דרום-אייראפא איז זעהר געשפאנט און גיט א גאנץ גענוגענדען יסוד צו זיין אונרוהיג. מעגליך, אז די פראיעקטען פון פערכאפען טעריטאריעס מצד איטאליען מיט דער הילף פון אונגארן און בולגאריען שטעהט נאך נישט אויף דער טאגעס-ארדנונג. אבער אין די ברייטסטע איטאליענישע קרייזען איז דורך א לאנגער און סיסטעמאטישער פראפאגאנדע פאפולאריזירט געווארען דער געדאנק, אז דער אדריאטישער ים איז אן אויסשליסליך איטאליענישער ים און אז די איטאליענישע פרעטענזיעס אויף דאלמאציע מוזען ענדליך רעאליזירט ווערען.

דער מאטיוו וועגען די גרויסע איטאליענישע אוואנטורעס. מעגליך, אז אויך דער איצטיגער לארם פון דער פאשיסטישער פרעסע און הערט נישט אויף צו בעאונרוהיגען פראנקרייך. אמת, דער דיקטאטאר פון איטאליען, מוסאליני איז גענוג פארזיכטיג, ער האלט די אגיטאציע אין געהעריגע ראמען און דערלאזט הערווייל נישט צו געפעהרליכע אוואנטורעס. מעגליך, אז אויך דער איצטיגער לאזונג פון פערכאפען דאלמאציע איז ארויסגעלאזט געווארען נאר צוליב טאקטישע טעמים און איז אין דער ווירקליכקייט נישט אזוי אקטועל. אבער אין יוגאסלאוויען רופט די אגיטאציע פון איטאליען ארויס א גרויסע בעאונרואיגקייט. דאסזעלבע אין פראנקרייך, וואו מען איז שטארק בעזארגט צוליב דער איטאליענישער אויסערליכער פאליטיק. און עס ווערען צוליב דעם אונטערגענומען נישט נאר דיפלאמאטישע געגענמיטלען, נאר אויך סטראטעגישע.

די קאנפערענץ פון דער קליינער אנטאנט האט זיך געפונען אונטער'ן צייכען פון די אנגעווייטיגטע אונרוהיגע שטימונגען, די בעשלוסען פון דער קאנפערענץ ווייזען אויס געהען טאקע אין דער ריכטונג ענגער זיך צוזאמענצושליסען, כדי זיך אקעגענצושטעלען די פרובען צו ענדערען די טעריטאריעלע גרעניצען. די קאנפערענץ איז ארויסגעגאנגען פון שטאנדפונקט, אז יעטוועדער פרוב צו רעוויזירען די איצטיגע גרעניצען קאן זיין א סיגנאל צו א נייעם מלחמה-שטורם.

אט דאס זענען די נייע זארגען, וואס האבען זיך בעוויזען אויפ'ן האריזאנט פון אייראפא אין די לעצטע טעג און האבען געשאפען אזא אינטערעס צו די בעשלוסען פון דער קליינער אנטאנט. דערפון נעהמט זיך די ערקלערונג פון דער קאנפערענץ וועגען דער נויטווענדיגקייט צו פערדאפלען די וואכזאמקייט מיט'ן ציל צו פערהיטען דעם שלום אין אייראפע.

ריזיגע דעמאנסטראציע אין ווענעדיג

געגען איטאליען-פיינדליכע ארויסטרעטונגען אין יוגאסלאוויע

מיר זענען נישט אליין אין דער וועלט

מעג זיך אראלף נאוואטשינסקי רייבען די הענד, וואס ער בעקומט נאך א בעווייז פאר דער סאלידארישקייט פון דער „אנאנימער“ מלוכה. דער פאקט בלייבט פאקט און אין פאר די יודען זעהר דערפרעהענד, דער פאקט, וועלכען שלום אש האט אין זיין אפענעם בריף וועגען די אנטי-יודישע עקסצעסען („איך קאן לענגער נישט שווייגען“) כאראקטעריזירט אין דער ווערטער: „מיר זענען א זעהר לייכט אלארמירענדיג פאלק, א געפיהלפולס, און מען שלאגט אנ'ארימען יודען אין ווארשא, פיהלט דאס דער באוערבאר פון ניו יארק און דער מיניסטער פון ענגלאנד... אונזערע שפיצען געהען ווייט... און מעג די יודישע אחדות זיין א לעגענדע, איז זי דאך אן אונטערערדיש געפיהל, וואס ווירקט געגען אונזער ווילען און געגען אונזער קאפיטאל, עס איז א נאטירליכער אינסטינקט, וואס ווערט געווירקט מיט'ן בלוט. יעדער ווייסט ווי ווייט דאס בלוט דערגרייכט! רעכט האבען די אנטיסעמיטען: ביז דעם פערטען דור און אפשר נאך ווייטער... אונבעוואוסט, אונטערערדיש, אז מען גיט א קלאפ א יוד אין פוילען, האט מען א קיאפ פון עלעקטרישע שטראמען בעריהרט, וואס זענען זעהר ווייט פערצווייגט“...

און ווייזט אויס, אז נישט די גאנצע וועלט איז פערזונקען אין תהום פון ווילדקייט און רשעות, עס זענען נאך פערהאן אויפגעקלערטע און קולטורעלע שיכטען, וועלכע פיהלען אויף זיך גופא די שאנדע, וואס ווערט בעטאנגען געגען דער קולטור, וועלכע איז דאך א געמיינזאם אייגענטום פון דער מענשהייט. דאס האט בעוויזען די דעמאנסטראציע פון די סטודענטען אין ניו יארק געגען די אנטי-יודישע עקסצעסען אין לעמבערג. דארט האט דאך פאסירט עפעס זעהר אויסטערלישעס: דווקא די גרויסע יודישע ארגאניזאציעס, ווי דער יודיש-אמעריקאנישער קאנגרעס, די פעדעראציע פון די פוילישע יודען, האבען צוליב פאליטיש-טאקטישע טעמים זיך אפגעזאגט צו געבען זייער צושטימונג צו דער דעמאנסטראציע. וועלכע איז אבער דאך פארגעקומען סטיכיש און מיט'ן אנטייל פון גרעסטען טייל נישט יודישע סטודענטען.

עס האט אין די לעצטע יאהרען אזוי אויסגעזעהען, אז די וועלט ווערט שוין מעהר נישט מתפעל פון אנטי-יודישע עקסצעסען, וואס קומען פאר דא און דארט. מען האט בעקומען דעם איינדרוק, אז די וועלט האט גרעסערע זארגען און דאגות, ווי פאר צעהנדליג יודען, וואס פאלען דא און דארט ווי א קרבן פון עקסצעסען. מען האט זיך נישט געקאנט בעפרייען פון דעם געפיהל, אז מיר לעבען איצט אין א פעריאד, ווען די עמפינדליכקייט פון דער מענשהייט אויף כוליגאנישע מעשי-תעתועים איז אפגעשטומפט געווארען שוין פשוט צוליב דעם, וואס יעדען מאנטאג און דאנערשטאג קומט אונז היינט אויס צו לייענען, אז באלד זענען געהרג'עט געווארען מענשען אויף די גאסען פון גענף, באלד בשעת א לאנדאנער אדער וואשינגטאנער הונגער-מארש און באלד אין באמביי. ביי די בעדינגונגען איז זיך נישטא וואס צו וואונדערען, אז דאס געוויסען פון דער וועלט איז אזוי צו זאגען „איהנאביזירט“ געווארען אין פרט פון אנטי-יודישע עקסצעסען און אז אונזערע ענדעקעס האבען זיך שוין אנגעהויבען איינצורעדען, אז זיי מעגען טון מיט יודען אלץ, וואס זיי ווילען, ווייל די קולטור-וועלט וועט סיי-ווי שווייגען...

און דעריבער מאקע איז דער אפקלאנג פון די אנטי-יודישע עקסצעסען אין דער וועלט פאר אונז אן איבערראשונג און דאס — א אנגענעמע איבערראשונג. מיר זענען זיכער זייער ווייט פון יעדער איבערטרייבונג אין דער אפשאצונג פון דער כאראקטעריסטישער בעדייטונג פון אזעלכע אינטערנאציאנאלע מיטגעפיהל — און פראטעסט-אויסדרוקען. מיר קאנען זייער די שמאלע גרענעצען פון זייער פראקטישער ווירקונג. אבער פונדעסטוועגען, וואלט עס געווען א פעהלער אינגאנצען אוועקצומאכען מיט דער האנט די פראטעסטען, וועלכע ס'האבען ארויסגערופען די לעמבערגער אנטי-יודישע עקסצעסען ביים אלוועלטליכען יודענטום און אין דער אינטערנאציאנאלער קולטור-וועלט.

דער פאריזער מיטינג, אויף וועלכען ס'זענען ארויסגעטרעטען בעוואוסטע פראנצויזישע פארלאמענטאריער, קאטוילישע און פראטעסטאנטישע גלחים, זשורנאליסטען און כללי-טוערס און אלע האבען זיי פראטעסטירט געגען דער שאנד פון די לעמבערגער עקסצעסען, אויפרופענדיג די יודען צו זעלבסטשוץ (יא, צו זעלבסטשוץ) און דערמאנענדיג דעם אמאליגען פוילישען פרייהייטס-קאמף געגען צאריזם, האט זיכער זיין בעדייטונג, וועלכע דארף נישט אונטערגעשאצט ווערען. און צי איז די אינטערפעלאציע פון דעפ. ווערדיוואוד אין לאנדאנער פארלאמענט, צי זענען פראטעסטען פון די יודישע קבוצים אין ענגלאנד, פראנקרייך, אמעריקא, ארץ-ישראל און אנדערע לענדער, די בעזוכען פון יודישע פארשטעהערס ביי די פוילישע אמבאסאדארען און קאנסולען אין ניו-יארק, לאנדאן, פאריז און ירושלים — און די דאזיגע אלע ערשיינונגען האבען מיר צו טון מיט אפקלאנגען פון די לעמבערגער עקסצעסען, וואס בעווייזען, אז דער ענדעקישער חשבון וועגען דער גלייכגילטיגקייט פון דער וועלט אין פרט פון די אנטי-יודישע עקסצעסען שטימט נישט אין גאנצען.

עס פערשטעהט זיך, אז מען דארף נישט האבען קיין אילוזיעס וועגען דער פראקטישער בעדייטונג פון די אלע אפקלאנגען. אוודאי ליגט דער שווערפונקט פון פראנט אין פוילען גופא און דא מוז אויסגעשפילט ווערען דער קאמף ווי שווער ער זאל נישט זיין. דאס אלעס איז ריכטיג. אבער א טראפען, וואס פערזיסט אונז דעם ביטערען געטראנק, וועלכען אונז איז לעצטענס אויסגעקומען צו טרינקען, איז דאך דער דאזיגער אפקלאנג און דארף אלס אזעלכער פערנאטירט ווערען. גאנץ אליין שטעהען מיר דאך נישט אין דער וועלט.

ווי אזוי ווערט געפיהרט די אנטי-רעליגיעזע קאמפאניע אין רוסלאנד

אינסטרוקציע נישט צו בעליידיגען די רעליגיעזע געפיהלע פון דער בעפעלקערונג

די סאוויעטען און די קאמוניסטישע פארטיי פיהרען, ווי בעקאנט, א העפטיגען קאמף געגען די רעליגיעזע קולטען אין אלע זייערע פארמען. די גייסטליכע פון אלע קולטען האבען נישט קיין בירגערליכע און פאליטישע רעכט, די בנינים פון די קולטען, ווי קלויסטערס, קירכען, סינאגאגעס, מעטשעטען א. ד. גל. ווערען פערוואנדעלט ביסלעכווייז אין אנדערע אנשטאלטען פון עפענטליכען געברויך, די מאכט האט זיך נישט אפגעשטעלט אפילו פון אויפרייסען איינע פון די גרעסטע פראוואסלאוונע קירכעס, דעם טעמפעל פון קריסטוס דעם ערלעזער אין מאסקווע און אויפ'ן ארט פון דעם כראם ווערט איצט געבויט א ריזיגער פאלאץ פון די סאוויעטען. פאר דער צווייטער פיאטילעטקע איז אויסגעארבייט א פינפיאהר-פלאן פון קאמף געגען רעליגיע, וואס דארף געקרוינט ווערען מיט דער פולשטענדיגער ליקווידאציע פון רעליגיע-וועזען אין סאוויעטען-פערבאנד.

די אנטי-רעליגיעזע אויפקלערונגס - ארבייט ווערט געפיהרט דורך א רייהע ארגאניזאציעס, וועלכע האבען אין זייער רשות צייטשריפטען, פאפולערע און וויסענשאפטליכע, ארויסגעגעבען אין פיל שפראכען פון די פעלקער, וואס וואוינען אין רוסלאנד.

די אנטי-רעליגיעזע פראפאגאנדע ווערט געפיהרט דורך די אפטיילונגען פון „פערבאנד פון קריגערישע בעזבאזשניקעס“ (אפיקורסים) וואס זענען פערשפרייט איבער דעם גאנצען שטח פון ס.ס.ס.ר. בראש שטעהט די צענטראלע אין מאסקווע. די פראפאגאנדע קומט פאר דורך פארלעזונגען, פראצעסען, דיסקוסיעס, אויסשטעלונגען און ספעציעלע פובליקאציעס א. אז. וו.

בראש פון די רעליגיעזע אויסגאבען שטעהט די צייטונג „בעזבאזשניק“. די רעדאקציע פון דער צייטונג האט זיך געשטעלט די אויפגאבע צו קעמפען געגען דער רעליגיע אין אלע איהרע ערשיינונגען און פארמען דורך דעמאסקירען די עקספלואטאציע פון דער רעליגיע און איהרע משרתים, די פראפאגאנדע ווערט געפיהרט אויפ'ן סמך פון דער וויסענשאפט, פון נאטור-וויסענשאפטען און דיאלעקטישען מאטעריאליזם, וועלכע ווערען געשטעלט אקעגען די אומוויסענשאפטליכע רעליגיעזע מעשיות“. די דערמאנטע צייטונג שיינט געהט ארויס יעדע פינף טאג. אין ניין פערשידענע אויסגאבען, וואס זענען בעשטימט פאר פערשידענע געביטען פון סאוויעטען-פערבאנד, א בעזונדערע אויסגאבע פאר די שולען, א בעזונדערע פאר דער רויטער ארמעע. די צייטונג האט א טיראזש פון א האלבען מיליאן עקזעמפלארען. יעדע צוויי וואכען ערשיינט א בעזונדערע אויסגאבע. דער אזוי גערופענער ארטיסטיש-ליטעראַרישער „בעזבאזשניק“, וועלכער האט אויף די אויפגאבע „צו דעמאסקירען דעם קלאסען-כאראקטער פון דער רעליגיע און צו העלפען די איינוואוינער פון ס.ס.ס.ר. זיך צו בעפרייען פון רעליגיע“.

פאר די אגיטאטארען געגען רעליגיע געהט ארויס א בעזונדערער אינסטרוקציאנס-זשורנאל „אנטירעליגיאזניק“, וועלכער ווערט רעדאגירט דורך יאראסלאווסקין און לוקאשעוויטשן. דאס איז א גרויסער זשורנאל, ערשיינט אין בוך-פארם צוויי מאל א חודש.

ווייטער ערשיינט אן עקספערימענטאל-וויסענשאפטליכער ארגאן, וועלכער האט דעם ציל צו „בעפרייען די ארבייטענדיגע פון רעליגיעזע וועלט-אנשויאונג. דער זשורנאל הייסט „וואינס - וואויושטשי אטעאיזם“.

ספעציעל פאר ארבייטער איז בעשטימט דער זשורנאל „ראבאטשי או סטאנקא“, פאר פויערים „דירעווענסקי בעזבאזשניק“. א חוץ דעם ערשיינט א ספעציעלער אנטי-רעליגיעזער זשורנאל פאר דער יוגענד א.נ. „יונע בעזבאזשניקי“.

פאר די נאציאנאלע מינדערהייטען געהען ארויס בעזונדערע אנטי-רעליגיעזע צייטשריפטען אין זייערע שפראכען: אין אוקראינע „בעזוויערניק“, אין דער דייטשער שפראך „גוילאנד“, אין טאטעריש „פען העם דין“, אין ארמעניש „אנאסטוואק“. זעהר פאפולער איז די אנטי-רעליגיעזע צייטשריפט אין יודיש, וואס ערשיינט אין מאסקווע אונטער דער רעדאקציע פון אלטשולערן: „דער אפיקורס“, דאס פראגראם פון זשורנאל איז: „די פראבלעמען פון קאמף געגען רעליגיע, ווי מיט דער אידעאלאגיע פון די עקספלואטירענדיגע קלאסען און צוזאמענהאנג מיט די פראבלעמען פון אינדוסטריאליזאציע קאלעקטיוויזאציע פון די יודישע מאסען“.

עס ערשיינט אויך אן אנטי-רעליגיעזע צייטשריפט אין דער פוילישער שפראך, דהיינו „בעזבאזשניק וואיאוואנצי“.

אין דער אינסטרוקציע, וואס איז ארויסגעגעבען געווארען פאר די בעזבאזשניקעס, ווערט אבער אנגעוויזען, אז צוטרעטען צו דער ליקווידאציע פון דעם אדער יענעם געבעט-הויז קאן מען נאר [illegible] די ארטיגע בעפעלקערונג איז דורך א געהעריגע פראפאגאנדע גענוג צוגעגרייט רוהיג אויפצונעהמען אזא ליקווידאציע. עס ווערט אויך געזאגט, אז עפענטליכע אנטי-רעליגיעזע דעמאנסטראציעס זאלען געמאכט ווערען אויף אזא אופן, וואס זאל נישט בעליידיגען די ווירקליכע רעליגיעזע געפיהלען פון דער בעפעלקערונג אין געגעבענעם ארט.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע. עלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 2–8 און פון 5–9 אווענד.
בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען.

לאדז **נייער פאלקסבלאט** לאדז
30 דעצ. 1932 30 דעצ. 1932

אונזער קאמף מיט'ן אנטיסעמיטיזם

פון לעא קעניג

די יודישע גאס איז איצט שטארק בעשעפטיגט מיט דער פראגע ווי אַזוי צו קעמפען און בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם.

און ס'טראגען זיך אַרום פערשידענע קאָ״ף אָדער זעלבסטשוץ „פּלאנען״. פלאנען, ליידער, אין געזונטן־פיסלען, ווייל ס'רוב זעהען עס בלויז שטי־מונגען, פרומע פלאַטאָנישע ווינשעוואַניעס.

עס הערשט אַ געפיהל אַז עפּעס דאַרף געטאָן ווערען, אַז אַזוי מיט צוזאַמגעלייגטע הענט קען מען נישט בעגעגענען די אַנטיסעמיטישע אַטאַקעס וואָס האָבען זיך לעצטענס אַזוי פערמעהרט.

ס'איז כאַראַקטעריסטיש: ס'רוב הערשט אָט דאָס געפיהל, אָט די שטימונג צווישען די נישט אָר־גאַניזירטע יודען און נישט צווישען די רעכטע און נישט צווישען די לינקע פּאַרטייען.

איהר וועט צום ביישפּיל טרעפען זעהר ווייניג גוטע ציוניסטען און נאָך ווייניגער ארץ ישראל יו־דען, וואָס זאָלען זיך שטארק דערהעהען די קעפּ מיט דער פראגע „ווי אַזוי צו קעמפען מיט'ן אַנטיסע־מיטיזם״. און פאַרוואָס: פּשוט ווייל זיי ווייסען און פיהלען אַז זייער ציוניסטישע אַרבייט אין ארץ ישראל איז דער בעסטער און ראַדיקאַלסטער קאַמף מיט'ן אַנטיסעמיטיזם.

צי ס'איז אַזוי, צי נישט, אָבער אַזוי גלויבען זיי באמונה שלימה.

ווארום איז נישט און דאַרף נישט זיין דער ציוניזם הויפּטזעכליך אַ ענטפער און אַ תרופה געגען אַנטיסעמיטיזם אין זיינע פערשידענע פאָרמען?

דאָס אייגענע קען געזאָגט ווערען וועגען די אָרגאַניזירטע יודישע סאָציאַליסטען: אויך ביי זיי קען נישט זיין אַזוי דרינגענד און ברענענדיג די פראגע „ווי אַזוי צו קעמפען מיט'ן אַנטיסעמיטיזם״. (סיידען ס'איז אַן אַקטועלע, אַ לאָקאַלע פראגע און זי שטערט ספּעציעל זייער פּאַרטיי טעטיגקייט). און פאַר וואָס ווערען אויך זיי נישט פערכאַפּט פון דער פראַגע? ווייל פּונקט ווי די ציוניסטען גלויבען זיי אויך, אַז זייער אידעאַל און זייער אַרבייט פאַר דעם אידעאַל איז איין אין וועגס אויך דער בעסטער קאַמף מיט'ן אַנטיסעמיטיזם, וואָס איז גאָר איינע פון די פיל „סאָציאַלע קראַנקהייטען״ מיט וועלכע זיי קעמפען.

פרעגען אַ גוטען ראַציאָנאַלען ציוניסט, צי אַ אָרגאַניזירטען יודישען סאָציאַליסט, פאַר וואָס זיי קעמפען בכלל נישט מיט'ן אַנטיסעמיטיזם, איז פּונקט ווי צום ביישפּיל פרעגען אַ קראַנקען, וואָס ליגט שוין אויף אַ אָפּעראַציע־טיש: פאַרוואָס גהוסטו נישט צו אַ דאָקטאָר? פאַר וואָס טהוסטו עפּעס נישט געגען דער קראַנקהייט?

ביזט משוגע, וועט ער אייך ענטפערען, פאַר וואָס ליג איך אויפ'ן טיש? צוליב וואָלוועלשטאָג?

סיי דער יודישער סאָציאַליסט און סיי דער אויסגעהאַלטענער ציוניסט ווייסען און פיהלען מיט זייער לייב און לעבען, אַז זייער אַרבייט איז דער אמת'ער קאַמף מיט'ן אַנטיסעמיטיזם. מען פּרובט בויען אַ לאַנד, ווייל אַ לאַנד איז די איינציגע לייזונג פון דער יודען פראגע, דאָס הייסט, אויך פון אַנטי־סעמיטיזם.

מען פּרובט בויען אַ נייע געזעצטע סאָציאַלע אָרדנונג אין וועלכע עס וועלען אויך נישט מעגליך זיין אַזעלכע אָנשיקעניש ווי אַנטיסעמיטיזם.

געוועהנליך מאַכען זיך אויך ביי אונזערע סאָצ־יאַליסטען און ציוניסטען צייטען ווען זיי זעהען גע־צוואונגען צוליב טאַקטישע טעמים אָנצונעהמען מיט־לען געגען דעם אַגרעסיווען אַנטיסעמיטיזם.

אָבער קיין בעזונדערע פּראָבלעמען, קיין בעזונ־דערע פראגע „ווי אַזוי צו קעמפען מיט'ן אַנטיסע־מיטיזם״, איז ביי זיי קיינמאָל נישט פערהאַן.

ווייל די פּראָבלעמע ווערט געליזט, די פראגע ווערט, אַזוי צו זאָגען, פערענטפערט אין און דורך זייערע אידעאַלען.

יעדע נייע אַנטיסעמיטישע כוואַליע איז פאַר דעם ציוניסט נאָך אַ שטאַרקער בעווייז ווי נויטיג זיין אידעאַל איז און נאָך אַ סטימולוס פאַר זיין אַר־בייט און דאָס אייגענע פאַר דעם קלאַר דענקענדיגען יודישען סאָציאַליסט.

וועלכע יודען זענען ווידער אַצינד אַזוי שטאַרק און דערשראָקען בעשעפטיגט מיט דער פראגע ווי אַזוי צו קעמפען מיט'ן אַנטיסעמיטיזם?

מיר דוכט זיך, אַז די פראגע איז פאַר אונז זעהר אינטערעסאַנט צו פערענטפערען.

איך גלויב אַז אונזערע „הייסע קעמפער״ מיט'ן אַנטיסעמיטיזם (אַגב, זעהר פיינע און איידעלע מענ־שען) זעען ס'רוב אַזעלכע יודען וואָס אַ גאַנץ יאָהר זעען זיי קיין יודען נישט, וואָס זייער יודיש־קייט כאַפּט זיך אָן זיי אויף גאָר אין אַ צרה, ווען מען פאַלט אָן אויף יודען מיט ווערטער צי מיט מעשים.

זיי לעבען נישט מיט דער יודען־פראגע מיט'ן יודישען לעבען אַלע טאָג פון דיער לעבען. זיי איז פרעמד די יודישע עקאָנאָמיק, און אַפילו די יודישע פּסיכיק פון וועלכער זיי זענען אַליין אַטאָמס. זייער יודישקייט, זייער פינטעלע יוד כאַפּט זיך אויף ווען מען ברעכט יודישע שויבען.

זיי זענען אַזוי צו זאָגען חשובה יודען. אַ גאַנץ יאָהר פרובען זיי זיך נישט געבען אַ קלאָרען חשבון מיט וואָס און ווי אַזוי יודען לעבען, וואָס איז זעהר נעכטען און וואָס איז זייער מאָרגען?

זייער יודישקייט איז פאַר זיי אַ מין וואָ״ל שמעקענדיגער ווירדיך, פון וועלכע עס איז גוט אַמאָל צו געניסען, מיט וועלכען ס'איז אַפילו אַמאָל אָנגענעהמע צו ראַמאַנסירען.

די יודישע ווירקליכקייט קענען זיי נישט. און טרעפט זיי אַמאָל אַן אַנטיסעמיטישער שטיין (צי שפּיי) כאַפּען זיי זיך אויף אין אַ פּאַניק, דערשראָקען: ס'טייטש, פאַר וואָס טוען מיר גאָרנישט געגען אַנטי־סעמיטיזם? פאַר וואָס שווייגען מיר?

ווייל זיי ווייסען נישט, אַז ס'איז שוין פופציג יאָהר (פון זינט ד״ר פינסקער'ס אויטאָ עמאַנציפּאַציע) ווי די בעסטע און געזונדעסטע טיילען פונ'ם יודישען פאָלק קעמפען מיט'ן אַנטיסעמיטיזם. און בלויז מיט פראַזען און פּאַניק געשרייען נאָר מיט קאָנסטרוקטיווע מעשים.

מיט קאָנסטרוקטיווער מעשים, דורך זעלבסט בעפרייאונג און זעלבסט איבערבויאונג — עקאָנאָ־מיש און גייסטיג.

אַ אַרבייט, וואָס איז נישט אַזוי עפעקטפאָל געווען; אויך דערפאַר וואָס מיר האָבען אַ זוי פיל יודען וואָס זייער יודישקייט כאַפּט זיך אָן זיי אויף ווען אַנטיסעמיטען הויבען אויף זיי אָן שטאַרק בילען, אָבער וואַרפען שטיינער.

און ווען מיר קענען די פּסיכאָלאָגיע פון דעם מין פלאַטאָנישען יודען וואָס איז אַצינד פול מיט קאַמף־פייער געגען אַנטיסעמיטיזם (צי דורך קאָנ־גרעסען, קלינגענדיגע פראַזען, צי אַפילו דורך תעניתים על פי גאנדי) קענען מיר אויך פערשטעהן, פאַר וואָס עס נעהמט זיך אַזוי צום האַרצען זיין ער לייענט די אַנטיסעמיטישע זלזולים און בלבולים, דאָס יודישע לעבען, ווי געזאָגט, קען ער נישט; פון דער יודישער ווירקליכקייט איז דער מין יוד אין דער אמת'ען ווייט. העכסטען ווייסט ער נאָר פון גרויסע יודישע יחידים און פון דער ראָמאַנטישער קינדהייט געדענקט ער נאָך אַז מיר זענען דאָס בינעל־פאָלק.

דערפאַר דערפיהלען זיי זיך אַזוי פּלוצלינג און שרעקליך דערשראָקען פון וועלכער עס איז אַטאַקע פון דרויסען. דערפאַר זענען זיי גרייט צו זעהען אַנטיסעמיטיזם אַפילו דאָרט וואו ס'איז דאָ געזונטע קריטיק פון אונזער מאָציאַל פּסיכישער שטאַנד.

און דערפאַר פערשטעהען זיי נישט און פיהלען מיט די אויגען ווען זיי זעהען ווי אונזערע בעוואוסט־זיניגע און קאָנסעקווענטע ציוניסטען און סאָציאַ־ליסטען (און ציוניסטען־סאָציאַליסטען) שטעקען זיך גאָרנישט אָן מיט זייער קאַמף־לוסט געגען אַנטי־סעמיטען.

מיר האָבען ערשט געפייערט דעם פופציג יעהרי־גען יובילייאום פון זינט ס'איז ערשינען ד״ר פינ־סקער'ס אויטאָ עמאַנציפּאַציע. דאָס הייסט פון זינט די יודישע אינטעליגענץ פון אַ גאַנץ יאָהר האָט אָנ־געהויבען ענטפערען מיט זעלבסט קריטיק אויף דער פיינטליכער און אָביעקטיווער קריטיק פון דרויסען.

שוין פופציג יאָהר ווי די בעוואוסטזיניגע ראַצ־יאָנאַלע יודישע אינטעליגענץ האָט אָנגעהויבען קעמ־פען מיט זיך אַליין — מיט אונזערע אינערליכע נאַציאָנאַלע און אינדיווידועלע אַנאָמאַליעס און חסרונות — ווייל דאָס איז דער איינציגער וועג ווי מיר וועלען בעקעמפען אונזערע אויסערליכע שונאים.

דורך זעלבסט קריטיק צו זעלבסט בעפרייאונג.

און וואָס שווער די צייטען אַלץ ניכטער דער און פיינדליכער דאַרף זיין דער אינערליכער חשבון הנפש.

—=):0:(=—

יודישע געלעהרטע

— 2 —

די מדקדקים

מנחם בן סרוק, וועגען וועלכען מיר האָבען דערמאָנט אין פריהערדיגען אַרטיקעל — אַלס איי־נעם, וואָס האָט געווירקט אויף דער שיטה פון יודישען רענעסאַנס אין שפאַניען און פון די כיאַ־גערען אין דער בענייטער יודישער קולטור — איז געווען דער ערשטער שטערן פון דער פּלעיאַדע פי־לאָלאָגען, אָדער מדקדקים, וואָס זענען ערשינען אין צעהנטען יאָהרהונדערט אויפ'ן פירענעאישען האַלבאינזעל ביים ווידערגעבורט פון דער העברעאישער שפּראַך.

דאָס ערשטע ליכט האָט מנחם דערזעהען אין צפון־אַפריקא, וואו ער האָט אויך אַ לאַנגע צייט געוואוינט, געבוירען און ערצויגען אין אַ סביבה פון מדקדקים און העברעאיש־קענער, האָט דער דאָזיגער אומשטאַנד אַרויפגעלייגט אַ סטעמפּעל אויף זיין גאַנץ וועזען, אַרויסווייזען פעהיגקייטען אין אַלע למודים, האָט ער אָבער דאָך אַ בעזונדערע שטאַרקע נייגונג און לוסט געהאַט צו העברעאישער פילאָלאָגיע, אין וועלכער ער האָט דערגרייכט צו אַ מדריגה, וואָס קיינער נישט ביז איהם. דאָ אויף דעם געביט, ווייזט ער אַרויס זיין אָריגינאַליטעט און אויפטועריש קייט. ענטפּלעקט פּשוט נייע האָרי־זאָנטען אין דעם דאָזיגען צווייג און ווייזט אָן נייע וועגען און מעטאָדען פון שפּראַך־פאָרשונג. דאָס איז אַ פאָרשער פון גאַנץ אַנדערן זשאַנר און גרוי־סען פערנעהם, וועמע ס'האָט אויסער אַלע יודאַ־איסטישע וויסענשאַפטען, אויך נישט געפעהלט קיין אַלדייטיגע ערודיציע.

פון זיין פּערוואַנדערען וואנדערט לאָזט זיך מנחם'ס טאַלענט און כשרונות הערען. אויך קיין שפאַניען דערגרייכען וועגען איהם ידיעות, דער גרויסער יודישער מעצענאַט, ר' חסדאי אבן שפרוט, לאַדעט איהם דאַן איין צו זיך קיין שפאַניען, וואו ס'האָט אָנגעהויבען פּולסירען אַ יודיש־לעבען, אַ פרישעס און זאַפטיגעס; וואו ס'האָט זיך געבילדעט אַ גרויסער יודישער קולטור־צענטער, וועמענס גרוי־סע גייסטיגע שאַפונגען דאַרפען באַלד פערנעמען אַן אָנגעזעהען אָרט צווישען אַלע קולטור־ווערטען אין דער וועלט, און מאָנומענטאַלע פּאָעטישע ווערק, דאַרפען ערשיינען, וואָס ווערען נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג בעטראַכט אַלס פּעריל אין דער וועלט־ליטעראַ־טור.

זעהר גערן געניסט מנחם פון דער דאָזיגער איינלאַדונג, שפאַניען, דאָס איינציגע ליכטיגע ווינקעל פון תורה, האָט איהם שטאַרק געלאָקט. ער בעזעצט זיך אינ'ם לאַנד, אין הויז: פון מעצענאַט, ביי וועמען ער געפינט גרויסע מאַראַלישע און נאָך גרעסערע מאַטעריעלע שטיצע.

ר' חסדאי האָט אַ וואַכזאַם אויג, האָט איבער־אַלץ און אַלעמען די געהעריגע השגחה. איז זיך אונבאַויפהערליך משתדל לייכטער צו מאַכען יעדענ'ס אַרבייט און פערגרינגערען די בעדינגונגען, וועלכע זענען מיט איהם פערבונדען. יעדער וויכטיגער שאַפּטלער וואָס געפינט זיך אין זיין הויז, האָט זיך זיין בעזונ־דערען רעסאָרט אַרבייט, זיין וויסענשאַפטליכען צווייג, אין וועלכען ער דאַרף עפּעס שאַפען און מחדש זיין. מנחם האָט זיך פערטיפט אין זיין גע־ביט: פילאָלאָגישע שטודיומס, מיט זיי בעשעפטיגט ער זיך אין אַ גרויסער מאָס.

זיין אַרבייט ווערט איינגיכען געקרוינט מיט גרויס ערפאָלג. אַלס פּראָדוקט פון זיינע מיהזאַמע וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען, ערשיינען פון איהם גאָר וויכטיגע, צו יענער צייט, ווערק אין דער העב־רעאישער גראַמאַטיק. צווישען זיי דאָס בעקאַנטע ספר „מחברת״ — אַ תנכ״ישער ווערטער־בוך, וואו עס ווערען ערקלערט אַלע העברעאישע „שרשים״ און בעלויכטען אַלע שווערע אומפערשטענדליכע מינען — וואָס האָט בשעתו געהאַט אַ קאָלאָסאַלע ווירקונג. די פריהערדיגע דקדוק־ספרים, וועלכע ס'־האָבען געשאַפען ר' סעדיה גאון און אַנדערע, האָבען אָנגעוואוירען זייער ווערט און זענען אַוועק־געלעגט געוואָרען אין דער זייט. זייער אָרט פערנעמט דער „מחברת״, פון וועלכען די שפאַנישע יודען האָבען אַ לאַנגע צייט געלערנט תנ״ך און דקדוק. אויך אַזאַ גרויסער גאון, ווי ס'איז געווען רש״י האָט אין זיינע שפּראַך־קענטנישען געשעפּט, דער לעצטער, אין זיין פירוש אויף די כתבי הקודש, דערמאָנט איהם פיל מאָל. מיר זעגען געוואוינט דאָרט אָפט צו בעגעגענען דעם אויסדרוק:

„כך פירש מנחם״, דאָס דאָזיגע בעציהט זיך טאַקע צו מנחם בן סרוק.

פיל מיגעהאָלפען צו דער פערשפּרייטונג און גרויסע פּאָפּולאַריטעט פון דאָזיגען ווערק האָט, בלותי ספק, דער זעהר שעהנער און צוטריטליכער סטיל, אין וועלכען ער איז געשריבען. ס'איז גאָר נישט דערוועלבער, אין וועלכען ס'האָבען געשאַפען זיינע פאָרגעגנער, בכלל איז מנחם בעקאַנט אַלס גלענצענדער און בעסטער סטיליסט פון זיין צייט. אָבער צו דער גרעסטער מדריגה פון שפּראַך־קונסט דערגרייכט ער אין דעם בעריהמטען בריף צו יוסף, דעם מלך פון די כוזרים, אָדער כזרים, דאָס מעכ־טערקישע פאָלק, וואָס אַ גרויסער טייל פון איהם, צוזאַמען מיט זיינע קעניגען, זענען אַריבער צום יודענטום און מיט דער צייט זיך אָרגאַניש מיט איהם פערבונדען; בעהאַפטען זיך מיט דער יודי־שער אומה, ווערענדיג אמת'ע יודען, בלב ונפש. מיט זייער קעניג האָט זיך, ווי בעוואוסט, ר' חסדאי בריפליך פערשטענדיגט. דער מחבר פון דער דאָזיגער איגטערעסאַנטער היסטאָרישער קאָרעספּאָנדענץ איז געווען מנחם בן סרוק. אין דעם דורך איהם רעדאַגירטען בריף צום קעניג, אין וועלכען ס'ווערט, צווישען פיל אַנדערעס, אויסגעדריקט די גרויסע פרייד, וואָס עס בעהערשט ר' חסדאין, דערוויסענ־דיג זיך וועגען דער עקזיסטענץ פון אַ יודישער מלוכה, און די גרויסע מיה און אָנשטרענגונגען, וואָס האָבען איהם געקאָסט, ביז ער האָט געפינען אַ שליח נאָמען, וועלכער זאָל מסכים זיין איינצושטעלען זיין לעבען אַדורכצומאַכען אַזאַ געפעהרליכע רייזע צו די מדינה פון די כוזרים. — אין דעם בריף ווייזט זיך זיין אויטאָר אַרויס אַלס גרויסער שפּראַך קינ־סטלער, וואָס מען געפינט נישט קיין גלייכען אין זיין דור.

זעהר פיל געליטען האָט מנחם, אויף אַ דירעק־טען, אָדער אומדירעקטען אופן, פון דעם צווייטען בעוואוסטען מדקדק, וועלכער האָט זיך אויך גע־פינען ביי ר' חסדאין אין דער ישיבה, דונש בן לברט, דעם גלייכען פון אַפריקא, וואָס קומט אַרויס פון גרויסען יחוסדיגען שטאַם, אַן אייניקעל פון ר' סעדיה גאון.

דונש בן לברט, זייענדיג גענוג רייך און נישט אָנגעוויזען אויף מאַטעריעליש פונ'ם מעצענאַט, האָט נישט געהאַט פאַר ר' חסדאין דעם רעספּעקט און יראת־הכבוד, ווי מנחם און אַנדערע, בכלל איז ער געווען אַ מענש מיט אַ שטורעמדיגען כאַראַקטער, וועלכער האָט קיינעם נישט נושא פנים געווען. און זיך מיט יעדען אָפּגערעכנט אויפ'ן שטרענגסטען אופן, אַ גרויזאַמער אונבעדראַכטזאַמער צו געגנער — צו זיין פריוואַטע, ווי ליטעראַרישע — איז ער געווען. אַלע, וואָס האָבען נישט איינגעשטימט מיט זיינע מיינונגען, ווערען דורך איהם ווי שונאים בעטראַכט, און זיי זענען דער ציל פאַר זיינע שאַרפע פיילען.

ווען ס'דערגרייכט צו איהם מנחם'ס „מחברת״ אין וועלכען ער געפינט עטליכע טעות'ן, פערפאַסט ער ספּעציעל אַ „ספר השגות״ פול מיט שטעכווער־טער און סאַרקאַזמען אויפ'ן אַדרעס פון מנחמ'ן. דאָס דאָזיגע ווערק האָט פערשאַפט דעם לעצטען פיל צרות, פיזישע און מאַטעריעלע.

דונש האָט אין זיין בוך, אין וועלכען ס'געפינט זיך אַ ליד, געווידמעט ר' חסדאין, מחדש געווען אַ סך שפּראַך אויפטוען. אויך איז ער געווען דער ערשטער, וואָס האָט אַריינגעבראַכט אין דער העב־רעאישער פּאָעזיע אַראַבישע שאַפונגס־פאָרמען. זיינע דיכטערישע שאַפונגען זענען געשריבען אינ'ם אַראַ־ביש־מיטעלאַלטערליכען סטיל. זייער ריטם און משקל איז געבויט אויף די זעלבע יסודות, וואָס די אַראַבישע פּאָעזיען. יעדע שורה בעשטעהט פון דער זעלבער צאָהל „תנועות״ און „יתדות״.

די דאָזיגע נייע פאָרמע, וועלכע איז איבערגע־נומען געוואָרען דורך אַלע, נאָך איהם, פּאָעטען, האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע געגנערשאַפט פון די גאונים אין זיין דור, בפרט פון זיין זיידע'ס ר' סעדיה גאון, דונש האָט אָבער אויף זיידע'ס פּראָ־טעסטען נישט געלעגט קיין אַכט. פערקעהרט, ער בעריהמט זיך זאָגאַר אין אַ ליד מיט די דאָזיגע חדושים, ער זאָגט: „שירים בשקלים, חדשים נסגלים״ — לידער געמאָסטענע, נייע, געליבטע אָנגענעמע. דונש האָט פיל געשאַפען און זיינע קינסטיגע געזעצ־ראַציע דיכטער האָט איהם, ווי בכלל אַלע מדקדקים, פיל צו פערדאַנקען.

עפּיפאנעס צי עפּימאנעס

(חנוכה־געדאנקען) פון י. א. טריוואוש

אויף אנטיוכוס עפּיפאנעס, וועלכער האט מיט זיינע אכזריותדיגע גזירות ארויסגערופען די העלדישקייט פון מתתיהו בן יוחנן און זיינע זיהן, ווערט געזאגט אז ער האט געדארפט הייסען נישט עפּיפאנעס (דער גלענצענדער), נאר עפּימאנעס (דער מטורף), איך ווייס נישט, ווער עס האט עס דער ערשטער געזאגט — צי איינער פון יענע צייטען אדער פון די שפּעטערדיגע צייטען, אבער אז עס לאזט זיך גוט שיקען, וועט יעדער, וואס האט נאר עפּעס געלייענט וועגען איהם און וועגען זיין גאנצע אויפפירונג, געוויס מסכים זיין.

דער ווירקליך גרויסער אלעקסאנדער מוקדן פלעגט כידוע ארויסווייזען די גרעסטע טאלעראנץ לגבי פרעמדע אמונות און לגבי אונזערע אפשר פיל מעהר ווי לגבי אנדערע. אויך די מושלים פון ארץ ישראל, וועלכע האבען איהר גערשנט, (אדער ריכטיגער: ארייגעכאפּט) נאך אלעקסאנדער מוקדנס טויט, האבען אויך נישט געהאט צו טון מיט אונז צוליב אונזערע רעליגיעזע אדער נאציאנאלע איבעריכע ענינים, מיר האבען כמעט די גאנצע צייט, צווישען אלעקסאנדער'ס טויט און דעם דאזיגען אנטיוכוס, — א משך פון הונדערטאונפופציג יאהר — גארנישט געהאט איינצווענדען קעגען דער פּאליטיק פון די מושלים אין בעציהונג צו אונז. אמת, זיי האבען צייטענווייז געמוזט מעהר אדער ווייניגער זיך רעכענען מיט אונז צוליב זייערע ריטערייען צווישען אנאנדער. אבער אפילו אין די מאמענטען ווען דער אדער יענער פערכאפּער האט נישט געהאלטען פאר נויטיג אונז אונטערצושטיצען און האט אונז צוליב דער אדער יענער סיבה אנגעהויבען צו פערפאלגען, איז קיינעם פון זיי נישט איינגעפאלען אונז צו פערבאטען צו האלטען זיך אן אונזער תורה מיט אונזערע דינים און מנהגים, עס איז בכלל אזא מין גזירה נישט געהערט געווארען — מעשה המן גייט נישט אריין אין רעכנונג — ביז דעם דאזיגען ווילדען טיראן. דאס איז געווען זיינער אנ'איינגענער א שפּאגעל־נייער איינפאל, אגב דערציילט מען פון איהם, אז ער האט בעוויזען שגעונות נאך אין דער יוגענד.

אמת, מען זאגט דערביי, אז ער האט אויך בעוויזען געוויסע גוטע פעהיגקייטען, דאס איז אבער גאר נישט שייך; זיינע גזירות האבען אויך געהאט א שטיקעל איבערשלאק אין אונטערשלאק פון אן עטוואס פילאזאפיש־פאליטישער אידעע — צו פעראייניגען אלע פעלקער דורך דער העלעניסטישער קולטור — און דאך זענען דאס געווען ווילדע גרויזאמע גזירות, וועלכע האבען, ווי מיר פערשטייען איצטער אלע, ווייניגסטענס דעמאלט, נישט געקענט ברענגען צו עטוואס רעכטס, אזוי האט אויך געמוזט זיין מיט זיינע פעהיגקייטען — אויב דאס איז אמת: פעהיג, פעהיג, אבער פארט משוגע!...

די אלוועלטליכע געשיכטע ווייס פון אייניגע שטארק מטורפדיגע קרוינטרעגער, ווי קאיוס קאליגולא און נערא (בידע קיסר) פון וועלכע אונזער יודישע געשיכטע האט אויך גענוג וואס צו דערציילען, און ווער קען וויסען, וויפיל נאך געקרוינטע קעפּ פון דעם מין האבען געשפּילט ראלעס אין דער וועלט, אין פערשיידענע לענדער און צייטען, און זייער שגעון איז געבליבען אנ'אייביגער סוד!?

אפשר ווילט זיך נישט וועמען אראפּנעהמען דעם טיטול „הרשע" פון אנטיוכוסן, איז דאס אנ'אומזיסטע זארג; דער דאזיגער בינאמען בלייבט אומבעריהרט. ווארום אזוי ווייט משוגע איז ער דאך נישט געווען, והראיה, ער פלעגט נישט נאר אין דער יוגענד א סך שכורן און מסתמא נישט ווייניג הוליטייעווען, נאר אויך גוט פערשטאנען אויף א שווינדלערישען אופן ארייצוכאפּען דעם טראן, אנדערע האבען געהאלטען אפילו, אז מיט זיין וויסען האט מען געהרג'עט זיין ברודער (סעלייקוס דער 4) כאטש ער האט נאכדעם אליין געהייסען טויטען דעם מערדער; אבער אויב אפילו דאס איז נישט ריכטיג, האט ער דאך דעם טראן פערכאפּט אומגעזעצליך פון א נעהנטערען יורש, פון זיין ברודער'ס זוהן, און ווי באלד ער האט אזוי גוט פערשטאנען צו שלאגען אנדערע און אויסצוקלייבען פאר זיך וואס בעסער איז, קומט איהם געוויס דער בינאמען „רשע", נישט ווייניגער ווי מטורף, כל־זמן עס וועט נישט אנגענומען ווערען די אלטע, אבער זעהר טיפע מיינונג אז יעדער רשע איז אייגענטליך אין גרונד נישט מעהר ווי א מטורף, און דערצו איז נאך זעהר ווייט.

די מעשה איז אבער, אז איצטער נאכ'ן פערלויף פון 2100 יאהר האבען מיר זיך נישט שטארק צו אינטערעסירען מיט זיין רשעותדיגער נאטור, עס איז אונז עפּעס א גרויסע נפקא מינה, ווי טיף מען האט איהם געלייגט אין גהינום? זיין מטורפדיגקייט אבער מעג אונז יא אינטערעסירען עד היום הזה, ווייל אין זיינע מעשים קעגען אונז האט זי זיך אויסגעדריקט ווי געזאגט, אויך אין דער פאָרם פון א קולטורעלער אידעע, און דאס האט געבראכט דערצו, אז ער האט פון אנהויב אן ביז זיין סוף און אפשר אויך א צייט נאך דעם געהאט א סך אנהענגער ביי אונז גופא.

אונטער די דאזיגע אנהענגער — העלעניסטען — זענען געוויס געווען, פערשידענע: אייניגע ערנסט איבערגעגעבענע און די איבעריגע, דער גרעסטער רוב, קלייניגקע קינדערשע מוחותלעך. אט די לעצטע האבען זיך גאר נישט געקאנט פארשטעלען, אז זייער געהאטענער אויבער־הערשער, אנטיוכוס דער גרויסער זוהן, איז א היפשע ביסעל מטורפדיק. ווען זיי וואלטען דאס געוואוסט, קאן זיין, אז עס וואלט גאר נישט געקומען צו דעם, וואס אונזערע עלטערען האבען דאמאלסט איבערגעלעבט. די גרויסע הערליכע מתוולים, יאזאן, מענעלאוס און אלקימאס (זיי, קאן זיין, האבען גראדע געוואוסט פון דעם דאזיגען סוד), וואלטען זיך נישט ערלויבט צו טראכטען וועגען כהונה גדולה פאר זיך, אויף אלע אופנים וואלט זיי נישט אזוי לייכט זיך איינגעגעבען ארויסצושטופען, דורכ'ן פארליגען א גרעסערען אנצאהל, דעם רוהיגען, גוטען שמעון הצדיקס זוהן (חוניו דעם דריטען) פון דער כהונה גדולה, און — דער עיקר — די קליינקעפּעלדיגע היציקע העלעניסטלעך וואלטען געווען נישט אזוי האפּערדיג ביי זיך, נישט אזוי קריגעריש געשטימט געגען זייערע אנדערשדענקענדע און אפשר טאקע צופיל אנגעשטאנענע עלטערען און ברידער, בקיצור, עס האט אלץ געקאנט זיין אנדערש, ווען דער גרויסער עולם וואלט וויסען דעם דאזיגען סוד.

אבער אזוי ווי דער דאזיגער צו שארפער קאנפליקט צווישען די היציגע אומדערפארענע רעפארמיסטען און צופיל אנגעשטאנענע קאנסערוואטיווע עלעמענטען איז א מעשה, וואס חזרט זיך זייער אפט איבער אין אונזער געשיכטע, שאדט נישט עד היום הזה צו דערמאנען זיך, אז אט דער דאזיגער אנטיוכוס, וועלכען א סך יודישע קליינע אבער פייערדיגע קעפּעלעך האבען אנגענומען פאר א וויכטיגען קולטור־טרעגער, האט זיך ארויסגעוויזען נישט נאר אלס שרעקליכער, נאר, א סברא, אלס גרויסער מטורף אויך דערצו.

אנ'אנדערען קאן זיך דוכטען, אז פאר דעם מאמענט, וואס מיר לעבען איבער איצט, איז דער דאזיגער אפּקיהלענדער געדאנק גארנישט פאסיג: ווער פון אונז איז דאס איצטער געגען קולטור, עס איז דאך גראד פערקעהרט — מיר אלע יאגען זיך נאך בילדונג און קולטור, נישט קוקענדיג דערויף, וואס מ'טרייבט אונז פון אלע מינים לעהר־אנשטאלטען און מ'בעהמט צו ביי אונז יעדע קולטורעלע ארבייט. מ'דארף אבער די זאך טיפער פערשטיין. עס האנדעלט זיך וועגען דעם, מ'זאל זיך נישט בלינדערהייט לאזען אנכאפּען פון דער אדער יענער נייער בעוועגונג. מעג אזא בעוועגונג זיין פערבונדען מיט די שענסטע אידעען פון דער וועלט, מוזען מיר זיין אויף דער וואך.

אט דאס לערנען אונז די פרטים פון אונזער חנוכה געשיכטע און דערביי שאדט נישט צו דערמאנען זיך, אז אנטיוכוס הרשע, וועלכער איז געהאלטען געווארען פון א געוויסער דאמאלסטדיגער יודישער פּארטיי פאר א גרויסען פראגרעסיסט, איז געווען נישט נאר א גרויסער רשע, ער איז געווען, ווי עס שיינט שטארק, אויך גאר נישקשה פון א משוגע'נעם.

פון יודישען הומאר־אוצר

פון דער איבערגעבליבענער זאמלונג פון אונזער פערשטארבענעם מיטארבייטער שר של אש

צי נאר איין ש״ס?

אנ'עם הארץ האט געלויבט זיין זוהן פאר א למדן:

— מיין זוהן איז א בקי ברוך השם אין פינף טויזענד בלאט גמרא.

— דו ביזט מגזים — האט דער למדן געענטפערט — ווייל אין גאנץ ש״ס איז נישטא קיין פינף טויזענד בלאט.

— מיך וואונדערט זעהר אויף אזא גרויסען חכם ווי דו ביזט — האט דער פאטער געענטפערט — צי דען איז נאר איין ש״ס דא ביי אונז אין שטאט?...

צוליב פרומקייט

אנ'אסימילאטארישער יוד איז שבת אריינגעקומען צו א יוד, א מוכר ספרים קויפען א שיר המעלות פאר זיין פרוי די קימפּעטארין.

— שבת פערקויף איך נישט — האט דער מוכר־ספרים געענטפערט.

איז דער יוד געווארען אין כעס און האט געזאגט:

— צוליב דעם וואס איהר זענט נאך פרום, זאל מיין ווייב ליגען א גאנצען שבתדיגען טאג אהן א „שיר־המעלות!...

פון א בריף

א אויסצוג פון א בריף וואס א יוד האט געשריבען צו זיין ווייב פון קארלסבאד.

— ...יעדען טאג שטעהט מען דא אויף ווי צו סליחות, מ'שוט זיך אן אזוי ווי אום שמחת תורה, מ'פאסט אזוי ווי תשעה באב און מ'לויפט צום וואסער אזוי ווי ראש השנה...

—=§§[]§§§=—

צו גאסט ביי מיין חנוכה־לייכטער...

אדער: ווי אזוי האב איך היי־יאהר חנוכה־ליכט־געצינדען אין „אושאנד סקארבאווי"

פון י. אבערזשאנעק

רבותי, כ'קאן אייך אפּגעבען א גרוס פון מיין חנוכה־לייכטער. כ'האב מיט איהם געהאט א „ווידזעניע" — כ'בין געווען צו גאסט ביי מיין טייערען, ליבען, זילבערנעם ירושה־חנוכה־לייכטער! נישט נאר איך אליין — די גאנצע משפחה האט זיך מיט איהם געזעהען.

וואו מיר האבען זיך מיט איהם געזעהען?

אין „אושאנד סקארבאווי"!

וויפיל איך האב מיך געבעטען, וויפיל מיין ווייב האט זיך ביי דעם סעקוועסטראטאר געבעטען:

— פאניע קאמיסאזשו, פאניע נאטשעלניקו, פאניע פרעזידענטשע — וויפיל מיר האבען איהם נישט אנגעפאניעט — ס'האט גארנישט געהאלפען.

איך האב מיט איהם אייגעטענה'ט: נעמסט די קליידער־שאנק? נעם און הענג זיך אין איהר אריין געזונטערהייט! ס'ארט מיך נישט, אז דער גאנצער אושאנד וועט זיך אין איהר הענגען — אדרבא, האדרבא! — הענגט אייך אלע געזונטערהייט

האסט גרויסע אויגען אויפ'ן פּאמאצניק קרעדענץ — נעם איהם. ביי אזא קריזיס, וועט זיך מיין יודענע בעגעהען אהן א „פאמאצניעק"!..

דאס זעלבע איז געווען: מיט'ן קרעדענץ, מיט'ן אויסריטש־טיש, מיט די געבעטע גאבאלין־שטוהל, מיט דער קוכען־שאנק, מיט'ן קוהלען־קאסטען און שאר ירקות, אלץ קענסטו נעמען, נאר די 3 ירושה־זאכען לאז מיר איבער: די געשטיקטע מצה־טאש, די בשמים־ביקס און דעם חנוכה־לייכטער.

— פאניע קאמיסאזשו, האב איך מיט דעם סעקוועסטראטאר געהאלטען אין איין אייבטענה'ן:

— „פשעטשעטש טע סאן ירושה־זאכען אָד דזאבריך זשידקוב קטורע ספּאטשיאן וו'יאזנעם גן־עדן" (דאס זענען דאך ירושה־זאכען פון גוטע יודען, וואס רוהען אין ליכטיגען גן־עדן).

„צא זא רוזשביצא", האט ער געענטפערט.

איהר הערט ווערטער פון אנ'אנטיסעמיט; ביי איהם איז דאך גאר קיין „רוזשביצע" נישט פון גוטע יודען ביז שלעכטע יודען!...

בין איך דאך אוועק צום נאטשעלניק גופא.

— „פאניע נאטשעלניקו", האב איך געזאגט

— „גדזשיע יעסט יושר בא שוויאטשע?"

— האט ער געענטפערט: „ניע ראזומיעם".

— האב איך שוין מיט איהם גענומען רעדען הארבע דיבורים: „פאניע נאטשעלניקו", האב איך געזאגט — „יא פראשען באזאט מאי קאראבין דא וואנכאניא" (די בשמים־ביקס).

— „צא?", האט דער נאטשעלניק אויף מיר אויסגעשטעלט זייגע צוויי אויגען ווי די קאלך־אייער — קאראבין דא וואנכאניא? האט ער מיך אנגעקוקט און געשמייכעלט אונטער די וואנצעס.

האב איך דאך געזעהען, אז דער נאטשעלניק אליין איז אויך אנ'אנטיסעמיט, אז ער מאכט זיך געפגר'ט. בין איך אוועק אין סוחרים־פעראיין, האט מען מיר אנגעשריבען א „דרעקורס" צו דער „שוויזשבע סקארבאווע", אז יאקא די זאכען זענען „אָד דזאבריך זשידקוב". אז די „קעשעניע מאצאָווע" די „קאראבין דא וואנכאניא" און די „שוויעצקי כאנוקאווע" זענען ירושה־זאכען וד״ל.

נו איז וואס, מיינט איהר געווארען מיט מיין דרעקורס? דאס וואס מיט אלע דרעקורסן: די דרעקורס איז געבליבען דרעקורס, און די מצה־טאש מיט דער בשמים־ביקס און חנוכה־לייכטער, זענען געבליבען אין שוויזשבע סקארבאווע.

מיט עטליכע טעג צוריק בעקום איך א פרישע „בומאגע", אז איך זאל מיך אין א „פילנע ספּראווע" מעלדען צום נאטשעלניק.

— אהא, מסתמא וועגען מיין דרעקורס, האב איך מיר געטראכט, האב איך מיר פערקעמט די באָרד, אנגעטון די שבת'דיגע קאפּאטע און אוועק צום נאטשעלניק.

— „יאק פאן נאזוויסקא?"

— מנחם מענדעל באגיעוויצע.

— „כצע פאן ראטי?"

— „צא זא ראטי?" וואס בעלעבעטשעט ער? „קטא", זאג איך, „פלאטשי ראטי?" — „פראנציא טשוש ראטי ניע פלאטשי!"...

נעם איך ארויס די „בומאגע", און דערלאנג איהם.

— „אהא", איז דער „אדון בפק—דך" געווארען ווייך, נאר צו א געשוויר צוצולייגען — „פּראשען שאראטש".

דא נעמט ער ארויס א פאק כאזירען און לייענט מיר איבער, אז איך, דער „קופיעץ", מנחם מענדעל באגיעוויצע. איז אין דער שווישבע גמינידש געווארען אלס „דזשעטשאזנאווצע".

— „דזשעטשאזנאווצע?" — וואס איז דאס פארא נייע אנשיקעניש?

לויף איך דאך אהיים אהן אטעם און דערצעהל מיין יודענע, אז איך בין געווארען א „דזשעטשאזנאווצע". וואס איז דאס פארא מין?

— וואס פערשטעהסט דו נישט? האט מיין יודענע מיר געגעבען צו פערשטעהן: — ס'וועט מסתמא א נייער פאראטעק אויף קינדער, און אזוי ווי מ'האלט דיך פאר א „פאכמאן" אין דער „קינדער־בראבושע", האט מען דיך געמאכט פאר א „דזשעטשאזנאווצע".

— אזוי גאר? די מעשה לעגט זיך טאקע אויפ'ן שכל, און דא איז מיר איינגעפאלען א געדאנק, אז אזוי ווי איך בין שוין א „דזשעטשאזנאווצע", א שטיקעל קרוב למלכות, הייסט עס, טא פארוואס זאל איך נישט עפּעס אויסנוצען. עפּעס געהט דאך חנוכה אין לאנד אריין. פארוואס זאל איך נישט חנוכה־ליכט בענשען אויף מיין ירושה חנוכה־לייכטער, פארוואס?

געזאגט און געטון: ערב חנוכה האב איך אויפגעוועקט מיין ווייב.

— שיינע גיטעלע, וועק אויף די קינדער, מיר געהען היינט אלע צו גאסט.

— צו גאסט? צו וועמען? — האט זיך מיין יודענע געוואונדערט.

— צום חנוכה־לייכטער, האב איך געענטפערט.

מיר האבען זיך אלע אויסגעפוצט, אזוי ווי מ'געהט צו גאסט צו אנ'אלטען, בכבוד'ין גוטען פריינד, און מיר זענען אלע אוועק אין „אושאנד".

— וואס פערלאנגט איהר? — האט מיך געפרעגט דער נאטשעלניק.

— איך בין מנחם מענדעל באגיעוויצע, דער דזשעטשאזנאווצע פון סקארב, האב איך שטאלץ געענטפערט.

— אהא, פראשען „שאהאטש" — האט ער העפליך געענטפערט — „א צא פאן דזשעטשאזנאווצע סאביע זשישי?"

— כ'בין געקומען צו אייך „וו'גאשטשי", האב איך איהם געענטפערט.

— „באררזא פשיעמניע, באררזא מילי גאשטש"

— האט ער מיר געמאכט קאמפּלימענטלעך.

— נישט נאר איך אליין, מאיא זשאנא אי דזשעטשי טעוש סאן.

האב איך דעם אדון געגעבען צו פערשטעהן דעם צוועק פון דעם בעזוך, אז אזוי ווי היינט איז חנוכה, און אזוי ווי די „שוויעצקיע כאנוקאווע" זענען „נא פשעכאוואניע" אין „סקארב", איז אויב ער וועט נישט פערוואליען צו בענשען חנוכה־ליכט אויף מיין ירושה־חנוכה־לייכטער, זאג איך מיך אפּ פון דזשעטשאזנאווצע.

דערהערט אזעלכע דיבורים, אז ער קען גאר חלילה פערבלייבען אהן א דזשעטשאזנאווצע, האט ער מיך אליין בכבודו ובעצמו אריינגעפיהרט אין דער „סקלאדניצע", און פון אונטער א פאק דאמסקע רעפארמעס, אפּגעשלעפּט מיין זילבערנעם ירושה חנוכה־לייכטער, און איך האב אין „סקארב" געמאכט די ברכה „להדליק נר של חנוכה" און א שהחיינו כדת וכדין.

אזוי האב איך אין „סקארב" געצינדען חנוכה־ליכט, און איצט וועל איך מסתמא צוליב מיין מצה־טאש, אפּריכטען דעם סדר אויך אין סקארב — אלץ אין זכות פון דעם דזשעטשאזנאווצע!..

ווענען פרויען, חתונות און אנדערע אומגליקען

ווערטלעך און שטעכווערטלעך

די יאָהרען, וואָס אַ פרוי נעמט זיך אַראָפּ, אַוועק ניט פארלוירען — זיי געבען זיי צו דער קאַלעזשאַנקע.

אַ בחור רעדט זיך איין, אַז 20 אָקסען וועלען איהם נישט קענען שלעפּען אונטער דער חופּה, און אין דער אמת׳ען, טוט עס... איין קאַטשקע.

היינט האָבען מענשען חתונה מיט פערשטאַנד, און גטן זיך פון ליבע.

אַ פרוי ווייגט פאַר דער חתונה, אַ מאַן — נאָך דער חתונה.

אַ שוויגער איז נישט אַזוי ביוז אויף איהרע אַלטע יאָהרען, ווי אויף די יונגע יאָהרען... פון איהר שנור.

ארדנונג מוז זיין!

אין „סקאַלאַ״-טעאַטער קומט צו לויפען אַ טעאַטער-דינער צו דירעקטאָר:

— פּאַניע דירעקטאָרשע, ס׳איז איינער פון דער גאַלעריע אַראָפּגעפאַלען אויפ׳ן פּאַרטער.

— אַזוי? זאָל ער שוין צוצאָהלען די רעשט צום בילעט — אין וועלכער רייהע איז ער אַריינגעפאַלען?

פערענטפערט די קשיא

ביי די קיזעלשטיינס אין שטוב טוט זיך חושך: דער אַלטער קיזעלשטיין האָט זיך דערוואוסט, אַז טאַטשעלע, זיין 17-יעהריג טעכטערל איז „פערפאַנגען געוואָרען אין טראָגען״.

— געוואַלד געשריגען! געוואַלד געשריגען! — שרייט דער אַלטער — וואו האָסטו, טאָכטער מיינע, דאַן גענומען דעם קאָפּ דערינען?

— וואָס הייסט, וואו? אויפ׳ן קישען...

„געשעפטליכע״ ענינים...

איגנאַצי וויזעלטיר, אַן איינהאָבער פון אַ קאָנפעקציע-געשעפט „בּרענט״ און „פאַליעט״ זיך צו זיין קאַסירקע זאָשע גלאַצמאַנובנע.

די דאָזיגע זאָשע איז אָבער אַ מויד מיט אַ קאָפּ אויפ׳ן קאַרק, און ווען דער אַלטער איגנאַצי גיט איהר בינו-לבינו אַ זאָג:

— אַ, פריילין זאָשע, איהר מעגט זיכער זיין, אַז כ׳וואָלט זיין צו איך אַ פאָטער! — ענטפערט זי:

— אדרבא, פראָשע באַרדזאָ... אָבער מיט איין בעדינג: איך זאָל נישט דאַרפען ווערען אַ מוטער.

אין „גראַנד קאַפע״

אונטערגעהערטע שמועסען

— דו הערסט, פרעדעק, מיין פרוי ליבט מיך אַזוי שטאַרק, אַז זי האָט פיינט געקריגען דאָס יונגסטע קינד.

— פאַרוואָס?

— ווייל ס׳דאַכט זיך איהר, אַז ס׳איז נישט מיינס.

* * *

און וואָס הערט זיך עפּעס ביי דיר, מענדעק? ווי האַלטסטו מיט דיינע קינדער?

— אַזוי, אַ דאַנק! איינער איז אַן אינזשיניער, דער יונגערער איז דאָקטאָר מעדיצין, און דער דריטער איז אַ סוחר...

— אַי, אַי, אַי, ס׳איז דיך באמת צו בערויערען.

— אָבער נישט געזאָרגט, מיין יונגסטער זוהן וועט בקרוב ענדיגען די לערע ביי אַ דאַמסקען שניידער, וועט ער מיט׳ן איבערשטענ׳ס הילף אונז אַלע אויסהאַלטען...

אַ פרעהליכע חנוכה

אַ לאָדזער פאַבריקאַנט ווינשט זיין קונה

שעף (דיקטירט זיין מאַשין-שרייבערין אַ בריף צו אַ בעל-חוב): דו געמיינער אַפּאַצער! באַנקראָטניק! קעשענע-גנב! אויב דו וועסט אין משך פון 24 שעה נישט אָפּגעבען דאָס געלד, וועל איך דיך איבערגעבען דעם פּראָקוראַטור.

מאַשין-שרייבערין: — דער קיצור וועט דעם בריף דערהאַלטען פּונקט צום ערשטען חנוכה-ליכטעל, אפשר איז דאָס נישט קיין גליכע זאַך?

שעף: גערעכט! שרייבט צו צום סוף אַ פרעהליכען חנוכה.

קלוגע געדאַנקען

ווענען די פּראָפעסאָרען שטיינאַך און וואָראָנאָוו, וועלכע זענען בעריהמט אין דער וועלט מיט׳ן אַדורכפיהרען פאַריונגערונגס-אָפּעראַציעס האָט מען עפּעס לעצטענס גאָרנישט.

און וואָס איז דער וואונדער: ווערען קאָן עס גאָר, ביי די היינטיגע ביטערע צייטען איינפאַלען צו פאַרלענגערען זיך דאָס לעבען?

* * *

אַ טשיקאַווע זאַך: אויף דעם לעצטען אַ בעטעראַ ציאָנאַלען קאָנגרעס פון שנייידערס אין וויען איז בעשלאָסען געוואָרען פונ׳ם יאָהר 1933 צו סקאַסירען די קעשענעס אין די מענער-אַנצוגען, ווייל מ׳האַלט עס איצט פאַר אַ לחלוטין אַן איבעריגע זאַך.

און טאַקיש אַזוי: ווער דאַרף האָבען טאַשען, אַז עס איז נישט אין זיי, וואָס אַריינצולייגען?

* * *

אַגומעלט האָט קיינער נישט געוואוסט פון וואָס ווער עס וועט שטאַרבען, היינט, ברוך השם, ווייסט מען נישט פון וואָס ווער עס לעבט.

* * *

נישט לאַנג צוריק האָבען וויסענשאַפטלער זיך בעראַטען ווענען דעם פּראָבלעם, וויאַזוי מ׳קען זיך קינסטליך בעשפּייזען.

דאָס איז אָבער נישט קיין ענין פאַר וויסענשאַפטלער, און ס׳איז בכלל צו שפּעט צו טראַכטען ווענען דעם, ווייל די יודען האָבען שוין די פּראַקטיק לאַנג געלעזט...

והא ראיה: ציזעהט דאָך!

* * *

איינער אַ פילאָזאָף האָט געזאָגט:

— ווי קלוג וואָלטען עס בעדאַרפט צו זיין די פרויען, ווען זיי וואָלטען געהאַט דעם שכל, וואָס די מענער האָבען צוליב זיי פארלוירען.

אַ וואַרשעווער נדן

— כ׳האָב געהערט, האָסט חתונה געהאַט. האָסט עפּעס בעקומען אַ וואַרשעווער נדן?...

— אַוודאי אַזוי, אָבער נישט במזומן. נאָר אין קאָלאָניאַל-סחורה....

— דהיינו?

— דהיינו... אַ פייג....

פילאָזאָפיש געגומען

אַ געוויסער דענקער האָט געלערענט זיין יונגען פריינד אויף אזא אופן:

— אויב נאָך דער חתונה, וועט דיין ווייב האָבען אַ קינד פאַר דער צייט, זאָלסטו אויף איהר נישט טראָגען קיין ביזן האַרץ. פּראָסט-פּשוט: די האָסט זיך פערשפּעטיגט אויף אַ גוי פיל, אויף וויפיל זי האָט זיך מקדים געווען.

זעהעוודיג געוואָרען

— וואָס איז געוואָרען מיט דיין כלה?

— כ׳האָב זיך מיט איהר פונאַנדערגעגאַנגען.

— הלמאי עפּעס?

— לכתחילה האָב איך צוגעמאַכט איין אויג, און דערנאָך האָבען מיר זיך געזעגענט ביידע אויגען...

אַ פעטע לאַטקע

דאָס ווייב קלאָגט זיך:

— שיינע זאַכען! פאַר דער חתונה האָסטו מיר געזאָגט, אַז דו האָסט מיך ליב, אַז דו קאָנסט נישט לעבען אָהן מיר, און אַז דאָס גאַנצע לעבען וועסטו מיך טראָגען אויף די הענד!...

ענטפערט דער מאַן:

— וואָס האָסטו. כ׳בעט דיך, פאַר אַ פּרעטענזיעס?... ווער האָט עס געקאָנט פריהער וויסען, אַז דו וועסט ווערען פאַר צרות אזא פעטע גרויסע יודענע, אַז מ׳עט דיך נישט קענען אַפילו אַריינבעהמען.

היינטיגע קינדער

דער קליינער הערשעלע שפּילט זיך מיט נייע ציגעלינע זעלנערלעך, וואָס ער האָט בעקומען אַ מתנה. דערביי ברעכט ער זיי אָבער אויס די הענט לעך מיט די פיסלעך.

— וואָס טוסטו עס, הערשעלע?

— איך ענטוואָפען זיי, מאַמעשי...

דער קונדס

הומאָר ● סאַטירע ●

צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

בייל‍אַגע צום נייעם פאלקסבלאַט נומער 304

פרייטאג דעם 30 דעצעמבער 1932

לכבוד חנוכה

די מענער, נעבעך!...

אזוי איז, אז די ווייבער טאנצען אויף די חנוכה-בעלער!...

אויבען רעכטס: אַ גרופע יונגע פילם־אַרטיסטקעס אין האָליווד.

אויבען: ווינטער פייזאַזש אין די בערג

אויבען לינקס: אין אַמעריקע האָט מען געמאַכט אַ פרוב פון איבערפיהרען אַ גאַנץ הויז איבער אַ טייך.

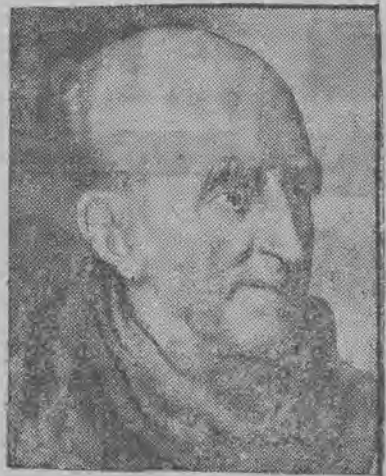

אינדערמיט רעכטס: דער דייטש־שווייצאַרישער דיכטער יאָהאַן יאַקוב באַדמער צו זיין 150־טען יאָהרצייט.

אונטען רעכטס: דאָס פראַנצויזישע פאַרמאָלק דירמאָנטיע האָט בעקומען אַן אויסצייכנונג פון דער אַקאַדעמיע פאַר ברענגען אויף דער וועלט צעהן קינדער.

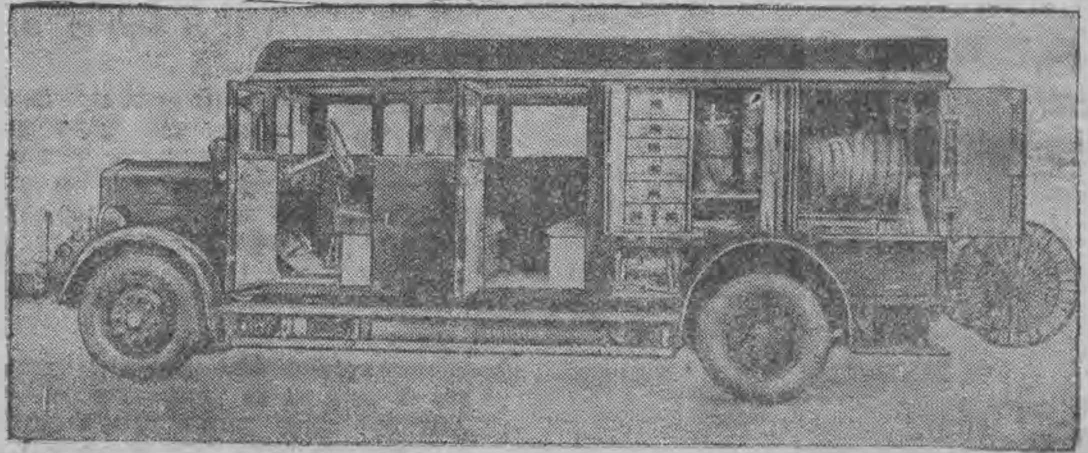

אינדערמיט: דער מאָדערנסטער פייערלעשער־אויטאָמאָביל, איז איינגעפיהרט געוואָרען אין כעמניץ.

אונטען אינדערמיט: אין האַפען פון מאַרסעל איז געקומען צו אַ שווערען צוזאַמענשטויס צווישען צוויי שיפען. די שיף „וואוצמאר" איז דערטרונקען געוואָרען.

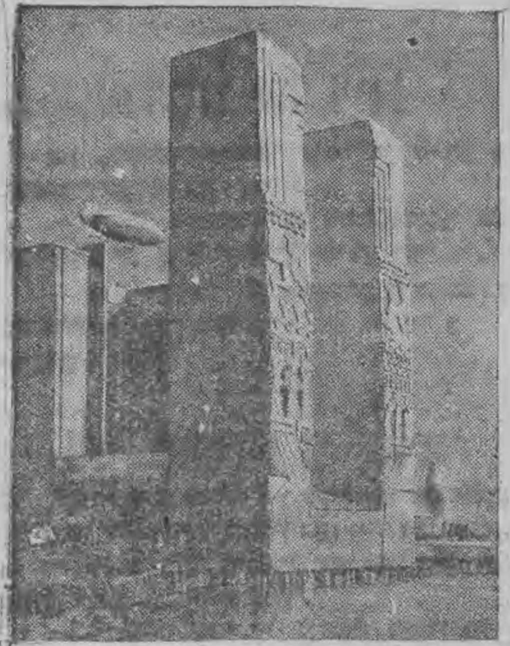

אינדערוויט לינקס: איינער פון די ריזיגע פאַלאַצען וואָס ווערט געבויט אויף דער אינטערנאַציאָנאַלער אויסשטעלונג אין טשיקאַגאָ.

ער מינכענער מאָלער העפנער איז געשטאָרבען אין עלטער פון 77 יאָהר.

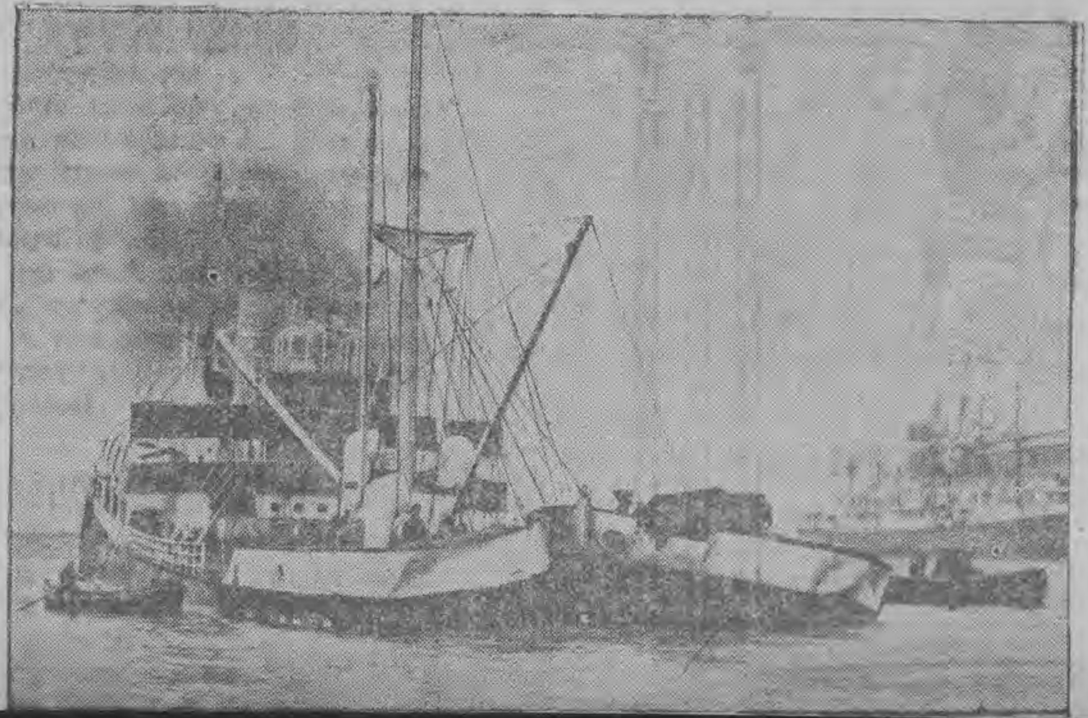

אונטען לינקס: דער בעקאַנטער אָקעאַן־פליהער יאָהאַנסען מאַכט פראָבעס מיט אַ נייעם מין זעגעל־עראָפּלאַן.

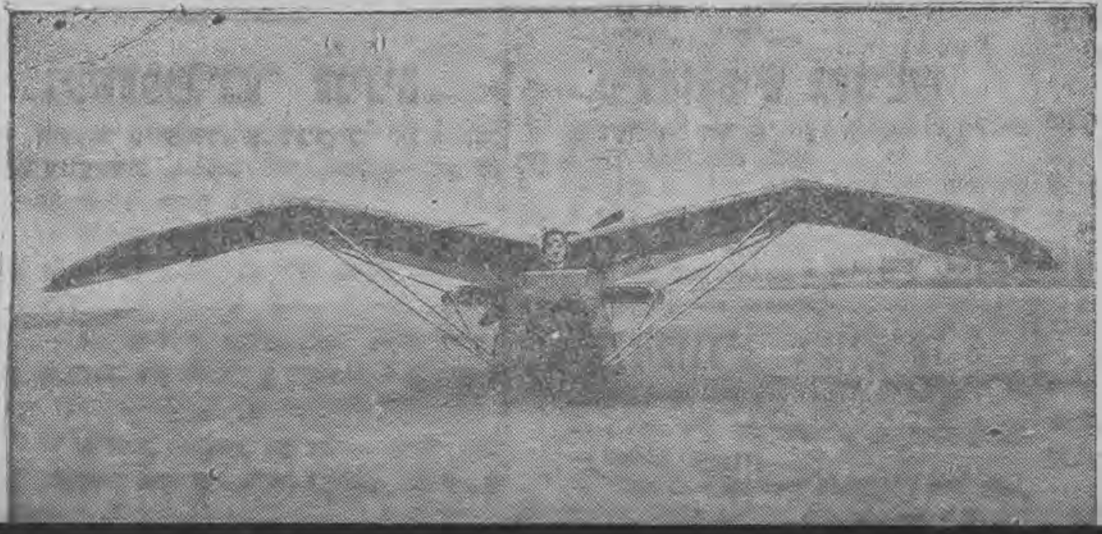

דאָס יאָהר 1932 אין בילד

לויט אַנ'אויפשטעלונג פון א דייטשער אילוסטראַציאָנס-ביוראָ

1. מאַרש פון די אַמעריקאַנער וועטעראַנען אויף וואַשינגטאָן, דעמאָנסטראַציע אויף די טרעפּען פון ווייסען הויז.

2. געג. פאָן שלייכער גיט אָפּ זיין שטים בעת איינער פון די פיל וואַהל-קאַמפּאַניעס אין דייטשלאַנד.

3. הינדענבורג, איז צום צווייטען מאָל געוועהלט געוואָרען אַלס דייטשער פּרעזידענט.

4. די שיף „ניאָבע“ איז אומגעקומען מיט 69 פלאָט-שילער.

5. גערהאַרדט הויפּטמאַן, בעריהמטער דיכטער האָט געפייערט דעם 70-טען געבורטסטאָג.

6. לאָס אַנדזשעלעס, די שטאָט פון דער אָלימפּיאַדע 1932.

7. דער ניי-געוועהלטער פראַנצויזישער מלוכה פּרעזידענט, לעברען.

8. בילדער פון דעם געוואַלדיגען וואולקאַן-אויסברוך אין דרום-אַמעריקע.

9. שרפה פון פראַנצויזישען דאַמפער „זשאָרזש פיליפּאַר“ ביי וועלכען ס'זענען אומגעקומען 200 מענשען, דערונטער דער בעקאַנטער זשורנאַליסט אַלבער לאָנדר.

10. דע וואַלעראַ, אירלענדישער פּרעזידענט.

11. פראַנקלין רוזוועלט, איז געוועהלט געוואָרען אַלס פּרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען.

12. וואולפגאַנג פאָן געטהע, זיין 100-טען יאָהר צייט האָט געפייערט די גאַנצע וועלט.

13. אָטאָ בראַון פּרייסישער פּרעמיער-מיניסטער איז אַראָפּגעזעצט געוואָרען דורך קאַנצלער פאָן פאַפּען.

14. ד"ר ברינינג, געוו. קאַנצלער פון דייטשל.

15. פאָן פאַפּען אויף דער רעפּאַראַציע-קאָנפערענץ אין לאָזאַן.

16. ד"ר בראַכט, קאָמיסאַרישער אינערן-מיניסטער פון פּרייסען.

17. דר. בומקע, פּרעזידענט פון העכסטען דייטשען געריכט, וואָס האָט בעטראַכט דעם שטרייט צווישען דער רייכסרעגירונג און דער געוו. פּרייסישער רעגירונג.

19. דאָס צוגעגנב'עטע קינד פון לינדבערגן, געפ (שווייץ).

19. דאָס צוגעגנבעטע קינד פון לינבערגן, וואָס איז שפּעטער געפונען געוואָרען טויט.

20. דער ערמאָרדעטער פראַנצויזישער פּרעזידענט דומער אויפ'ן טויטען-בעט.

21. פּוראָ, געוו. קייזער פון כינע, איז דורך די יאַפּאַנער געמאַכט געוואָרען פאַר פּרעזידענט פון מאַנדזשוריען.

22. פּראָפ. פּיקאַר האָט זיך אויפגעהויבען אין דעם באַלאָן אויף אַ הויך פון 16000 מעטער.

23. אַ בילד פון פערקעהר-שטרייק אין בערלין

24. שווערע אונרוהען אין בעלפאַסט (ענגלאַנד)

25. געג. שלייכער דער נייער דייטשער קאַנצלער.

26. דער ענגלישער שריפטשטעלער דזשאָן גאָלסוואָרסי, האָט בעקומען דעם נאָבעל-פּרייז פאַר ליטעראַטור.

27. בילדער פון די גרויסע פערפלייצונגען אין דייטשלאַנד.

פון לינקס אויף רעכטס:

1. אייזשען ד'אלבער בעריהמטער קאָמפּאָזיטאָר.
2. פרידריך אויגוסט 3, לעצטער קעניג פון
3. מאַלער עמיל אָרליק.
זאַקסען.
4. מאַלער מאַקס סלעוואָגט.
5. פּאָל דומער, ערמאָרדעטער פּרעזידענט פון פראַנקרייך.
6. גראַף פּאָסאַדאָווסקי, דייטשער מלוכה-מאַן.
7. ריכאַרד סקאָווראָנעק, שריפטשטעלער.
8. גרענהאָף, בעריהמטער פליהער.
9. פאָן מאַרגען, ספאָרטסמאַן.
10. זלאַטין פּאַשאַ, בעריהמטער אַפריקאַ-פאָרשער.
11. זייפּעל, עסטרייכישער מלוכה-מאַן.
12. שאָבער, עסטרייכישער מלוכה-מאַן.
13. אַנטאָן ווילדגאַנז, וויענער דיכטער.
14. לואיס האַגען, דייטשער באַנקיר.
15. פּראָפ. קאָהל, בעקאַנטער קרימינאַלאָג.
16. אַריסטיד בריאַן, גרויסער פראַנצויזישער מלוכה-מאַן.
17. אַדמיראַל צענקער.
18. פאָן היפּער, בעקאַנטער דייטשער אַדמיראַל
19. ווילהעלם אָסטוואַלד, געלעהרטער און נאַטורפאָרשער, נאָבעל-פּרייז-טרעגער אין יאָהר 1909 פון כעמיע.

שפּריצן מיט קאָלאָנסקע וואַסער

נייער פאַרשלאַג פון ענדעקעס אין סיים

ווי דער „קונדס" דערוואוסט זיך, האָבן די ענדעקעס בדעה אַריינצוטראָגן אַ פאַרשלאַג: אין סיים, אַז בײַם צעטרייבן די ענדעקישע סטודענטן דעמאָנסטראַציעס, זאָל זיך די פּאָליציי נישט בע- נוצן מיט פּראָסטע וואַסער", נאָר מיט קאָלאָנסקע וואַסער. אויב אין די ענדעקישע דעמאָנסטראַציעס בעטייליגן זיך אויך סטודענטקעס, זאָל מען שפּריי- צען מיט פּערפום-

ווער איז בעפרייט פון פאַטענטן אויפ'ן יאָהר 1933?

אַ דאַנק דער אינטערווענץ פון דער האַנדעלס- קאַמער, צוזאַמען מיט די סוחרים-פעראיינען, האָט די לאָדזשער פינאַנץ-קאַמער זיך געווענדעט צו דער יודישער קהלה, צוצושטעלן אַ רשימה פון די בעפאַלענע סוחרים, וואָס ליגן די לעצטע 5 יאָהר אויפ'ן בית החיים.

אויב ס'וועט פעסטגעשטעלט ווערן, אַז די „סוחרים" ליגען אויפ'ן בית-החיים, נישט צוליב שפּעקולאַציע, וועלן בעפרייט ווערן פון אויס- קויפן פאַטענטן אויפ'ן יאָהר 1933.

הנחות וועט אויך געמאַכט ווערן פאַר האַנד- ווערקער, וואָס מאַכן — מיט די זייטן. וואָס טראַ- גען — אַ הויקער אויף די פּלייצעס און פאַר אַנדערע האַנדווערקער.

פּרעמיע פון דער לאָדזשער קראַנקען-קאַסע

פאַר אַ געהאָלפענעם פּאַציענט, וואָס רוהט אויפ'ן עולם-האמת

די לאָדזשער קראַנקען-קאַסע האָט בעשטימט אַ פּרעמיע פאַר איינעם פון די „טשלאָנקעס", וועל- כער איז פון דער קראַנקען-קאַסע-קוראַציע געוואָרן געזונט.

אַ דעלעגאַציע פון דער קר. קאַסע איז אוועק אַהיים צום פּאַציענט, כדי איהם איבערצוגעבן די פּרעמיע.

— וואָס איז דיר הער זדיכאַלסקי? — האָט געפרעגט די דעלעגאַציע.

— ער איז נאָר וואָס אוועקגעפאָהרען

— אַ שאָד! וואוהין?

— אויף יענער וועלט.

— נישט מעגליך! דאָס איז דאָך געווען אונזער איינציגער פּאַציענט, וואָס איז בײַ אונז געזונד געוואָרען — אויף וואָס איז ער געשטאָרבן?

— אויף אַ ראַק.

— נו געה גלויב מענשען — ער האָט געזאָגט, אַז ס'איז אַ גריפּע!..

מאַטעמאַטישע אויפגאַבע

פאַר דערוואַקסענע קינדער

אַ סוחר האָט אַריינגעגעבן אין דער לאָדזשער האַנדעלס-באַנק 10 טויזענד זל. אויף 12 פּראָצ. אַ יאָהר.

נאָך וואָסערע צייט, דערוואוסט זיך דער סוחר, אַז די באַנק איז פּליטה?

אַ לאָדזשער מאַנופאַקטוריסט האָט געקויפט אַ שטיקעל 100-ער ווירזשבאָווסקא אין גאַוועמבער, וויפיל „ווייסע וואָכען" און „ליקווידאַציע - אויספערקוי- פען" דאַרף ער בין ביי-יאָהר איינאָרדנען, ביז ער ווערט פּטור פון דעם שטיקעל לייוועגד?

אויף 32 מיליאָן מענשען אין פּוילען האָבן מיר 190 פערשידענע פּאַרטייען.

ווי וואָלט געווען, ווען אויף 190 מענשען וואָלט געווען 32 מיליאָן פּאַרטייען?

וויפיל פּאַראַניעס דאַרף אַ יוד אָפּגעבן אין דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע ביי דער קהלה, ביז ער דערוואוסט זיך, אַז די פּאַראַניעס איז נאָך נישט בעטראַכט געוואָרען?

אַ ביסעלע גרעזערײַ

דער דאָקטאָר און דער דענטיסט

דער דענטיסט זשיטניצקי האָט זיך צוזאַמענ- געטראָפען מיט אַ בעקאַנטן יונגען דאָקטאָר.

— איך, האָט דערציילט דער דענטיסט זשיט- ניצקי, האָב מיר די טעג אַליין פערבלאָמבירט אַ באַק-צאָהן.

— אַ וואונדער קונץ, האָט דער יונגער דאָק- טאָר געענטפערט — איך האָב מיט עטליכע חדשים צוריק געהאַט אַ באַנאַר אויף דער שלינג קישקע, האָב איך מיך אַליין איינגעשלעפערט, און האָב מיר אַליין געמאַכט אַן אָפּעראַציע אין משך פון 10 מינוט.

אַי, אַמעריטשקע!

געלד ווילסטו פון אייראָפּע, פּע!

אַ מאָרגע פּאָלק די אַמעריקאַ ער: די שולדן- צע בעפרייען זיי פון שקלאַפערײַ און די ווייסע פון אייראָפּע ווילען זיי פערשקלאַפּן.

נאָך דעם ווי אַמעריקע האָט אָפּגעוואָגט דעם פּוילישען פאַרשלאַג וועגען דער דעצעמבער-ראַטע, איז דער פין. מיניסטער זאַוואַדזקי קראַנק געוואָרען. די דאָקטוירים האָבן געזאָגט, אַז דער מיניסטער איז קראַנק אויפ'ן האַרץ. דער „קונדס" שטעלט פעסט, אַז דער מיניסטער איז קראַנק אויף דער קעשענע...

פון דער קהלה

ווי מ'גיט איבער, איז אין דער קהלה לעצטענס אַזאַ געדראַנג, אַז אַריינקומען קען מען נאָר דורך אַנ'אונטער-טיר...

פאַרשריט פון דער טעכניק

אויף אַ לעקציע אין דער שולע

לעהרער: די טעכניק האָט לעצטענס געמאַכט גרויסע פאַרשריט. וועלכער שילער קען מיר זאָגן, וואָס איז מיט 50 יאָהר צוריק נישט געווען, און היינט איז עס יאָ דאָ?

שילער: איך אַליין, הער פּראָפעסאָר!..

פעראָרדנונגען

וואָס וועלען קיינמאָל נישט פער- עפענטליכט ווערען

1) יעדער קאָמאָרניק אָדער סובלאָקאַטאָר איז מחויב אויף אייגענער רעכנונג, צו צופרישען דאָס מעבעל, וואָס ער נעהמט צו בײַ די שטייער- צאָהלער'ס.

2) די פינאַנץ-אַמטען איז פערבאָטען איינ- צומאָהנען שטייערן אין די חדשים פון פּסח און סוכות.

3) דער מאַגיסטראַט מוז אַלע איינוואוינער אויף ניי-יאָהר ווינשען אַ גוט יאָהר מיט אַ פערגרי- טיגונג פון די זאַלעגלע פּאָדאַטקעס.

4) אויב די טראַמווייען זענען געפּאַקט, דאַרף מען פאַר די שטעה-פּלעצער נישט נעהמען פאַר קיין בילעטען. פערקעהרט: יעדער שטעה - פּאַסאַזשיר דאַרף פון דער טראַמוויי-דירעקציע בעקומען אַנ'ענט- שעדיגונג.

דער לאָדזשער מלחמה-גביר און זיינע פּשיאַטשעלעס

כמעט אַנ'אמת'ע מעשה

אַ היגער מלחמה-גביר, האָט די טעג חתונה געמאַכט די טאָכטער, ער האָט געדונגען אַ מאַלער, און בײַ איהם בעשטעלט פערשידענע אָפּשריפט- טען, ווי:

„מזל-טוב די מחותנים".

דעם יונגען פּאָר שלום בית ביז 120 יאָהר, און וואָסערע אויפשריפט פאַר די געסט? — האָט דער מאַלער געפרעגט דעם בעל-שמחה.

— „היט אייך פאַר גנבים" — האָט דער מלחמה- גביר געענטפערט.

לאָדזשער סוחרים מאַכען אַ חנוכה-קערטעל

זייט רוהיג — זיי שפּילן אויף „כשאָפּ"...

אַ ניי מיטעל געגען גריפּע

איז ערפינדען געוואָרען

ווי מ'טיילט מיט איז ערפינדען געוואָרען אַנ'- אויסגעצייכענט מיטעל געגען גריפּע. דאָס מיטעל הייסט „עכילאַמאַפּיומסולפאַגנאַקאַלאַטיקום".

ביז דער דאָקטאָר וועט פערשרייבן און דער אַפּטייקער וועט אַרויסכלייען דעם נאָמען — וועט די קראַנקהייט אוועקקומען.

אומעטום רעקלאַמע!

אפילו אויפ'ן קינדער-וואָגען

אויף אַל. קאָשטשושקי איז די טעג אַ יונג פּאָרפּאָלק געפאָהרען מיט אַ נייעם וואָגען. ווער ס'איז אַדורכגעגאַנגען האָט בעמערקט דעם וואָגען און געלאַכט.

ווען זיי זענען אַהיימגעקומען, האָבן זיי בעמערקט, אַז אויף דעם וואָגען הענגט נאָך די רעקלאַמע פון דער פירמע:

„ווירוב זולאַסני" „ניילעפּשי גאַטונעק".

דער לעצטער וויזיט

אין די האַלעס קומט אַ יוד מיט אַ פּראָטעסט, ער ווענדעט זיך צו איינעם פון די האַלע-שטייער'ס:

— איך בין יעצט געקומען צו אייך מיט דעם פּראָטעסט צום לעצטען מאָל.

— איהר זענט באמת געשעכט, צו וואָס זאָלט איהר בחנם פערלירען צייט?

נישט מעגליך

די ביידע מעלות צוזאַמען

— אַז איך וועל חתונה האָבן, וועל איך נעמען אַ פרוי אַ רייכע און אַנ'אַרבייטסזאַמע.

— באַרישקייטען, דו ווייסט נישט, אַז פאַר ביגאַמיע ווערט מען בעשטראָפט?

פון שטאַטישען טעאַטער

ווי מ'גיט איבער, איז אויף דער פּרעמיערע אין שטאַטישען טעאַטער אויף „קושטשטשע ליבי", האָבן רעצענזענטן שילער אַרויסגערופן געוואָנען צוזאַמען מיט מעלעפאָן.

קאָנסולען, וויזעס און אַנדערע אַנשיקעניששען

פון אַרקאַדי בוכאָוו.

עס זענען דאָ אַ סך ערפינדער, וואָס ווען מען דערמאָהנט זייער נאָמען, ווילט זיך בלויז בענ'ען רען, וואָס זיי זענען נישט געשטאָרבען אַלס זויג- קינדער.

ווען דער פּאָטער פון'ם ערפינדער פון דער גיליאָטינע וואָלט אין זיין צייט איינגעפאַלען אַרונ- טערנעהמען זיין זוהן דעם קאָפּ, וואָלט די מענש- הייט איהם געשטעלט דעם שענסטען דענקמאָל.

איך דענק, אַז די גוטע מוטער פון דעם ער- פינדער פון די גיפטיגע גאַזען וואָלט געהאַנדעלט גאַנץ פיין און לויבענס-ווערט, ווען זי וואָלט אין איין גליקליכער טאָג דערלאַנגט איהר קינדעלע אַ היבשע לעפעל סם. אנשטאָט די געוועהנליכע פאָרציע מאַגנע-קאַשע.

נאָר דער ערפינדער פון דער גיליאָטינע און דער ערפינדער פון די גיפטיגע גאַזען זענען מל- אכים געגען דעם ערפינדער פון וויזעס.

אַ לאַנגע צייט האָט זיך מיר געדוכט, אַז די אָפּשטאַמונג פון די וויזעס דאַרף מען זוכען אין טיפען אַלטערטום.

איך האָב אַזאַ געדאַנק: ווען אדם און חוה זע- נען געווען אַרויסגעשיקט פון גן-עדן, האָבן זיי שוין מן הסתם געדאַרפט כלאַפּאָטשען וועגען אַ וויזע; כדי אַריבער-צוגעהן אין אַ שכנ'ישען פּלאַץ, און שוין דער פאַקט אַליין, אַז נח האָט מיט זיין תיבה אין ערגעץ נישט געקאָנט צושטעהן, ווייזט קלאָר, אַז עס האָבן עקזיסטירט וויזעס שוין אין יענע פער'מבול'דיגע צייטען...

מיט 15—20 יאָהר צוריק האָט מען נישט גע- דאַרפט אָנפּרעגען בײַם האָלענדישען קאָנסול און וואַרטען דורך איהם צו קריגען אַנ'ענטפער פון מעקסיקא, צי קאָן מען פון פינלאַנד אַריבערפאָה- רען אין דער שווייץ.

ווען איהר זייט געקומען אין קאָנסולאַט, לאָ- מיר זאָגען, צום שפּאַנישען, און געבעטען אַנ'- ערלויבעניש אויף אַריינצופאָהרען אין שפּאַניען, האָט מען אייך בלויז אין אַ צעהן מינוטען טאָן גע- פרעגט צוליב וואָס פאָהרט איהר אַהין...

און ווען איהר האָט געענטפערט, אַז איהר פאָהרט אין שפּאַניען ספּעציעל כדי צו דערוויסען זיך, וויפיל איז דאָרט די פּרייזען אויף אַלטע גראַ- מאָפאָנען, האָט זיך עס גערעכענט פאַר אַ פולקאָמע וויכטיגע אורזאַך.

אין יענע יאָהרען האָט מען אַפילו געקאָנט אויפ'ן קאָנסול אַנשרייען:

— הערט, מאַכט עס אַביסעלע שנעלער, ווייל איך האָב קיין צייט נישט... איך האָב שוין אַפילו די זאַכען איינגעפּאַקט.

און דער קאָנסול האָט זיך גאָר ערעל פאַר אייך ענטשולדיגט און פערזיכערט, אַז בײַ זיין גאַנצען ווילען, קאָן ער פריהער ווי אין אַ האַלבע שעה דאָס נישט מאַכען.

— עס איז אַ סקאַנדאַל! — האָט איהר גע- קאָנט בעהמען אַ טאָן אין דער הויך — אַ גאַנצע האַלבע שעה מוטשען אַ מענשען... אַ האַלבע שעה דאָ, אַ האַלבע שעה דאָרטען איך דאַרף פאָהרען 4 טאָג און דאָ פּטר אומזיסט אַ האַלבע שעה...

איצט איז אַ גאַנץ אַנדער בילד, אָפּען גע- רעדט, זעהר אַ מיאוס בילד. איהר קומט, צום בייספּיל, צום נאָרוועגישען קאָנסול און איהר זאָגט איהם:

— איך וויל פאָהרען קיין נאָרוועגיען.

— עס לוינט זיך נישט, — ענטפערט ער. גאַנץ קאַלט — פאָהרט בעסער קיין אַלזשיר, דאָרט איז אַ פיינער קלימאַט.

— איך דאַרף נישט קיין קלימאַט. איך האָב גענוג אייגענעם קלימאַט. גיט אַ וויזע.

— וואָס פאַר אַנ'ענין האָט איהר דאָרט?

— ערשטענס, האָב איך דאָרטען מיין פרוי.

— ס'איז גאָרנישט.!

— דאָס איז אמת, אָבער איך פערנעהם זיך שוין 11 יאָהר מיט דעם „גאָרנישט", און צווייטענס, האָב איך דאָרטען דאָך מיין געלד, און דאָ וועל איך אוועקשטאַרבען פון הונגער.

— דעמאָלט וועט איהר טאַקע קענען פאָה- רען. אַ טויטען קאָן מען פיהרען אין אַ פראַכט-וואַ- גאָן אָהן אַ וויזע.

— איהר ווייסט גאָר וואָס, ערלויבט מיר פאָה- רען אַלס טויטען.... וואָרום איך בין דאָך אַ מאַ- נופאַקטוריסט און אויב איהר ווילט, וועל איך דעם גאַנצען וועג ליגען און זיך מאַכען געפּגר'ט...

— מען טאָר נישט, מען דאַרף אַ צייגניש פון אַ פּאָרטוגעזישען דאָקטאָר.

— דאָ זענען היגע דאָקטוירים אויך גענוג און איהר ווילט גאָר אַ פּאָרטוגעזישען?

— טאָ, פאָהרט קיין פּאָרטוגאַליען — נעהמט אַ וויזע בײַם טערקישען קאָנסול, קריגט אַ חתימה פון דער אַמעריקאַנער מיסיע אין וואַרשאַ און פאָהרט אייך.

אויסרעכענען אויף ריכטיג וויפיל צייט עס געהט אַוועק אויף צו קריגען אַ וויזע איז אוממעג- ליך — איך ווייס אַזאַ פאַקט, אַז איין יונגער בחור האָט אָנגעהויבען קלאַפּאָטשען וועגען אַ וויזע צו פאָהרען צו זיין כלה אין ענגלאַנד און ווען עס איז איהם ענדליך געלונגען זי צו קריגען, האָט ער בלויז אַ טרייסעל געטון מיט זיין גרויסע באָרד, זיך צעוויינט און געזאָגט:

— שוין שפּעט! מיין כלה איז שוין אַ באָבע, און בענטשט זיך מיט פיר אייניקלעך...

און דאָך ווילט זיך מיר גלויבען, אַז עס וועט לען נישט פאַראיבער 30—40 יאָהר און דאָס אַלץ, וועט זיך ענדיגען און די גליקליכע בירגער וועט לען מיט פרייד זיך דערכשמועסען:

— שטעלט אייך פאָר, איך בין היינט געפאָ- רען צו מיין טאַנטע ליזע אויף דער דאַטשע און איך האָב אַפילו קיין בולגאַרישע וויזע נישט בע- דאַרפט... און מיין טאַנטע ליזע וואוינט גאַנצע פיר וויאָרסט פון שטאָט...

— נאָך גוט, וואָס מ'ברויך בלויז אַ וויזע קיין אויסלאַנד, וואָס טוט מען, ווען מען פער- לאַנגט אַ וויזע אויפ'ן טראַמוואַי אַרער אויף אַ דראָשקע?

דעם נאציאנאלען געפיהל

קען מען אויסראטען ביים מענשען?

פון ד"ר א. גינזבורג

וויל איך דאָ נישט דיסקוטירען די פראגע, צי דער נאציאָנאַלער געפיהל איז אַ גוטער אָדער אַ שלעכטער. איך וועל צוגעבען, אַז עס וואָלט אפשר געווען בעסער, ווען עס וואָלטען נישט געווען קיין בעזונדערע ראַסען און פעלקער. אפשר וואָלט באמת געווען בעסער, ווען אַלע מענשען וואָלטען געהאט איין הויט־פאַרב, איין פנים, איין שכל, איין געזונדער ראַמענט, איין שפּראַך און איין קולטור. איך זאָג „אפשר", ווייל זיכער אין דעם בין איך נישט. עס איז מעגליך, אַז אַזאַ מין וועלט וואָלט געווען שרעקליך לאַנגווייליג און אומאינטערעסאַנט. אין אַזאַ מין וועלט און אין אַזאַ מין געזעלשאַפט וואָלט דאָס מענשליכע אין מענשען, דאָס אינדיווידועלע אין איהם, פערלאָרען געגאַנגען, עס וואָלט געווען אַ וועלט פון מענשליכע מוראשקעס.

אָבער בעסער, צי ערגער, דאָס איז בלויז אַ היפּאָטעטישע פראַגע. דאָ האַנדעלט זיך נישט וועגען דער פראגע, וואָס און ווי עס וואָלט געווען, ווען עס וואָלט געווען אַנדערש ווי עס איז, דער פאַקט איז, אַז מיר האָבען אַ וועלט ווי זי איז און אַ מענשהייט ווי זי איז, און מיר קענען זיי נישט איבערמאַכען ווען און ווי מיר ווילען. מיר מוזען זיך רעכענען מיט וועלט און מענשען ווי זיי זענען.

אמת, די מענשהייט שטעהט נישט אויף איין פּלאַץ. זי ענדערט זיך און ענטוויקעלט זיך. אָבער דאָס איז אַ לאַנגזאַמער פּראָצעס, וואָס דויערט טויזענדער און צעהנדליגע טויזענדער יאָהרען. מיר הייגט מוזען זיך ווילענדיג נישט ווילענדיג רעכענען מיט דער מענשהייט ווי זי איז הייגט. און די מענשהייט הייגט איז איינגעטיילט אין ראַסען און אין נאציאָנען. די מענשען הייגט האָבען נאציאָנאלע געפיהלען.

און, פערביגעהענדיג, די דאָזיגע פערשיידענארטיגקייט אין ראַסען און אין נאציאָנען איז נישט קיין „אויסגעטראַכטע". עס זענען דאָ און עס זענען געווען אומצעהליגע אורזאַכען, וואָס האָבען דערצו געפיהרט. און די אורזאַכען זענען נישט בלויז היסטאָרישע און עקאָנאָמישע, נאָר אויך קלימאַטישע און אפשר אויך ביאָלאָגישע. דאָס איז אָבער אַן אַנדערע ענין.

מאַנכעס מאָל דאַכט זיך מיר, אַז דעם גרעסטען פאַרזעהן, וואָס די סאָציאַליסטען פון אַלע ריכטונגען האָבען געמאַכט ביז דעם אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה, האָבען זיי געמאַכט מיט דעם, וואָס זיי האָבען איגנאָרירט דעם נאציאָנאַלען געפיהל, אין זייער בעגייסטערונג פאַר דעם אינטערנאציאָנאַליזם, וועלכען די מעהרסטע פון זיי האָבען דערצו שלעכט פערשטאַנען אַלס דעם קאָסמאָפּאָליטיזם, האָבען זיי זיך מיט דעם נאציאָנאַלען געפיהל נישט גערעכענט. אַנשטאָט צו זוכען צו פעראיידעלען און פאַרמענשליכערען דעם נאציאָנאַלען געפיהל, אַנשטאָט צו זוכען אַרויסצורייסען פון דעם דאָזיגען געפיהל זיינע חיה'שע נעגעל — אַנשטאָט דעם האָבען זיי איהם איגנאָרירט פערלייקענט.

דער רעזולטאַט דערפון איז געווען, אַז די הערשענדע קלאַסען האָבען געקראָגען אַ פרייע האַנט און האָבען דעם נאציאָנאַלען געפיהל אויסגענוצט פאַר זייערע אייגענע קלאַסען־אינטערעסען. זיי האָבען פון דעם דאָזיגען נאַטירליכען און מענשליכען געפיהל געמאַכט, דורך אַלערליי ווילדע העצעס, געמאַכט אַ מענשענפרעסערישע חיה.

די סאָציאַליסטען און די אַלע אַנדערע אַזוינע גרופּען אינטערנאַציאָנאַליסטען איז אויסגעקומען צו ווערען ביטער ענטוישט. אין דער צייט פון דער וועלט־מלחמה האָבען זיי מיטאַמאָל דערזעהען, אַז דער שטיין, וועלכען זיי האָבען פערמיאוסט, דער נאציאָנאַלער געפיהל, איז געוואָרען דער ווינקעלשטיין. ער איז געוואָרען דער הויפּט־כּח אין דער שרעקליכער פעלקער־אויסשלאַכטונג. זיי איז גו"ס געקומען צו זעהען, ווי זייערע אייגענע אַנהענגער, די גרויסע סאָציאַליסטישע מאַסען, זענען ווי דורך אַ כשוף פערוואַנדעלט געוואָרען אין ווילדע פּאַטריאָטען. און נישט בלויז די מאַסען, נאָר אַפילו אַ גרויסער טייל פון די פיהרער גופא, וואָס קיינער וואָלט נישט געוואַגט צו צווייפלען אין זייער „אינטערנאַציאָנאַליזם" — אַפילו זיי האָבען פערוואָרפען זייער תורה, צובראָכען זייערע לוחות און זיך מיט בעגייסטערונג אַריינגעוואָרפען אין דעם שדים־טאַנץ.

דאָס איז געווען די שטראָף פאַר ווער פערלייקענען דאָס, וואָס לאָזט זיך נישט פערלייקענען. דאָס איז געווען דער רעזולטאַט פון איגנאָרירען דאָס, וואָס לאָזט זיך נישט איגנאָרירען. דער נאציאָנאַלער געפיהל איז אַ פאַקט, אַ גוטער צי אַ שלעכטער, וואָס קען נישט פערשווייגען ווערען. מען קען איהם נישט „אָפּשפּרעכען" מיט הייליגע שמות — אַפילו נישט מיט הייליגע פראַזען...

* * *

דער נאציאָנאַלער אָדער ראַסען געפיהל איז ביי דעם מענשען זעהר אַלט. ער איז אַזוי אַלט ווי די מענשהייט, און אפשר נאָך עלטער, ווייל אַנאָלאָגישער געפיהל געפינט זיך שוין ביי די חיות, וואָס פיהרען אַ געזעלשאַפטליכען לעבען. דער נאציאָנאַלער געפיהל איז אין תוך גענומען אַן אָפּשטאַמונג פון דעם אַלטען סטאַדע־געפיהל, אָדער אינסטינקט.

דאָס געפיהל פאַר דעם אַלגעמיין־מענשליכען איז דאַגעגען פערהעלטנישמעסיג נאָך אַ גאַנץ יונגער. ער איז אַ פּראָדוקט פון אַ העכערער פאָרמע פון לעבען, וואָס דאָס מיינט אַ שפּעטערער צייט, פון אַ שפּעטערער ציוויליזאַציע.

דער ערשטער, דער נאציאָנאַלער געפיהל, איז אַלט טויזענטער יאָהרען, ווערענד דער צווייטער, דער הומאַניטאַרער, דער אַלגעמיין־מענשליכער, איז העכסטענס אַלט נישט מעהר ווי אַ פּאָר צעהנדליג טויזענט יאָהרען. דער ערשטער איז פּרימיטיוו און עלעמענטאַר; דער צווייטער איז נאָך ניי, און דערביי נאָך נישט גענוג איינגעוואָרצעלט אין דער אַזוי גערופענער מענשליכער „נאַטור". אין רוהיגע צייטען לעבען זיך די דאָזיגע צוויי געפיהלען צוזאַמען מעהר אָדער ווייניגער בשלום. פּאַסירט אָבער, אַז זיי, די דאָזיגע צוויי געפיהלען, קומען אין צוזאַמענשטויס, ווי, לאָמיר זאָגען, אין צייטען פון מלחמה, מוז דער ערשטער זיגען. עס איז אַן אַלגעמיינער נאַטור־געזעץ, אַז ווען צוויי כּוחות קומען אין צוזאַמענשטויס, איז גובר דער שטאַרקערער.

בלייבט דעריבער בלויז איין זאַך צו טאָן און דאָס איז צו זעהען, אַז די דאָזיגע ביידע כּוחות זאָלען נישט קומען אין צוזאַמענשטויס; אַז דער שטאַרקערער נאציאָנאַלער געפיהל זאָל נישט קומען אין קאָנפליקט מיט דעם שוואַכערען אַלגעמיין־מענשליכען געפיהל, כדי זיי ביידע זאָלען קענען געהען האַנט אין האַנט. דאָס איז, אגב, דער אמת'ער פשט און די אמת'ע כוונה פון דעם אינטערנאציאָנאַליזם. דער אמת'ער אינטערנאציאָנאַליזם זוכט נישט צו פערלייקענען דעם נאציאָנאַלען געפיהל. ווייל דאָס איז אוממעגליך. ער זוכט איינצופיהרען אַזאַ מין צוזאַמענלעבען פון די פעלקער, וואו די אינטערעסען פון די פערשידענע נאציאָנאַליטעטען זאָלען נישט סותר זיין איינע די אַנדערע. ווען שוין ממילא נישט קומען צו קיין קאָנפליקטען.

דער אמת'ער אינטערנאציאָנאַליסט וויל, אַז דאָס לעבען פון די פערשידענע פעלקער צווישען זיך זאָל געבויט זיין אויף דיזעלבע יסודות און אויף דיזעלבע פּרינציפּען, ווי דאָס לעבען פון די יחידים אין אַ בעשטימטער געזעלשאַפט...

קיינעם וועט, למשל, נישט איינפאַלען צו פאָרערן, אַז די אַלע מיטגלידער פון אַ בעשטימטער געזעלשאַפט זאָלען האָבען איין פנים, ווי אויסגעגאָסען אין איין פורם. יעדער יחיד האָט דאָס רעכט צו בלייבען ווי ער איז און ווייטער צו ענטוויקלען זיין אינדיווידואַליטעט. קיינער שטערט איהם אין דעם נישט, כל זמן ער שאַדט נישט די אַנדערע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט. דאָס וואָס איין מענש איז אַנדערש פון דעם צווייטען מאַכט זיי נאָך נישט פאַר שונאים. מענשען פון פערשידענע געוואוינהייטען און אייגענטימליכקייטען לעבען צווישען זיך בשלום אין איין געזעלשאַפט.

דאָס זעלבע דאַרף אויך זיין בנוגע די פערשידענע נאציאָנאַליטעטען. זיי דאַרפען נישט אַלע האָבען דעמזעלבען פנים. זאָל זיך יעדע נאציאָנאַליטעט בלייבען ביי איהר אינדיווידואַליטעט, ביי איהר קולטור, ביי איהר ליטעראַטור, ביי איהרע מנהגים. אַפילו ביי איהרע נאציאָנאַלע אכילות און בגדים. זייער „אַנדערשקייט" דאַרף זיי נישט שטערען צו לעבען איינע מיט די אַנדערע בשלום, פונקט ווי די „אַנדערשקייט" פון די איינצעלנע מענשען אין אַ בעשטימטער געזעלשאַפט שטערט זיי נישט צו לעבען בשלום איינע מיט די אַנדערע.

דער אמת'ער אינטערנאציאָנאַליסט פיהרט דעריבער נישט זיין אידעען־קאַמף געגען דעם נאציאָנאַלען געפיהל, ווייל ער ווייס גאַנץ גוט, אַז דאָס איז אַן אַרויסגעוואָרפענע אַרבייט. דאָס איז אי אַן אוממעגליכער, אי אַן אומניצליכער קאַמף. ער פיהרט זיין קאַמף געגען דעם עגאָאיסטישען נאציאָנאַליזם, געגען דעם שאָוויניזם, וואָס וויל אונטערדריקען און פערשלינגען אַלע אַנדערע נאציאָנאַליטעטען. עס איז אַ קאַמף געגען דעם „קולאַק", אָדער ריכטיגער, געגען דעם „קולאַקיזם" צווישען די נאציאָנען.

אוודאי איז אמת, אַז דער נאציאָנאַליזם קען און ווערט אָפט פערוואַנדעלט אין אַ ווילדען שאָוויניזם. אָבער פונקט אַזוי איז אמת, אַז די נאַטירליכע אייגענליבע פון יעדען יחיד שפּרינגט אָפט אַרויס פון איהרע גרענעצען און ווערט פערוואַנדעלט אין אַ ווילדען עגאָאיזם. און דאָך וועט קיינעם נישט איינפאַלען צו פאָדערן, אַז מענשען זאָלען אויפגעבען זייער אייגענליבע דעריבער, ווייל דאָ און דאָרטען געפינען זיך ווילדע עגאָאיסטען. מען וועט דאָס נישט פאָדערן שוין דערפאַר אַליין, ווייל אַזאַ פאָדערונג איז אומנאַטירליך און דעריבער אויך אוממעגליך.

די אייגענליבע פון דעם יחיד קען נישט אָפּגעשאַפט ווערען, און די געזעלשאַפט זוכט עס גאָר נישט צו טאָן. די געזעלשאַפט זוכט בלויז צו האַלטען די דאָזיגע אייגענליבע אין איהרע גרענעצען, אַז זי זאָל נישט פערוואַנדעלט ווערען אין דעם קראַנקהאַפטען עגאָאיזם.

דאָס זעלבע איז אויך, אָדער ריכטיגער, דאַרף זיין מיט דעם נאציאָנאַליזם, אָפּשאַפען דעם נאציאָנאַלען געפיהל איז אוממעגליך, מען דאַרף אָבער דעם דאָזיגען געפיהל האַלטען אין זיינע גרענעצען, אַז ער זאָל נישט פערוואַנדעלט ווערען אין דעם קראַנקהאַפטען שאָוויניזם.

נאציאָנאַליזם און שאָוויניזם זענען נישט איינס און דאָסזעלבע, פונקט ווי אייגענליבע און עגאָאיזם זענען נישט איינס און דאָסזעלבע.

דער אינטערנאציאָנאַליזם קעמפט געגען דעם שאָוויניזם, געגען דעם ווילדען עגאָאיזם פון די נאציאָנען, אָבער נישט געגען דעם נאַטירליכען נאציאָנאַלען געפיהל. שוין דער נאָמען אינטערנאציאָנאַליזם אַליין בעווייזט די אַנערקענונג פון נאציאָנאַלע עקזיסטענצען. אָהן נאציאָנען האָט דאָס וואָרט אינטערנאציאָנאַליזם קיין שום זין נישט.

געהיימנישפולע ליבעס־בריף

דערצעהלונג • (פון פראנצויזישע) • פון ש. עלין

זשאַנעט, אַ מיידעל פון אַ פעראָרימטער אַריסטאָקראַטישער פאַמיליע, האָט געלעבט איינזאַם, אין אַ פאָרשטאָט פון פּאַריז, צוריקגעצויגען, כאָטש זי איז נאָך געווען גאַנץ יונג. אַ יאָהר 28, אָבער אין איהרע אויגען איז שוין געלעגען אַ מידקייט פון לאַנגע שלאָפלאָזע נעכט, נעכט פון בענקשאַפט נאָך איינעם, וואָס זאָל טיילען איהר ליידענשאַפטליכע ליבע, אָבער איהר אַריסטאָקראַטישער יחוס האָט זי נישט דערלאָזען זיין אַזוי פריי ווי אַנדערע מיידלעך. זינט זי איז געבליבען אַ יתומה אָהן עלטערען, לעבט זי אין דער פּאַריזער הייזקע, וואָס איז איהר געבליבען אַ ירושה, אַלעס איבעריגע האָט מען צוגענומען פאַר חובות, און די קליינע איינקונפט וואָס זי ציהט פון אַ באַנק אין מאַרסעיל, וואו איהר פאָטער האָט אָפּגעראַטעוועט פאַר איהר אַ סומע, קלעקט איהר קוים אויף דאָס נויטיגסטע.

די מעהרסטע צייט פערברענגט זי אַליין אין דער הייזקע אין שטילע מיידעלשע חלומות; אָפט לייענט זי ביכער, אָבער אַלץ אַזעלכע, וואו עס רעדט זיך וועגען גרויסע ראָמאַנטישע פאַסירונגען, זעלטען עפענט זי די טיר פאַר פרעמדע. בלויז באַכמיטאָג, ווען איינדרויסען נעהמט שוין טונקלען, הערט זיך דער געוועהנליכער קלונג אין טיר און זי ווייס שוין, אַז דאָס איז דער פּאָסט־טרעגער, וועלכער דערלאַנגט איהר אַ בריף, ביז נישט לאַנג צוריק פלעגט זי זעלטען קריגען אַ בריף פון עמיצען, אַמאָל פון אַ ווייטען קרוב, אַמאָל פון אַ צדקה־חברה, וואָס בעט ביי איהר שטיצע פאַר עפּעס־וואָס אָבער זינט אַ שטיקעל צייט קריגט זי יעדען טאָג אַ בריף פון זעלבען אינהאַלט — פון אַ געהיימנישפולען פערעהרער, מאָדנע בריף, — בריף מיט ליבעס־ערקלערונגען, און ווער דער שרייבער איז וויים זי נישט.

ווען דער בריף־טרעגער קלינגט אין טיר, שאַרט זיך זשאַנעט דורך דעם טונקעלען קאָרידאָר צו דער טיר צו, און מיט ציטערדיגע הענד כאַפּט זי אַרויס דעם בריף פון איהם, נערוועזערהייט אָבער מאַכט זי דעם אָנשטעל פון ווירדע און שטאָלץ, באַלד ווי די טיר פערהאַקט זיך הינטערן פּאָסט־טרעגער, רייסט זי פיבערדיג אויף דעם קאָנווערט און לייענט לייענען בּאַכאַמאַל און ווידעראַמאָל די הייסע, ליידענשאַפטליכע ליבעס־ווערטער. זי לייענט זיי פריהער שטילערהייט; דערנאָך אויפ'ן קול און עס דאַכט זיך איהר, אַז דאָס רעדט צו איהר אַן עלעגאַנטער פערליבטער יונג; אָט פאַלט ער פאַר איהר אויף די קני; באַלד כאַפּט ער זי אין זיינע קרעפטיגע אָרעמס און בעדעקט זי מיט פייערדיגע קושען. איהר גאַנצער קערפּער ציטערט פון אויפרעגונג.

ווער איז ער, דער געהיימנישפולער מאַן, וואָס שיקט איהר יעדען טאָג אַ ליבעס־בריף? זיינע ווערטער זענען שטיקער פייער. ער דערצעהלט איהר כסדר ווי טיף איהרע אויגען זענען, ווי זיי האָבען איהם פערכישופט, ווי נאָר ער האָט זיי צום ערשטען מאָל דערזעהען; ווי גראַציעז איהר קערפּער איז און ווי ער בענקט מיט זיין גאַנצער נשמה נאָך איהר, נאָך איהר ליבע, נאָך איהרע פולע ליפּען; אַך, אַך, ווי ער וואָלט זי געוואָלט טוליען צו זיין האַרץ, בעדעקען איהר לייב מיט זיינע קושען, און שטענדיג שרייבט ער זיך אונטער „אייער אומבעקאַנטער ליבהאַבער".

די בריף פיהלען אָן איהר שטילע וואוינונג מיט לעבעדיגען אָטעם פון אַן אומבעקאַנטען מאַן; אַ גאַנצען פּאַק אַזעלכע בריף האָט זי שוין. זי היט זיי אָפּ. זיי זענען איהר טייער. ביינאַכט חלומט זי פון איהם. טוליעט די קישענס צו זיך און איהר דוכט זיך, אַז דאָס איז ער... ער, דער אומבעקאַנטער, דער, וואָס האָט זי ליב און וואָס זי האָט איהם ליב, כאָטש זי האָט איהם נאָך קיינמאָל נישט געזעהען, זי איז זיכער, אַז ער איז אַ שעהנער, אַ הויכער, מיט אַ קאָפּ געדיכטע האָר און קרעפטיגע הענט, וואָס קאָנען שטאַרק אומאַרמען און דריקען.

אָבער פאַרוואָס לאָזט ער זיך נישט דערקענען!? פאַרוואָס בעט ער ביי איהר נישט, אַז זיי זאָלען זיך טרעפען!? אפשר איז ער אַ פערהייראַטער מאַן!? ניין. דאָס קען נישט זיין. זי שטעלט זיך נישט פאָר, אַז אַ מאַן מיט אַזוי פיל אומגעצאַמטער ליבע, מיט אַזאַ ראָמאַנטישער שפּראַך, זאָל זיין פערהייראַט... און פאַרוואָס זאָל ער צו איהר אַזוי שרייבען, אויב ער ווייס, דאָס ער קען זיך מיט איהר קיינמאָל נישט צונויפקומען? דער רעטעניש פייניגט זי נאָר עס איז אַ זיסער פיין, זי איז זיכער אַז ענדליך וועט זי זיך מיט איהם טרעפען און איהרע חלומות וועלען פערווירקליכט ווערען.

אויף מאָרגען נאָכמיטאָג דערהערט זיך דער געוועהנליכער קלונג פון פּאָסט־טרעגער, זי לויפט עפענען די טיר. זי זעהט אַפילו נישט דעם בריף־טרעגער, וואָס דערלאַנגט איהר דעם בריף — אַזוי שטאַרק פערנומען איז זי מיט איהרע געדאַנקען און אַזוי שטאַרק בריהט אין איהר די נייגיעריגקייט, זי פערהאַקט די טיר, אָבער... אַליין, נישט טראַכטענדיג רייסט זי האַסטיג צוריק אויף די טיר און רופט צוריק דעם בריף־טרעגער.

— מ'סיו! — שטאַמעלט זי, — און בלייבט שטיל, ווי חרטה האָבענדיג.

דער בריף־טרעגער דריגגט זי דורך מיט זיינע בליקען און וואַרט, וואָס זי וועט ווייטער זאָגען, זי קווייטשט נערוועז דעם בריף אין האַנד און פלוצלונג שטעלט זי אָן אַ בייזע מינע און רעדט אַרויס מיט געמאַכטען כעס:

— מ'סיו!... איך וויל מאַכען אַ קלאַגע צום פּאָסט־דעפּאַרטאַמענט... שוין פון אַ לענגערער צייט ווי אַן אומבעקאַנטער העער בעלעסטיגט מיך מיט ליבעס־בריף איך מוז אויסגעפינען ווער דאָס איז! איז נישטאָ אַ וועג, ווי אַזוי דאָס אויסצוגעפינען?

דער בריף־טרעגער, אַ יונגער חברה־מאַן מיט לאַכעדיגע שעהנע אויגען ווערט ערנסט, ער קוקט אויף איהר מיט פאַרשעמדיגע בליקען, וואַרט אַז אַ ווילע, ווי ער וואָלט נאַכגעטראַכט וואָס צו ענטפערען און צום סוף פערזיכערט ער איהר, אַז — יאָ... עס איז טאַקע פעראַהאַן אַ וועג ווי אויסצוגעפינען איינעם, וואָס שיקט אַזעלכע בריף, ער וועט זיין העכסט צופרידען דאָס פאַר איהר צו טון און מעלדען דעם אויף דער פּאָסט.

עטליכע טעג קריגט נאָך זשאַנעט דעם זעלבען סאָרט בריף, אין וועלכע עס רעדט זיך נאָך שטאַרקער וועגען דעם אומבעקאַנטענס ליבע צו איהר; אָבער דאַן שרייבט ער איהר, דאָס ער האָט בעמערקט דאָס אַנגעטען פון פּאָסט־דעפּאַרטאַמענט שפּיאָנירען איהם, ער פערשטעהט דערפון דאָס זי האָט אַריינגעבראַכט אַ קלאַגע געגען איהם, אַז ער בעלעסטיגט זי מיט בריף, ער וויל איהר אָבער פערשפּאָרען איהם אויסצוגעפינען דורכ'ן פּאָסט־דעפּאַרטאַמענט. אַלזאָ, אויב זי וויל קען זי איהם בעגעגענען זיבען אַ זייגער אָוועגד ביים מיטעלסטען אַריינגאַנג פון נאַפּאָלעאָן־פּאַרק, ער וועט שטעהן אָנגעשפּאַרט אויף נאַפּאָלעאָנס סטאַטוע, און אין האַנד וועט ער האַלטען אַ בינטעל רויטע רויזען.

ביי זשאַנעט האָט געקלאַפּט דאָס האַרץ שטאַרקער ווי ווען עס איז פריהער אין איהר לעבען. די שטונדען האָבען זיך געצויגען ווי יאָהרען, כאָטש אָפּגעמאַכט האָט זי ביי זיך אַז זי וועט נישט געהן בעגעגענען דעם אומבעקאַנטען, ניין, עס שטעהט נישט אָן, אַז ביים ערשטען רוף פון אַ מאַן, זאָל זי לויפען, דאָס איז געגען איהר ווירדע, האָט זי בעשלאָסען און דאָס וועט אויך מאַכען אַ שלעכטען איינדרוק אויף דעם אומבעקאַנטען, זאָל ער זי נאָך און נאָך בעטען.

די גאַנצע נאַכט איז זי נישט געשלאָפען און אַז ס'איז געקומען צום מאָרגען האָט זי אַרומגעלאָפען אַן אומרוהיג, אַ נערוועזע, ווי אַ געפאַנגענע חיה אין אַ שטייג, אַלץ איז איהר געפאַלען פון די הענט, אָבער זי האָט כסדר ווידערהאָלט איהר בעשלוס נישט צו געהן זיך טרעפען מיט איהם. פּינקט אַ זייגער האָט זי זיך געבאָרען. אויסגעפּוצט איהר בעסטען פּוץ, וואָס האָט זיך נאָך פערוואַלגערט פון אַ פריהערדיגער צייט; קיינמאָל איז זי נאָך אַזוי לאַנג נישט געשטאַנען ביים שפּיגעל, און קעמענדיג איהרע האָר, האָט זי כסדר געמורמעלט צו זיך אַליין: כ'וועל נישט געהן! כ'וועל נישט געהן! זאָל ער דאָרט וואַרטען מיט'ן בינטעל בלומען!

(סוף זונטאג).

דער עלטסטער און דער יונגסטער

(פון דער סעריע: „אלטער מארק")

פון יוסף זעלקאוויטש

צוויי־און־צוואנציג מאן משא־טרעגער פון דער צווייטער חברותא, וועלכע בעדינען דעם אלטען מארק און ארומיגע גאסען זיצען אין די שפעטע אווענט־שעהן אין זייער פעראיין און גלייכען זיך אויס אן געדולדיגע און הארטע וועגט זייערע מידע אפגעשטאנענע פלייצעס, פיפענדיג ווער זיין ביליגען פאפיראס און ווער נאך זיין ביליגערע לולקע און ווארטען אפ דעם צוריקקום פון די צוויי חברים, וועלכע מאכען איינס ביי איינס זייער רונד־גאנג ארום די געשעפטען פון אלטען מארק און ארומיגע גאסען, כדי איינצוקאסירען דעם טעגליכען פערדינסט, וועלכער איז אויסגעשעפט געווארען מיט שווייס פון קערפער און מיט קאכעדיגען אטעם פון צאפלדיגע און אפט אויך הונגעריגע הערצער.

דער פעראיין איז אן ארימער. אן ארבייטער־פעראיין — א דאך איבער די קעפ פון מידע און אפגעארבייטע מענשען. איז אלעס אין איהם ארים און מיד־אפגעארבייט, די בענק פון איינפאכע, נישט בעהובעלטע ברעטער. דילעטאנטיש צונויפגעקלאפט. וועלכע זענען אויך די טישען, די ווענט, דורכגעריקטע, געקאלכטע און טראגען אויף זיך סמנים פון מענשליכע פלייצעס, וועלכע האבען זיך געריבען אן זיי אנצולעהנען, גראד, ווי די פלייצעס פון די מיטגלידער פון פעראיין טראגען אויף זיך סמנים פון זעק, קאסטענס און פעסער.

כדי איינצושפארען ליכט ברענט אין דעם משא פוהרער און לאסט־טרעגער פעראיין נאר אן איינציג לעמפעל, — דאס איינציגע אויג, וואס בעגלייט די מיט א ליכטיגען שמייכעל, דאס איינציגע אויג, וואס בעלייכט זיי דעם איבער'ן טאג אדורכגעמאכטען שווערען און גליטשיקען וועג אויף משקולות שטייענדיגע לייטערס און אויף משופעדיגע, האלב צובראכען און האלב פערפוילטע קעלער־טרעפען.

ווייל דאס אויג איז אן איינציגעס, א לייבליכעס, קעמפט עס און רייסט זיך אדורך דורך דעם רויך־וואלקען פון ביליגע פאפיראסען און נאך ביליגערע לולקעס און ווארפט זיין קארגע בעלייכטונג איבער'ן רויך־נעבעל אריבער און בעלייכט מידע און מאטע פנימער, מיט רויטע אויגען און פערשידענע שטויבען, וועלכע פאלען אין זיי ארייין במשך פון אפגעארבייטען צוועלף און דרייצעהנשעהדיגען טאג.

איצט ארבייט מען נישט — רוהע־צייט. זיצען זיי, צוויי און צוואנציג מאן, ווי בעשולדיגטע אין דערווארטונג פון זייער אורטייל. וואטערער וועט ער זיין, דער אורטייל, א גינסטיגער — וועלען זייערע צוויי חברים, וועלכע האלטען אין ארומגיין די געוועלבער און געשעפטען די בריינגען געלט, גענוג געלד פאר זייער אפגעארבייטען טאג, אז עס זאל קלעקען אויף ברויט און אויף „עפעס" צום ברויט, אדער וועט דער פסק־דין זיין א הארבער — עס וועט אויף ברויט אויך נישט קלעקען? —

שטילע, שווערע מחשבות, פיקען זיי אין די מידע קעפ אויף וועלכע ס'ליגען ווי צוגעוואקסען די היטלען, צוגעפלאטשטע צום קארג פון די איי־ביגע משאות וואס הויערען אויף זיי.

אויסגעדורכערט זענען די פאפיראסען, פערלאשען שוין די לולקעס, פערגייט די צייט אין שווייגען. אלע אברים זענען מיד, די פיס, ווי די קלעצער, ווילען קיין ריהר זיך נישט געבען. אויסגעצעט זיך — שטיקען זיי אנגעלענט אן די היפטען, ווי די שאנגעס און דעם האמער־פאס, די הענט שטייען משופע ארטיג בעווונדער, ווי די קולקעס אנגע־לענט אן ברוגעס און די צונגען קורטשען זיך אין די מיילער, ווי די פולע קעץ ביי ווארימע אויווענס, עס איז זיי גוט דארט, ווילען זיי זיך נישט בעוועגען.

זיצען זיך די צוויי און צוואנציג מאן, די מיי־שטיינס־געוואגטע „גבורים" פון דעם אלטען מארק אין א צושטאנד פון אויפלעזען זיך; די פיס בעווונדער, די הענט בעווונדער אויף די קעפ בעווונדער, ווייל אין דער דערווארטונג אויף דעם צוריקקום פון די צוויי חברים, כאפען די אויגען דערווייל א דרי־מעל און דער דרימעל ציהט, ווי מיט א כשוף־שנורל, מיט דעם קאפ, וועלכער האלט זיך אין איין אוועקבויגען זייטווערטס פון קערפער.

ס'איז שטיל. — זאל זיין שטיל. וועמען קען עס דען ארן, אז צוויי און צוואנציג מידע און אפ־געמאטערטע מענשען רוהען?

דאס עלעקטרישע לעמפעל בעפרייט שוין פון דעם רויך־וואלקען בעלייכט פרייליך און געטריי מיט מאמישער גוטסקייט די פנימ'ער פון די צוויי און צוואנציג גרויסע קינדער, וועלכע בעמען פעליב דעם האלטען וואנדיגען אנשפאר, פאר זייערע מידע גופים, וועלכע צעזעצטע אויף אומגעהובעלטע און דילעטאנטיש צונויפגעקלאפטע בענק, זעהען זיי אויס, ווי גופים אין צושטאנד פון אויפלעזען זיך.

צי באמת אזא צושטאנד?

א, ניין! — אויג־אילוזיע.

עס האט זיך דעם ים פערוואלט א דרימעל מוזן, האט ער די כוואליעס צווישען די פאלדען פון זיין מאנטעל בעהאלטען און די שיפען דוכט זיך דערוויייל, אז איביג וועלען זיי אזוי רוהיג און שטיקעריש זיך גליטשען אויף זיין אויסגעארבייטען און צעפארע־טען רוקען.

אויפלעזען זיך? —

ציטערט איהר בוימאנס, סאפירס און די אלע אנדערע דארט, ווי זיי הייסען! — נישט קיינער דא פון די ארבייטענדיגע מענשען און נישט קיין מענש אין דער גאנצער וועלט, וועמענס לעבענסאינהאלט עס איז ארבייט, וועט נישט דערלאזען זיין קערפער צו דעם צושטאנד פון פערפוילונג און אויפלעזען זיך, ווי עס איז דער פאל מיט דער מאדאם בוימאן און מיט טויזענטער איהרס גלייכען פון לייכטע קעפ און שווערע גופים.

דער ים כאפט א דרימעל און וועט ער דער־וואכען וועלען פיס זיין פיס, וועלכע וועלען מיט זייער קלעצישער און שווערער האמעטניקייט צוטרעטען אלע די וועגעס, וועלכע שטעהען זיי אין ווייטער גאנג. הענט וועלען ווידער הענט ווערען, וועלכע וועלען אן ריקזיכט און אן רחמנות, ווי די קולקעס פון טיפע ברונעמס שעפען זייערע לעבענס־זאפטען און אפשר גאר בעפרייאונג פון דעם תהום, וואו ער ליגט בעהאלטען!

ציטערט איהר הערן בוימאנס, סאפירס און די אלע אנדערע דארט, ווי זיי הייסען, די פערגרעסערונג פון אייערע בודזשעטען אויף דעם חשבון פון די קערפערים, וועלכע זענען מכלומרשט אין צעפאלונגס־צושטאנד, וועלען מידע מוהות פון זייער דרימעל אויפוועקען, מוחות, וועלכע קענען קיין אומוועטען נישט און ווייסען נישט פון דרייען, אריין אדער ארויסדרייען זיך און קענען קיין פשרות נישט מאכען.

דאס זענען מוחות, פערבונדענע מיט הערצער, הערצער מיט טוינענדער פעדים פערקניפטע און פערבונדענע מיט אייגענע און מיט קינדערישע מאגענס, וועלכע הערען נישט אויף צו בורטשען און צו מאנען: ברויט!

ברויט צו דער זעט — — —

די טיר האט מיט א סקריפ זיך געעפענט. פיר און פערציג אויגען האבען זיך אויפגעריסען און מיט דערוואַרטונג אנגעקוקט די צוויי אריינקומענדע חברים, וועלכע זענען מיט געבויגענע קעפ געבליבען שטייען ביים טיר.

צי האבען די צוויי אריינקומענדע זיך שולדיג געפיהלט, וואס זיי זענען אזוי שעמעוודיג און אומ־בעהאלפען געבליבען שטיין מיט אראפגעבויגענע קעפ באלד ביים אריינקום?

ניין, די צוויי חברים האבען אין גארנישט זיך שולדיג געפיהלט. געארבייט האבען זיי א גאנצען טאג צוגלייך מיט אלע און אין די שפעטע אווענט־שעהן, ווען די איבריגע האבען ווי עס איז גערוהט, האבען זיי זייער רונד־גאנג ארום די געוועלבער געמאכט, כדי פאר די חברים ברויט צו בריינגען, טא אין וואס האבען זיי זיך געוואלט פיהלען שולדיג, צי אין דערין, וואס זיי האבען פון די בוימאנס און סאפירס נישט געוואלט אנגעהמען גראשענס פאר זייער שווערע און אויסגעמאטערטע ארבייט?

אויגען מיט אויגען האבען זיך געקרייצט. גע־קרייצט זיך און... פערשטאנען. פערשטאנען און מיט פערביסענקייט זיך צוריק פערמאכט, צי וואס נאך אנקוקען איינער דעם צווייטען מיט הונגעריגע בליקען? און צו וואס נאך אראפלעזען יעדעמס צער פון פנים בעת מ'קען זמיט'ן אייגענעם נישט פארטיג ווערען?

בלויז איינער, דער אלטער ליפע האט נישט פערשטאנען; ער האט א גאנצען טאג געארבייט, צעהנדליגער מאל זענען איהם במשך פון טאג די אלטע רעוומאטישע פיס געשטרויכעלט געווארען אונטער די הונדערט־קילאדיגע משאות, וועלכע האבען איהם אראפגעדריקט דעם קאפ צו דער ערד, בלויז דער געדאנק, אז אינדערהיים ווארטען צוויי יונגע איינעקלעך יתומים, וועלכע ער מוז או פערער־נאכט א ברויט אהיימבריינגען, האט זיינע פיס שטראם געהאלטען און נישט דערלאזט, אז זיי זאלען זיך אונטערברעכען. בלויז ער האט נישט פערשטאנען „וואס שטייען זיי דארט, די צוויי חברים ביי דער טיר און גיבען נישט דעם חלק? אינדערהיים ווארטען דאך די קינדער, הונגעריגע און שלעפע־ריגע!

— נישטא קיין געלד, ליפע, מען האט אונז אונזערע ביטערע גראשענס געוואלט רייסען, האבען מיר גארנישט גענומען.

— וואס הייסט רייסען?

ניין, ליפע האט עס נישט תופס געווען. סך־הכל ארבייט מען פאר גראשענס, טא וואס קען מען נאך רייסען? איבריגענס וואס גייט עס איהם אן יא רייסען, נישט רייסען, די קינדער אינדערהיים זענען דאך הונגעריג און שלעפעריג און ווער דען זאל זיי עסען געבען? —

ליפע האט נישט פערשטאנען און זיינע אלטע אויגען זענען נאס געווארען.

אויגען געהארטעוועטע פון פערשידענע שטו־בען, וועלכע פאלען במשך פון טאג אין זיי אריין, אויגען, וועלכע האבען במשך פון זייער צוויי און זיבעציג יעהריגען אפען זיין בלויז צ'הם און גרייטע, אנגעוועהען און האבען קיין טרעהר נישט געלאזט, אט די אויגען האבען זיך איצט צעוויינט, אין טרער האט די צווייטע געזאגט:

— ווער וועט ברויט געבען מיינע יתומים?

דער עלטסטער חבר פון דער צווייטער חברותא האט זיך צעוויינט און דער יונגסטער, דער בייצעהן־יעהריגער בערעק האט עס נישט געקענט צוזעהען, ער האט אין די טאשען געזוכט, ער האט דער־טאפט זיין ניקעלנעם זייגער:

— נעמט, ליפע, נעמט, פערזעצט איהם, נעמט צוויי, דריי, פיר ברויט, יוסיפל מ'וועט אייך אויף איהם געבען, עס זאל קלעקען אויף עטליכע טעג, אזוי לאנג, ווי מיר וועלען נישט ארבייטען.

דאס האבען ווידער די רעשט חברים נישט פערשטאנען:

„וואס הייסט נישט ארבייטען? צי טאקע שטרייקען? פלייצעס, וואס זענען געוואוינט צו שלעפען, פיס, וואס זענען געוואוינט צו טרעטען און הענט וואס זענען געוואוינט צו הייבען, צו קענען זיי רוהען?

— יא, חברים, שטרייקען וועלען מיר, נישט ארבייטען. זענען אונזערע הענט און פיס ביז איצט אונטערגעוואָרפען געווען צעברעכונגען, אונזערע קערפערים — פערשידענע קראנקהייטען, האבען אונזערע מאגענס לכל הפחות צו דער זעט גע־געסען, נישט קיין מארצעפאנעס — אין ברויט צו דער זעט, איצט, אז מיר האבען שוין דאס אויך נישט, טא פאר וועמען און צוליב וואס איינשטעלען אונזערע הענט און פיס, אונזערע גופים?

צום צווייטען מאל האבען פאפיראסען און לולקעס זיך צעפינקעלט אין די מיילער, וועלכע האבען געצויגען, געקערט און געריסען זיך, ווער־לענדיג איבערשרייען איינער דעם צווייטען מיט ביטערקייט, מיט גאל און מיט הארבע ווערטער.

ווידער האט דער פעראיין זיך מיט א רויך־וואלקען פערצויגען און דאס איינציגע לעמפעל האט גע־זעהן א שווערען קאמף צו פיהרען. כדי דורך דעם וואלקען זיך אדורכצורייסען און צו בעלייכטען דריי און צוואנציג (דער אלטער ליפע איז שוין געהאט אוועקגעגאנגען) פערביטערטע, אבער ענט־שלאסענע פנימער, ענטשלאסען אויסצוהאלטען און איבערצוהאלטען דעם שטרייק, ביז צו אן ענטגיל־טיגען נצחון.

טובערקולאז — אינ'ם קאמף געגען געמיינזאמען שונא

פון ד"ר יעקב האנדזעל

שוין פון לאנג איז טובערקולאז בעקאנט און שוין פון לאנג רויבט די קראנקהייט יעדעס יאהר א סך קרבנות. לה"ט א עלטערער סטאטיסטיק שטאר־בען יעדעס יאהר ארום 12 פראצ. מענשען אויף טובערקולאז. און אז מען וועט בערעכענען, אז „בלויז" 7 פראצ. מענשען שטארבען אויף קרעבס, וועט מען קענען תופס זיין, ווי געפעהרליך און שרעק־ליך די קראנקהייט איז.

אין פוילען שטארבען יעהרליך 25.000 יודען, אויף 800.000 נישט יודען אויף טובערקולאז. די קראנקהייט גופא האט מען תמיד געקענט, דער קאמף מיט איהר איז אבער געווען א זעהר שווע־רער, ווייל מען האט נישט געוואוסט וואס עס רופט זי ארויס. א חוץ דעם האט מען אונטער דעם נא־מען טובערקולאז פערשטאנען בלויז די לונגען־קראנקהייט, דיזעלבע קראנקהייט אויף אלע אנדערע אברים האט מען בעטראכט פאר גאנץ אן אנדערע קראנקהייטען.

ערשט אין יאהר 1882 האט דער בעריהמטער דייטשער געלעהרטער ראבערט קאך ענטדעקט, אז טובערקולאז רופט ארויס א קליינע באציל, וועל־כען מען האט, לכבוד דעם געלעהרטען, א נאמען בעגעבען — דער קאך־באציל. דער באציל איז גרויס אין טויזענדסטעל טייל פון א מילימעטער, און זעהן קען מען איהם בלויז אונטער א זעהר שטארקער פערגרעסערונגס־גלאז.

אז מען נעמט א טראפען פון דעם ליחות פון א קראנקען, צעשמירט עס אויף א גלאז, פארבט עס אויף א ספעציעלען אופן, קען מען זעהען אין דעם מיקראסקאפ קליינע רויטע שטענגעלעך, מיט איינמאל שפייט דער לונגען קראנקער ארויס 3 קוביק צענטימעטער ליחות, אין איין צענטימעטער געפונען זיך דריי מיליאן באצילען און אין איין טאג שפייט ארויס א לונגענקראנקער 7.200 מיליארד באצילען! גענוג צו פערגיפטען האלב אייראפא.

צוליב דער פערברעכערישער נאכלעסיגקייט פון מענשען, וואס שפייען, וואו עס לאזט זיך, גע־פינען זיך די באצילען כמעט איבעראל און א יעדער פון אונז האט אין זיי זלעבען איינגעאטעמט א גרעסערע אדער קלענערע צאהל באצילען. צום גליק זענען אבער נישט אלע מענשען קראנק ווייל מאנכער גוף איז בטבע גובר דעם שונא.

די באצילען קענען אויף פערשידענע וועגען אריינדרינגען אין גוף אריין.

1) מיר אטעמען איין די באצילען וואס געפינען זיך אין דער לופט, זיי דרינגען אריין מיט דעם לופט־שטראם אין די לונגען און בעזעצען זיך אויף דער שלים־הויט פון די קליינע לונגען־אבצווייגונגען. פון דאנען ווערען זיי פערשלעפט אין די לינגער־דריזען און ערשט פון דער סטאציע אטאקירען זיי די לונג און פיהרען אויס זייער פערניכטענדיגע ארבייט.

2) צוזאמען מיט די מאכלים שלינגען מיר איין טובערקולאז־באצילען, ווייל אויך בהמות און עופות קענען האבען דיזעלבע קראנקהייט, ביי טובער־קולאזע־קראנקע קיה איז אויך די מילך אנשטעקיג און זעהר געפעהרליך פאר דעם מעיש אויב די ווערט נישט געקאכט. די באצילען בעזעצען זיך אויף דער שלים־הויט פון די געדערים, אויף וועל־כער עס ענטשטעהען קלענערע אדער גרעסערע געשווירען.

3) אויך די הויט קאן אין געוויסע בעדינגונגען, אויפנעמען אויף זיך באצילען, וועלכע פערניכטען גאנצע שטיקער הויט, פרעסען אויף טיילמאלס די נאז, די ליפען, און צושטערען גאנצע שטיקער אויף פערשידענע שטעלען פון דעם גוף. די הויט־טובער־קולאזע הייסט לופוס, אויף פויליש טאטשען, ווילק.

פון די אלע דריי דרכים קאנען די באצילען אריינדרינגען אין בלוט אריין און זיך בעזעצען אין אלע אברים פון דעם גוף, ווי למשל אין מוח, אין די הייטלעך וואס הילען ארום דעם מח (געהירן־הויט־ענטצינדונג), אין די ביינער, און די געלענקען א.ז.וו.

נאטירליך, רעאגירט א יעדער אבער אנדערש און די אלע קראנקהייטען געבען פערשידענע סמנים, פריהער האט מען געמיינט, אז דאס זענען פערשי־דענע קראנקהייטען, היינט, זינט מיר קענען דעם בשותפות'דיגען עכבער — דעם באציל, ווייסען מיר, אז דאס זענען אלעס טובערקולאזע קראנקהייטען.

דער גרויסער ערפאלג פון דער היינטיגער מעדיצין ליגט נישט נאר אין דער מעגליכקייט צו היי־לען א טייל קראנקהייטען, נאר הויפטזעכליך אין דעם וואס זי קען די מיטלען, כדי מאכען קראנקהייטען צו פערהיטען, אויך אין דעם פאל ליגט דאס הויפט־געוויכט אין דעם פערהיטען.

אונזער גוף האט דעם כח זיך אליין צו ווער־רען געגען קראנקהייטען, מיר מוזען זיך ווי ווייט מעגליך גוט ערנעהרען, און דאס נישט מיט איינ־דיטיגער קאסט, ווי עס איז ביי יודען דער פאל, נאר אויך מיט א סך גרינצייג. מיר מוזען טראכטען צו וואוינען אין לופטיגע שטובען, וואס קלעקער די שטוב איז און וואס מעהר מענשען עס וואוינען אין איהר מוזע זמיר טראכטען די שטוב צו האלטען ריין, לופטערען עטליכעמאל אין טאג און ווייט מעג־ליך שלאפען ביי אפענע פענסטער. נישט שפייען וואו עס לאזט זיך.

דאס איז דער גרעסטער חטא, וועלכען יודען בעגעהען לגבי אייגענע און פרעמדע, דאס שפייעכץ איז די גרעסטע געפאהר, ווען מיר הוסטען מוזען מיר צוהאלטען די האנד פאר דעם מויל, ווייל ביים הוסטען און אפילו ביי רעדען גיט דער מויל ארויס טראפענס שפייעכץ אין וועלכע עס געפונען זיך באצילען און מיט זיי בעשפריצט ער דעם שכן. מיר מוזען שפייען אין ספעציעלע קעסטלעך אין בויט פאל אין טיכעל אריין קינדער און דערוואקסענע מוזען יעדע פרייע מינוט זיך אויפהאלטען אין פרייער לופט און דער עיקר אין דער זון, ווייל די זון הרג'עט די באצילען.

ארבייטער, וועלכע ארבייטען אין שטויב פון וואַרשטאטען און פאבריקען מוזען נאך מעהר אין די אלע דינים אבהיטען, מיר מוזען טראכטען וועג־ביגסטענס איין מאל אין דער וואך זיך באדען. דאס רייניגען און הויפטזעכליך דער אלקאהאל פערגיפ־טען דעם גוף און מאכען לייכטער די באצילען זייער ווענ. כמעט אלע אלקאהאליקער שטארבען אויף טובערקולאז. די מילך מוז תמיד געקאכט ווערען.

קראנקע מוז מען איזאלירען — אבגרעניצען פון דער סביבה. זייער געשיר טאר נישט פון אנ־דערע בענוצט ווערען. די וועש מוז ווערען געקאכט און דאס, וואס אפטער. דאס בעסטע, נאטירליך, וואלט געווען אלע קראנקע צו געבען אין סאנא־טאריומס, אדער ספעציעלע שפיטאלען.

ליידער האבען מיר צו ווייניג יודישע פאלקס־סאנאטאריומס, וואו די ארימע טובערקולאזקראנקע וואלטען זיך געקאנט אויפהאלטען. אפילו אין די יודישע שפיטאלען איז נישט פערהאן קיין גענוגענדע צאהל פון בעטען, אזוי אז די קראנקע מוזען בליי־בען אין זייער סביבה און ווערען דער אנשטעקונגס קוואל, פאר די ארומיגע.

די יודישע בעפעלקערונג, ארים און אהן מיט־לען, וואוינענדיג אין די ערגסטע שטובער, אין די שלעכטסטע בעדינגונגען, ליידט א סך פון טובער־קולאז. ס'איז דערפאר א גליק, וואס מיר האבען א אינסטיטוציע ווי דער „טאז", וואס אינטערעסירט זיך מיט די קראנקע, גריבדעט ווי ווייט מעגליך, בעראטונגס־שטעלען, ווי פאכמענ'יש געשולטע דאק־טוירים גיבען עצות, העלפען די קראנקע. דער „טאז" ארדענט אין פאפולערע אויפקלערונגס־פאר־טראגען, וואו עס ווערט דעם אומבעוואוסטען גע־ווייזען א ריכטיגער וועג.

דער קריזיס האט אויך דעם „טאז" נישט פער־שוינט, ער קעמפט מיט דער קאנטשאפט פון יעדע, וועלכע ווילען איהם נישט שטיצען און מיט דער טפשות פון די, וואס שאצען נישט אב זיין גרויסען ווערט אין דער יודישער גאס.

מיר טארען נישט פערגעסען, אז די טובערקו־לאזע איז דער גרעסטער שונא פון א יעדען יחיד און דער מענשהייט בכלל. מיר מוזען אלע מיטלען אנווענדען איהם צו בעקעמפען, זיך פון איהם אויס־צוהיטען.

—:0:—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג
א
30
טבת תרצ"ג

דעצעמבער

זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3,32

ליכט-צינדען: 3,13

פאטענטען-אויסקויף — ביז'ן 15 יאנואר

(2) ווי בעקאנט, האט היי-יאהר די פינאנץ-מאכט נישט פראלאנגירט דעם טערמין פון אויס-קויפען פאטענטען, וועלכע מוזען אויסגעקויפט ווער-רען ביז'ן 31 דעצעמבער 1932.

לויט'ן מוסטער אבער פון די פערגאנגענע יאהרען, קאן יעדער אונטערנעהמער אויסקויפען א פאטענט אין משך פון די ערשטע 2 וואכען פונ'ם חודש יאנואר. אהן דעם צוצאהלען פראצענטער און שטראפען פאר'ן נישט אויסקויפען צו דער צייט.

דער פרט שטערט אבער נישט דערצו, אז ביני לביני זאל אזא איינעם אויסקומען צו בעצאה-לען שטראף, מחמת פונ'ם 2 יאנואר אן וועלען זיך אנהויבען די קאנטראלעס פון די לאדזער אונ-טערנעהמונגען, און אין פאל ווען עס וועט פעסט-געשטעלט ווערען, אז אנ'אונטערנעהמונג פערמאגט נישט קיין פאטענט אויפ'ן יאהר 1933, וועט איהר אינהאבער פער'משפט ווערען צו בעצאלען שטראף.

* * *

(א) עס ווערען שוין אָרגאניזירט קאדרען פון קאנטראלערען, וועלכע וועלען דעם קומענדיגען מאנ-טאג, דעם 2 יאנואר 1933 אנהויבען א גענעראל-לוסטראציע פון אלע געשעפטען און ווארשטאטען.

פערשטארקטע בעוועגונג ביים אויסקויפען די פאטענטע

(אג) די לעצטע טעג האט זיך אין אלע לא-דזער שטייער-קאסעס אנגעהויבען א פערשטארקטע בעוועגונג אין שייכות מיט דעם אויסקויפען פאטענ-טען אויפ'ן יאהר 1933. לויט די ביזאיצטיגע אב-סערוואציעס איז די בעוועגונג אבער דאך א פיל קלענערע ווי אין דער זעלבער צייט פון פערגאנ-גענעם יאהר. גלייכצייטיג בעמערקט זיך דער פאקט אז א סך אונטערנעהמונגען, בעזונדערס אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען קויפען אויס פאטענטען פון ניד-ריגערער קאטעגאריע. עס לאזט זיך אויך שטארק פיה'לען דער מאנגעל פון צירקולאר. לויט חשל-כען עס וואלט ערלויבט געווען אויסצוקויפען פא-טענטען פון נידריגערע קאטעגאריעס, נישט קוקנ-דיג אויף דער צאהל בעשעפטיגטע ארבייטער.

צוליב דעם, וואס מארגען איז שוין דער לעצטער טערמין פון אויסקויפען פאטענטען איז דער מאנגעל פון דאזיגען צירקולאר א גרויסע ענ-טוישונג, ווייל די שטייער-צאהלער וועלען, צוליב דער שפעטער צייט סיי ווי נישט בעוויזען פון דער הנחה פון דאזיגען צירקולאר צו געניסען.

דאס גרינגשעצט די שטייער-צאהלער האט אין די פראינטערעסירטע קרייזען ארויסגערופען א גרויסע פערביטערונג, נאכמעהר צוליב דעם, וואס דאס פערצפענטליכען פון אויבערדערמאהנטען ציר-קולאר איז אנגעזאגט געווארען נאך מיט א לענגע צייט צוריק.

פערשטארקטער טעמפא פון פיהרען פראצעסען אין די שטאטישע געריכטען

(2) צוליב דער בעדייטענדער איבערלאדונג פון די שטאטישע געריכטען מיט פערשידענע פרא-צעסען און אין שייכות דערמיט, וואס דער יאהר ענדיגט זיך — האבען אלע ריכטער מיט עטליכע טעג צוריק בעקומען צו ערלעדיגען צו העכער-ערען פראצעסען טעגליך צום אדורכפיהרען.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. לייגוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקא 1), וו. דאנילעצקי (פעטריקאווער 127), א. פערל-מאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער (וואולטשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

מעמאריאל פון לאדזער פארמאצעווטען

(2) דער לאדזער פערבאנד פון פארמאצע-ווטען-אנגעשטעלטע האט ארויסגעשיקט צום גע-זונדהייטס-דעפארטאמענט ביים אינערן-מיניסטער-יום, און צום אלגעמיינעם פוילישען פארמאצעווע-טען-פערבאנד א גרויסען מעמאריאל אין וועלכען עס ווערט בפרוטיות געשילדערט די שווערע און קריטישע לאגע פון די היגע פארמאצעווטען.

עס ווערט אין איהם אנגעוויזען אויף דער גרויסער ארבייטסלאזיגקייט אין דעם פאך, און אויף די סיבות דערפון.

פון דהאנדעל"ס-געריכט
בעשטעטיגטע אפמאכען פון: די פירמעס „רעאז טיבער", „ס. דאמאנסקי און קאמפ", און „אדאלף קעבש"

דאס געריכט האט אויף זיין לעצטער סעסיע בעשטעטיגט דער אפמאך פון דער פירמע „לעאן טיבער", פעטריקאווער 49 מיט איהרע קרעדי-טארען.

לויט'ן אפמאך איז רעגולירט געווארען אויף 20 פראצענט, אויסגעצאהלט אין 4 האלב-יעהר-ליכע ראטעס.

דער באנקראט פון טיבערן איז אנערקענט געווארען פאר בערעכטיגט און איהם איז צוריקגע-קעהרט געווארען זיין סוחרישע ווירדע.

די ערשטע ראטע איז צאהלבאר דעם 30 יולי 1933.

* * *

אזוי איז אויך בעשטעטיגט געווארען דער אפמאך פון דעם אינסטאלאציע-טעכנישען ביורא „ס. דאמאנסקי און קאמפ". מיט זיינע קרעדיטארען לויט וועלכען דער ח'ב ווערט רעגולירט מיט 30 פראצענט, אויסגעצאהלט אין דריי יעהרליכע ראטעס (די ערשטע ראטע — דעם 24 יאנואר 1934).

אויך דער באנקראט איז אנערקענט פאר בערעכטיגט און דאמאנסקי'ן איז צוריקגעקעהרט די סוחרישע ווירדע.

* * *

דאס געריכט האט נאך בעשטעטיגט דעם אפמאך פון דער זאקען-פירמע „אדאלף קעבש". לויט וועלכען די קרעדיטארען וועלען בעקומען 45 פראצ. פון זייער חוב, אויסגעצאהלט אין משך פון 2 יאהר.

די ערשטע ראטע איז צאהלבאר דעם 20 יולי 1933.

אויפגעהאנגען זיך א יודיש מיידעל
אין איהר אייגען געוועלב אויף שרודמיעסקא 32

אויף שרודמיעסקא 32 איז נעכטען בעגאנגען זעלבסטמארד דורך הענגען זיך די 35-יעהריגע דבורה געדזאן.

מיר דערוויסען זיך וועגען דעם דאזיגען שרעק-ליכען פאל פאלגענדע פרטים: אויף שרודמיעס-קא 32 האלטען א געוועלב פון פעלד-בעטען און לעזשאקעס צוויי שוועסטערן געדזאן. דאס געשעפט איז אזוי ווי אלע היינטיגע געשעפטען געגאנגען זעהר שלעכט. די יונגע'ע שוועסטער דבורה געד-זאן האט זיך כסדר בעקלאגט אויף די שלעכטע גע-שעפטען אבער האט קיינמאל נישט ארויסגעוויזען קיין פערצווייפלונג און נישט פעראטען קיין יוי-לען פון זעלבסטמארד.

געוואוינט האט געדזאן ביי איהרע עלטערען אויף זאוואדזקא 25. נעכטען פאר ביין א זייגער האט דבורה גענומען די שליסלען און אוועק אין געשעפט. שפעטער איז די צווייטע שוועסטער ווי שטענדיג געקומען אין געוועלב אריין, די לאדענס זענען גע-ווען פערמאכט, אויף די פראנט-טיר איז געווען גע-שלאסען. זי האט אנגעהויבען קלאפען אין טיר, אבער טראץ אלע בעמיהונגען האט קיינער פון דארט נישט געענטפערט. די שוועסטער האט געהאט עפעס א שרעקליכען פארגעפיהל און מיט דער הילף פון סטרוזש אויפגעריסען די טיר, פאר איהרע אויגען האט זיך דאן פארגעשטעלט א שרעקליך בילד, אין מיטען שטוב אויף א האק איז געהאנגען דבורה, נישט אנ'ווייסווייזענדיג קיין שום סמנים פון לעבען, מ'האט זי אבגעשניטען פון דעם מאטראץ-באנד, אויך וועלכען די זעלבסטמערדערי'ן איז געהאנגען, ארויסגערופען א דאקטאר, וועלכער האט נאר געקאנט פעסטשטעלען דעם טויט.

די סיבה פון דעם שרעקליכען זעלבסטמארד איז גענוי נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

גענען געזעץ וועגען פעראיינען
פראטעסט-פערזאמלונג אין פערבאנד „פראצא"

(2) עהערבעכטען אין אוונט איז אין דעם פערבאנד „פראצא" פארגעקומען א פערזאמלונג פון פאבריקס-דעלעגאטען און פון „פראצא"-מיטגלידער.

עס איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען געזעץ פאר די געזעלשאפטען, וואס איז פער-עפענטליכט געווארען אין „דזשענניק אוסטאוו", נו-מער 85.

נאך א לאנגער דיסקוסיע האבען די פער-זאמלעטע פעסטגעשטעלט, אז דאס געזעץ טרעפט דירעקט אין די רעכט און אויטאנאמיע פון די פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס.

דער דעפ. וואשקיעוויטש האט אין זיין רעפעראט דערקלערט, אז אלע פראפעסיאנעלע גרו-פירונגען, וואס זענען רעפרעזענטירט אין סיים, וועלען אויף דער נאהענטסטער סיים-זיצונג אר-רויסטרעטען מיט אנ'ענערגישען פראטעסט געגען איינפיהרען דאס געזעץ אין זיין איצטיגער פארם.

ביי „שייבלער און גראהמאן"
ארבייטען 1,300 ארבייטער
די דאזיגע צאהל וועט נישט פערגרעסערט ווערען פאר'ן 9 יאנואר

(2) כידוע האט מען דעם 27. ד. ח. גע-זאלט צוריק ארייננעהמען צו דער ארבייט ביי „שייבלער און גראהמאן" 700 מאן פון די רע-דוצירטע ארבייטער.

אנגענומען זענען אבער געווארען בסך הכל 500 ארבייטער, וועלכע האבען געקראגען ארבייט אין דער שפינעריי אויף קשיענזשי מלין.

פון דער דירעקציע אינפארמירט מען, אז פאר דעם 9. יאנואר וועט די צאהל בעשעפטיגטע אר-בייטער נישט פערגרעסערט ווערען, אויך לויט דער אלגעמיינער מיינונג וועט „שייבלער און גראה-מאן" איצט מעהר בכלל נישט בעשעפטיגען, ווי 2000 ארבייטער.

געביסען דורך א הונט

(2) אין דער וואוינונג פון זיינע עלטערען אויף טרעלענבערגא 66 איז שטארק צוביסען גע-ווארען פון א הונט אין פוס דער 10-יעהריגער עדוואַרד דאבערשטיין.

פאנאטאוויע האט דאס צוביסענע קינד אפ-געפיהרט אין שפיטאל פון דער קראנקען-קאסע.

א יונגע פרוי זיך ארונטער גע-ווארפען אונטער א צוג

(2) נעכטען, ארום 8 אין אוונט האט זיך אונטערן צוג, וואס איז בעגאנגען פון לאדז-קאליש קיין קאלישעק, ביי דעם איבערפאהר אויפ'ן פאב-יאניצער שאסע, — ארונטערגעווארפען אנ'אומ-בעקאנטע פרוי פון אנ'ערך 30 יאהר אלט.

די אומגליקליכע פרוי איז צושניטען געווא-רען אויף שטיקלעך.

קיין שום דאקומענטען האט מען ביי איהר נישט געפונען.

פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

1-טער קלאנג-קינא-טעאטער
Splendid
נארוטאוויטשא 20

פרעהליכסטער פוילישער פילם,
וואס שפריצט מיט הומאר

א. ג.

„100 מעטער ליבע"

פראדוקציע פון Józef Rozen עס נעהמען אנטייל אונזערע גרעסטע שטערנס:
Zula Pogorzelska, Krystyna Ankwicz, Dora Kalinówna,
Adolf Dymsza, Konrad Torn, Ludwik Lawiński,
Mieczysław Cybulski. Chór Dana לידער אויסגעפיהרט פון
אין די עפיזאדען די שטערנס פון פוילישען ספארט
Weisówna, Kusociński, Heljasz.
אנהויב פון די סעאנסן 12 א זייגער בייטאג. פון 12 — 4 נאכמ. זענען די פרייזען מערקליכער.

צום קארנאוואל

עמפפעהלט
דעם גרעסטען אויסוואהל פון
אלערליי
פערפומען
אין- און אויסלענדישע

ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק

די מאדערנסטע פערפומעריע
J. DRUKIER
5 Zawadzka 5, tel. 175-92.
פאר אנגראסיסטען ספעציעלער ראבאט!
הורט און דעטייל! קאנקורענץ-פרייזען!

טעאטער „סקאלא"

גאסטשפילען פון די ליבלינגען אונזערע בני-עיר

די טעמפעראמענטפולע סובּרעטין
חנה לערנער
צוזאמען מיט'ן גאנצען אנסאמבל: בערטא זאסלאווסקא, עווא שטאקפעדער, ליזא שלאסבערג, סאניא בּעזמאן, לעאן געמליבערמאן, קארל צימבאליסט, אהרן אייזענבערג, דוד האמבורגער, יוסף נייווירט

דער פענאמענאלער זינגער-ארטיסט
דוד זיידערמאן

פרעמיערע! היינט פרייטאג, 9 אווענד, מארגען שבּת, 4 נאכמיטאג (צו ביליגע פרייזען) קינדער פריי! שבת 8.30 אווענד — זונטאג, 9 אווענד — שבת 8.30 אווענד פרעמיערע!

גרויסע מעלאדישע אפערעטע פון רבּניש-דארפישען לעבען אין 3 אקטען

אונזער רעבּינ'ין

20 נומערען פון די שענסטע חסידיש-רבּנישע פערל-מוזיק

דירינענט: ל. זעלמאן. טעכנישע לייטונג: ל. גוטמאן. סופלאר: מ. אייזענבערג. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

מיט א ציגעל אין קאפ

(2) אויף פאמארסקא ראג פילסודסקיעגא, האט א ציגעל פון דאך געטראפען אין קאפ דעם אדורכגייענדען 17-יעהריגען לייזער דיבענשטיין (פון זגערזשער 51).

פאגאטאווע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט אהיים.

פאר'ן אויפבוי פון א"י
אנגעהויבען זיך די נייע קרן-היסוד אקציע

אין צוזאמענהאנג מיט דער גרויסער ארץ-ישראל-אקאדעמיע איז פראקלאמירט געווארען דער אנהויב פונ'ם קרן-היסוד - קאמפיין אין אונזער שטאט. די זאמלונג פון דעקלאראציעס פאר'ן ארץ-ישראל אויפבוי-פאנד האט זיך שוין אנגעהויבען היינטיגע וואך. מיט דער ארבייט פיהרט אן דער דעלעגירטער פון קרן-היסוד דירעקטאריום אין ארץ - ישראל, ה' אשר קאלאדני פון תל - אביב. אין דער ארבייט בעטייליגען זיך די מיטגלידער פון קרן-היסוד-קאמיטעט און אנדערע אנגעזעהענע ציוניסטישע עסקנים.

אנ'אקס פאר א גראשען
דאס וועט זיין דער קלו פראגראם פון היינטיגען סעזאן אין "אראראט"

פאר גנב'ענען שטולען

(2) דעם 6 יולי ה.י. האט מען ביי דעם פוהרמאן ס. וויטקאווסקי פון וואגען אראפ צוגענבעט עטליכע וויענער שטוהלען.

שפעטער האט מען געכאפט די גנבים: טאדעוש און פיאטר גורסקי און יוזעף נאחאק.

די שטולען האבען זיי שוין געהאט פערקויפט — צו זלאטע פאר א שטיק — די פאסערס טאמאש און אפאלאניא נאוואק.

נעכטען האבען די גנבים בעקומען פון געריכט צו 3 חדשים טורמע און די פאסערס צו 4 חדשים. די לעצטע איז אבער געשענקט געווארען די שטראף צוליב זייער ביז-איצטיגער אומבעשטראפבארקייט.

ער האט דערהרג'עט א מענשען
ער איז אבער נישט שולדיג, ווייל ער האט זיך געשיצט דאס לעבען

(2) דעם 31-טען אויגוסט ה.י. אין די אווענד־שעה'ן, איז איינער פראנצישעק קיעלביק (לעשנא 52) בעפאלען דעם 26-יעהריגען יוזעף-מארצעלי ציבארט (גדאנסקא 135) און מיט אן אייזערנעם שליסעל דערלאנגט איהם אין קאפ אריין.

עס איז ענטשטאנען א געשלעג, בעת וועלכע ציבארט האט ארויסגעכאפט א רעוואלווער און עטליכע מאל אויסגעשאסען.

קיעלביק איז געבליבען ליגען א טויטער אויפן ארט.

נעכטען, אויפ'ן פראצעס האט זיך ארויסגעוויזען אז שולדיג אין זיין טויט איז געווען קיעלביק גופא און זיין ווייב, וועלכע איז פריהער נאך געווען ציבארטס כלה...

דער אורטייל איז דעריבער ארויסגעפאלען א זעהר מילדער: ציבארט איז בעמליך פאר-משפט געווארען אויף 3 חדשים טורמע, אבער מחמת אמנעסטיע איז איהם אויך די שטראף געשענקט געווארען.

פאר אפטרייבען א קינד
און ארייגטרייבען א יונגע פרוי אין קבר אריין

(א) נעכטען זענען ארעסטירט געווארען די 30-יאהריגע מאריא קאנדיס (זאמלאבי 55) און די 55-יעהריגע העלענא היידוק (זאגלאבא 37) פאר'ן אדורכפיהרען אן אומלעגאלע אקושעריע-אפעראציע איבער דער 30-יעהריגער מאריא ערדמאן (פון זאגלאבא-גאס 59), וועלכע איז פון דער אפעראציע געשטארבען אין שפיטאל.

שרפות

(2) מחמת א שלעכט איינגעריכטעטען קוימען האט זיך אין דער וואוינונג פון וואצלאוו לישעצקי (לימאנאווסקיעגא 121) אנגעצונדען די וואנד.

א דאנק דער ענערגישער אקציע פון דער ערשטער אפטיילונג פייערלעשער איז די שרפה שנעל איינגעלאשען געווארען.

דער היזק איז א קנאפער.

(2) אויף לימאנאווסקיעגא 22 האט נעכטען אפגעברענט א גרויסער שטאל.

די שרפה האט שטארק בעדראהט די ארומיגע וואוין-הייזער, און דעריבער איז די רעטונגס-אקציע מצד די פייערלעשער, קודם כל, געגאנגען אין דער ריכטונג פון לאקאליזירען דאס פייער.

די בהמות און די פערד וואס האבען זיך געפינען אין דער סטייניע האט מען ארויסגעראטעוועט.

דער היזק איז א היבשער.

(א) נעכטען איז ארויסגעבראכען א שרפה אין דעם הוטען-געשעפט „גוסטאווא" פון מאקס פיבעצוויטש (אויף נאוואמיעיסקא 7).

דער היזק בעטרעפט אנ'ערך 3000 זלאטעס.

(א) אויף אלא 3 האבען זיך אנגעצונדען די טרעפען אין הויז.

פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען.

היינט פרעמיערע
אין „אראראט"
אן אקס פאר א גראשען

איבערגעפאהרען פון אנ'אויטא

(א) אויף 11 ליסטאפאדא, ראג זאכאדניע איז איבערגעפאהרען געווארען פון א טאקסובקע דער 30-יאהריגער נאקען - ארבייטער מלך מארגולעווסקי.

ער איז אינגאנצען צוקאליעטשעט און א פוס איז ביי איהם צובראכען.

פאגאטאווע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

Casino
pod nową dyrekcją

היינט און פאלגענדע טעג!
פון גרויסען פילם פוילישער פראדוקציע, וואס אילוסטרירט די ראמאנטישע דראמע פון גרויסען פירשט קאנסטאנטי און דער שעהנער פאלקע יאהאנא גרודזשינסקא א. ג.

לוויטשער פירשטין

ערצעהלונג פון 1831 י. לויט דעם בעריהמטען ווערק פון Wacław Gąsiorowski
„Księżna Łowicka" אין די הויפטראלען די טייז פון פוילישען עקראן:
Jadwiga Smosarska, Józef Węgrzyn, Stefan Jaracz, Aleksander Zelwerowicz, Artur Socha, Stanisław Gruszczyński.
נאך ביז איצט נישט געזעהענע הערליכע אויסשטאטונג. מאסען ארטיסטען. מייסטער-האפטע רעזשי. שפאנענדער אינהאלט. אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבען און לאנד אקטואליטעטען.
אספארטוס, פראטערטען און הנחה-בילעטען אונגילטיג.
אנהויב אין 4 טעג 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

ר. איזראעל
משפחות אין פלאמען
סענסאציאנעלער ראמאן
פון יודישען פאמיליען-לעבען

(56

— און וועט די דאמע ערלויבען, אז איך זאל ווען עס איז בעווסט אין ווארשא?

— אויב איך וועט דאס פערשאפען פערגעניגען האב איך גארנישט געגען דעם, האט זי ווידער מיט דערוועלבער רוהיגקייט געענטפערט.

ער האט זיך דעמאלס פאר איהר פערבויגט און געזאגט.

— מיין נאמען איז מאריאן ביאלאפאלסקי, פוילישער אויספארשונגס-ריכטער צו בעזונדערס וויכטיגע ענינים און וועמען האב איך די עהרע ...

די דאמע האט איהם אנגעקוקט, אזוי ווי זי וואלט נישט געוועזען דערהערט וואס ער האט צו איהר געזאגט, אבער באלד האט זי זיך צוריקגעכאפט און מיט איהר שטענדיגען שמייכעלע דאס די איהם געענטפערט.

— דאס איז שוין א ביסעל צופיל, מיין נאמען וועל איך אייך נישט זאגען, דעם נאמען אויף וועלכען איך וועל זיך איינמעלדען אין האטעל יועט אויך נישט געהערען צו מיר, אויב איך וועט זיך איינגעבען מיט מיר זיך אזוי באהעגנט צו בעקענען, אז איך זאל בעקומען צו אייך צוטרוי, וועל איך אייך דאן זאגען מיין נאמען

— איך בין אבער אנ'אויספארשונגס-ריכטער, ווי איהר האט געהערט מאדאם און מיר וואלט געווען נישט שווער צו דערגעהען אייער נאמען.

— איהר זענט אבער גלייכצייטיג א דזשענטעל-מען, און איך גלויב נישט, אז איהר זאלט דאס פרובען צו טון אהן מיין ערלויבניש.

פערשטעהט זיך, אז דערווייל נישט, דערווייל וועל איך גערן אויסנוצען די ערלויבניש זיך צו זעהען מיט דער שענסטער און רייצענדסטער פרוי, וועלכע איך האב יוען עס איז געוועהן אין מיין לעבען.

— אויב אזוי האט אייער לעבען געמוזט זיין זעהר וועניג אינטערעסאנט, ווייל אין אנ'אנדער פאל וואלט איהר געהאט די געלעגענהייט צו זעהן שענערע פרויען

— איהר זענט בעשיידען מאדאם, דאס ענדערט אבער נישט די לאגע און איך אליין ווייס נאך נישט זיך פערראטען פאר אייך ווי אזוי אהאב מיין לעבען פערברענגט

דאס געשפרעך צווישען די צוויי מענשען, וועלכע האבען זיך ערשט נישט לאנג בעקענט איז געפיהרט געווארען אין דעם דאזיגען לייכטען טאן ביז דער צוג איז שוין געווען אריבער די פוילישע גרענעץ און האט זיך דערנעהנטערט קיין ווארשא.

ער האט זיך נישט געקענט זאט קוקען אויף דער הערליכער פרוי, יעדער איהר בעוועגונג האט געצייגט דיינע נערוועז, ווען זי האט זיך אויפגעשטעלט זענען געוואר'ען בולט די ליניעס פון איהר שעהנער פיגור, די קאנטורען פון איהרע ברוסטען האבען זיך בולט ארויסגעצייכענט פון אונטער איהר קליידעל, און דער מאן, וואס איז אקעגען איהר האט געמוזט מודה זיין, אז ווען ער האט געוואוסט, אז ער האט קיין הערליכערע פרוי נאך אין זיין לעבען נישט געזעהען, האט ער נישט איבערגעטריבען.

דער צוג האט זיך דערנעהנטערט צו דער ווארשעווער סטאנציע. ער האט געהאלפען דער דאמע אנטון איהר קאראקולענעם מאנטעל. זי האט גענומען אין האנד איהר קליינע לעדערנע וואליזקע, וואס איז געווען איהר גאנצער באגאזש און האט זיך געגרייט ארויסצוגעהען. ער האט זי פשוט געגעסען מיט די אויגען. ער האט גענומען דאס רענצעל פון איהר האנד און איהר דאס נאכגעטראגען ביז צו דעם אויטא, אין וועלכען זי האט זיך אריינגעזעצט, ער האט א קוש געגעבען אין איהר קליין הענטעל און האט דערביי געהערט ווי זי גיט אן דעם שאפער דעם אדרעס פון דעמזעלבען האטעל, וועלכען זי האט איהם נאך אין דער באהן אנגעגעבען אלס איהר וואוינ-ארט אין ווארשא.

— אלזא, אויף ווידערזעהען, מיין אהן נאמענטליכע גוטין, האט דער דזשענטלמען געזאגט.

זי האט דערויף גארנישט געענטפערט, נאר א שמייכעל געטון און פערשוואונדען געווארען מיט דער טאקסובקע פון זיינע אויגען.

ער האט זיך אריינגעזעצט אין א דראשקע און אהיימגעפאהרען צו זיך אליין. זי איז אנגעקומען אין האטעל און איז צוגעגאנגען צו דער ביורא.

— איך בין בארא'נין גוטאר.

— אונזער האכאכטונג, גנעדיגע בארא'נין, אייערע אפארטאמענטען זענען צוגעגרייט אויפ'ן ערשטען שטאק. איינער פון די בעדינטע האט גלייך א כאפ-געגעבען דאס רענצעל פון האנד פון דער בארא'נין, און דער ביורא-לייטער האט געפרעגט:

— אייער באגאזש איז אויף דער באהן? קען מען ביי אייך בעטען אייער באגאזש-צעטעל?

— ניין, איך האב קיין שום באגאזש נישט מיטגעבראכט. מיין געפעק וועט ערשט נאכקומען.

די באראנ'ין בעגלייט פון צוויי האטעל-דינער איז ארויפגעגאנגען אויפ'ן ערשטען שטאק, וואו ס'זענען געווען צוגעגרייט פאר איהר דריי פראכטפולע סאלאן-צימערען. זי האט זיך אנגעהויבען אויסצוטון און באלד געהייסען צוגרייטען דעם דינסט-מיידעל א וואנע, כדי זיך אויסבאדען, דאן האט זי זיך באלד געלעגט שלאפען, בעפעהלענדיג דער דינערשאפט, אז מען זאל איהר ביז פארטאגס מיט גארנישט שטערען.

באלד ווי די בארא'נין האט פערנומען איהרע אפארטאמענטען, האט דער טעלעפאן געקלונגען אין דער ביורא-לייטונג פון האטעל.

— דא האטעל „איראפא", ווער רעדט דארט?

— דא אויספארשונגס-ריכטער פאר בעזונדערס וויכטיגע ענינים מאריאן ביאלאפאלסקי.

— מיט וואס קענען מיר אייך דינען, הער ריכטער.

— ערשט מיט עטליכע מינוט צוריק, איז צו אייך אין האטעל געקומען צופאהרען א דאמע פון פאריז. מיר דארפען וויסען ווער דאס איז?

— צי איז דא עפעס פערדעכטיגעס, האט דער האטעל-דירעקטאר געפרעגט.

— אבער ניין, קיין שום פערדעכטיגעס, פונקט פערקעהרט, די דאמע איז געקומען אינקאגניטא. מיר וואלטען דעריבער געוואלט וויסען ווער דאס איז.

— דאס איז, הער ריכטער, די בארא'נין גוטאר, הער ריכטער, איינע פון די פארנעהמסטע דאמען אין פאריז.

— אזוי? איך דאנק אייך, הער דירעקטאר, אלץ איז אין ארדנונג, אבער איך בעט נישט צו וויסען געבען דער דאמע, אז מ'האט זיך נאכגעפרעגט אויף איהר, ווייל דאס וואלט זי געקענט בעליידיגען.

— מיר קענען אונזערע פליכטען, הער ריכטער.

(פארטזעצונג קומט).

קאמעראל- און קליינ-
קונסט - טעאטער

„אראראט“

אלעע 1-טער מאי 2
קינסטלערישער לייטער:
משה בראדערזאן.

היינט פייערליכע פרעמיערע! רעוועלאציע-פראגראם!

אנ'אקס פאר א גראשן!

רעו איז 2 טיילען 16 בילדער

אויסגעפיהרט פון קינסטלערישען „אראראט-אנסאמבל (לויט א.ב.) בירנבוידור, בערגמאן יואל, בלאט אברהם, דזשיגאן שמעון, ליליאנא, פעטערמאן מאניא, סטרוגאטש יוסף, שיינע מרים, זאנדעל יאנא, שווארץ האלא, שאכטער ראמא, מארקא אידמא. מוזיק-קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס: דינה מאטוס און א. הענדלער. קינסטלערישער טאנץ-קווארטעט.

היינט פרייטאג, 2 פארשט. 7,45 און 10 אווד
מארגן שבת, 3 פארשט. 7,45 ,10 און 12 ביינאכט
שבת פונקט 12 ביינאכט
פרייליכע סילוועסטער-פארשטעלונג אז לאכן זאל זיין געלאכט

ארבייטס-אינספעקטאר אינטערוועניר

וועגן דעם סכסוך אין דער „שלעסער-מאנופאקטור“

(2) אין שייכות דערמיט, וואס דער סכסוך אין דער „שלעסער מאנופאקטור“, אין אזארקאוו, האט זיך שטארק פארצויגען, און די פאבריק איז אהן איבעררייס אקופירט פון די ארבייטער — איז נעכטען ארויסגעפאהרען קיין אזארקאוו דער קרייז-ארבייטס-אינספעקטאר, אינזש. ה. וואיטקיעוויטש, כדי אדורכצופיהרען פערזענליך אנ'אינטערווענץ.

אין רעזולטאט דערפון וועט היינט פאר קומען א זיצונג אין ארבייטס-מיניסטעריאט, פרי ענדגילטיג ארומרעדען די בעדינגונגען פון ליקווידירען דעם סכסוך.

מארגען, שבת, אווענט
פרייליכע סילוועסטער - פארשטעלונג
אין „אראראט“
אז לאכען זאל זיין געלאכט...

מארגען א חנוכה-רויט אין „הזמיר“

דער טראדיציאנעלער חנוכה-רויט פון „הזמיר“ קומט פאר מארגען אווענד אין אייגענעם לאקאל אל. קאשטשושקא 21.

אין רייכען מוזיקאליש-וואקאלען פראגראם בעהמט אנטייל דער כאר, ארקעסטער סאליסטען און דער מענער-קווארטעט.

גראנדיעזער סילוועסטער-אווענט

דער היי-יאהריגער סילוועסטער - אווענד פון דעם קרייז „פריינט פון די מעדעס-ילען“ וועלכער קומט פאר דעם 31 דעצעמבער 11 אווענד אין דעם שיינעם „ווארשאווער זאל“ פאלודניוע 36 וועט זיין איינער פון די פיינסטע בעלער אין שטאט. עס נעהמען אנטייל ארטיסטען פון „ארט“ מיט'ן מאר באלאגען-מייסטער דזשיגאן און די דראמאטישע סטודיע „כאגינען“. די זאלען ווערען דעקארירט מיט ספעציעלע ליכט-עפעקטען.

איינצעלהייטען אין הייטיגען גאנס.

„אנ'אקס פאר א גראשן“...

היינט גייט אין „אראראט“ א פעשטענדיג בייע פרעמיערע — די 28-טע — וואס טהגט דעם נאמען: „אנ'אקס פאר א גראשן“...

דער דאזיגער נייער פראגראם, וואס איז דער עיקר געבויט אויף מוזיק, טאנץ, און הומאר וועט בלי ספק זיין די אינטערעסאנטסטע פארשטעלונג צו דעם נייעם יאהר.

אין דער פארשטעלונג נעהמט אנטייל דער גאנצער נייער אנסאמבל פון „אראראט“ צוזאמען מיט'ן גלענצענדען טאנץ-קווארטעט.

היינט ווערט געשפילט 2 מאל: 8 און 10 אין אווענד, מארגען, שבת: 8, 10 און 2 א זייגער (סילוועסטער-פארשטעלונג).

שפענדע

צוליב'ן געזונד-ווערען פון די פוי געצליק, שפענדעט די פאמיליע געצליק 15 זל. נאר'ן יתומים-הויז, זגערזשער 40, דאס געלד איז איבערגעגעבען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט“.

פארלעזונג אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

מארגען מוצאי שבת 31 דעצעמבער, 8 אווענד קומט פאר אין דער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א פארלעזונג אין דער העברעאישער שפראך פון דירעקטאר ה. חובען אד„ט: „נאציאנאלע שולען און יוגענד-ארגאניזאציעס אלס פאקטארען פון דער העברעאישער ערציהונג“.

א מעסינג-אווענד אין „פילהארמאניע“

דעם 3 יאנואר ה.י. קומט פאר אין זאל פון פילהארמאניע א ספעציעלער עקספערימענטאל-אווענד פון דעם בעקאנטען טעלעפאט און היפנאטיזער, פראפ. וול. מעסינג, וועלכער האט זיך קונה שם געווען אין דער וויסענשאפטס - וועלט אלס א מענש, וואס איז בעגאבט מיט ספעציעלע איבערנאטירליכע אייגענשאפטען פון דערקענען דעם כאראקטער פון מענשען און אויסדריקען די געדאנקען פון אנוועזענדע אויפ'ן עקספערימענט-זאל.

צ. א. וועט פראפ. מעסינג אויך היפנאטיזירען חיות און עופות און בעווייזען א ספעציעלען עקספערימענט אויפ'ן געביט פון קאטאלעפסיע-טעלעפאטיע.

היינט טרעפען זיך אלע אין
„אראראט“ אויף די פרעמיערע
„אן אקס פאר א גראשען“.

איז פילהארמאניע

היינט פרייטאג טרעטען אויף אין פילהארמאניע נאר איין מאל דער ארטיסט אדאלף לעהרער און די שוישפילערין העלענא לאנדא אין דער אפערעטע „דער גאסען-מוזיקאנט“ פון יעקב זילבערט, נאך דער פארשטעלונג רעווי-קאנצערט א.נ. „לאדז ערב סילוועסטער“.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע“, נארוטאוויטשא 20.

נעדענקט יודען און לאזט אויסמערקזאם, וואס מ'זעהט היינט אין טעאטער פילהארמאניע פון 49 גר. אן
גרויסע איבערראשענדע נייעס! — סענסאציע איבער סענסאציע!
היינט, פרייטאג, דעם 30-טען ד. ח. 9 אווענד נאר 1 מאל
אויפטריט פון ארטיסט און רעזשיסער פון בערלינער וואלנער-טעאטער
אדאלף לעהרער
וי אויך די בעקאנטע שוישפילערין פון ווינער פאלקס-בינע
העלענא לאנדאו
מיט אנ'ערשטקל. גוט צוזאמענגעשטעלטען אנסאמבל.
ס'ווערט געשפילט צום ערשטען מאל אין לאדז דער גרעסטער אמעריקאנער שלאגער
„דער גאסען-מוזיקאנט“
קאמישע אפערעטע אין 3 אקטען פון יעקב זילבערט.
נאך דער פארשטעל. א גרויסער רעווי-קאנצערט נאר פרייטאג —נאר 1 מאל
לאדז ערב סילוועסטער
אויך ווערט אויפגעפירט צום 1. מאל אין לאדז
„באנדיט-דזשענטעלמען“
עס ווערט געזונגען די שענסטע נעמסטע קופלעטען דועטען, טערצעטען, ראמאנסען און לידער. בילעטען פון 49 גר. אן שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.
ס'נעמען אנטייל פרויען: לאנדאו, צווילינג, חיינטרויב. מענער: לעהרער, צווייליך, אמזעל, גאלדבערג, שלופקאוויטש, ליורנער און נאהוין.

„וואס איז חנוכה“?

דער רעפעראט פון ב. (דוב) אויערבאך

וואס האט געזאלט פארקומען נעכטען אין לאקאל פון „הזמיר“ איז צוליב טעכנישע סיבות אפגעלייגט געווארען אויף מארגען, 5 א זייגער נאכמ.

דער רעפעראט פון חשוב'ען שריפטשטעלער וועט זיכער האבען דעם געהעריגען ערפאלג.

גאסטשפילען פון חנה לערנער און דוד זיידערמאן

אין טעאטער „סקאלא“

היינט, פרייטאג 9 אווענד, פאנגען זיך אן די גאסטשפילען פון די ליבלינגע פון לאדזער טעאטער-עולם חנה לערנער און דוד זיידערמאן. ס'ווערט געגעבען די מעלאדישע אפערעטע פון רבניש-דארפישען לעבען „אונזער רביניו“ וועלכע האט אין זיך א ים מיט הערציגע יודישע מוזיק. שבת 4 בייטאג צו בילינע פרייזען, און 8,30 אוו. ווערט די זעלבע אפערעטע ווידערהאלט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	88.00
4 פראצענטיגע	בוראוולאנע	—		38.50
3 „	דאלארובקא			53.25
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)			54.28
8 „	ווארשאווער	שטאנד-בריף		43.25
8 „	לאדזער	„	„	43.00
ענגלישע פונט	—	—	—	29.68
דאלאר —	—	—	—	8.93

הערליכע מוזיק, רייכע אויסשטאטונג, אריגינעלע טענץ, דאס אלץ ווערט געוויזען אין פראגראם
„אנ'אקס פאר א גראשען“
אין טעאטער „אראראט“

ראדיא-פראגראם

פרייטאג, ד. 30 דעצעמבער 1932

11.40 פרעסע-איבערזיכט. 11,50 קאמוניקאט 11,58 צייט-סיגנאל. 12,05 טאג-פראגראם. 12,10 גראמאפאן. 1,20 קאמוניקאט. 310 עקספארט-קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3.35 לעקציע ענגליש. 3,50 גראמאפאן. 4,40 ספארט. 5.00 קאנצערט. 5,55 פראגראם אויף מארגען. 6 מוזיק. 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס קאמער. 7,30 פארטראג. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8 מוזיקאליש געשפרעך. 8,15 קאנצערט. 10,40 ספארט. 10,55 קאמוניקאטען. 11 מוזיק.

שבת, דעם 31 דעצעמבער 1932

11,40 פרעסע-איבערזיכט. 11,50 קאמוניקאט 11,58 צייט - סיגנאל. 12,10 גראמאפאן. 310 עקספארט-קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3,25 מיליטערישע ידיעות. 3 35 פאר יוגענד. 4 גראמאפאן. 6 מוזיק. 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער. 8 געזאנג. 8,25 פוילישע לידער. 10,05 מוזיק. 10,40 פעליעטאן. 10,55 קאמוניקאטען. 11 מוזיק. 12 גראמאפאן 12.10 פון ווארשאווער קאבארעטען.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
עמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2, אין כעלמי פון 8—9 פריה.

מיעשיענטשניק זשידאווסקי

דער גייעסטער דאפעלטער העפט 10—9 אקטאבער דער רעדאקציע פון ד"ר ז. עלענבערג האט פאלגענדען אינהאלט:

ה. רונדשטיין: שפינאזא — זיין לעבען, פילאזאפיע און בעציהונג צום יודענטום.

חיים לעוו: וויספיאנסקי און די יודען.

ירמיהו פרענקעל: די וויכטיגקייט פון רעליגיעזען חנוך.

פ. קראמער: די יודישע האנטווערקער-צעכען אין אמאליגען פוילען.

ע. רינגעלבלום: די יודען אין ליכט פון דער ווארשאווער פרעסע צום סוף פון 18. יאהרהונדערט (12 קאפ.).

ש. לאנדוי: ציצרא און דאס יודענטום.

ל. אבערלענדער: דער אימרה פון דער מינדער חיים.

י. בלייבערג: שפינאזא אין א נייעם העברעאישען בגד.

פ. שלאנג: שפינאזא אין דער ליטעראטור.

פ. פרידמאן: פראבלעמען פון יודישער עקאנאמיק.

א. טשערניאקאוו: וועגן יודישער פראדוקציע אין פוילען.

מ. טרויב: דאס רוסישע יודענטום און די קאלאניזאציע אין ביראָ-בידזשאן.

נ. ווייניג: פון די לעגענדעס ארום דעם יודישען ווילנע.

מ. קורציאק: העלדען.

אדרעס פון אדמיניסטראציע: ווארשא, רימארסקע 8. אדרעס פון רעדאקציע: לאדז נארוטאוויטשא 96.

מעלדונגען

שטאטיש-טעאטער צעגעלניאנע 27

היינט פרייטאג, 8,30 אווענד קומט פאר א פאפולערע טעאטער - פארשטעלונג „שריי כינע“ (Krzyczcie Chiny) פאר ארבייטער און אינטעליגענץ. די איבערגעבליבענע קליינע צאהל בילעטען איז נאך צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

הסתדרות „קדימה“ ע"י ברית הצה"ח בלודז, זגירסקה 36.

שבת דעם 31 דעצעמבער ד.י. 8 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל זגערזשער 36 א רעפעראט פון ח' אהרן. י. באך (פון זא"י) א.ד.ט. „די פערשידענע שטרעמונגען אין ציוניזם און דער רעוויזיאניזם“.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג יעדען אווענד פון 8 ביז 10.

יוד. סאצ. א"ב. פארטיי פועלי ציון (פאר. מיט צ.ס.) פיעטרקאווער 83.

פרייטאג דעם 30 דעצעמבער פינקטליך 8 אווענד קומט פאר א רעפעראט פון ח' ה. קרוי א.ד.ט. בארא כאוויזם און בונדיזם.

שבת דעם 31-טען פינקטליך 5 אווענד קומט פאר אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער „פרייהייט“ מיט א זעהר וויכטיגען סדר-היום אלע חברים מוזען פינקטליך קומען. שבת דעם 31-טען פינקטליך 10 אווענד קומט פאר א סילוועסטער-אווענד מיט א רייכען ארטיסטישען און הומאריסטישען פראגראם.

פון דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט ביי „התאחדות“ שרודמיעסקא 20.

שבת 8.30 אווענד וועט דר. ח. בערלאס רעפערירען א.ד.ט. דער בעפרייאונגס-קאמף פון די חשמונאים. זונטאג 8.30 אווענד וועט רעפערירען א. ד. ט.: דער קאנפליקט צווישען דער יודישער עטיק, און דאס יודישע לעבען אין די צייטען פון שבתי-צבי. מאגיסטער א. ראסין פון 7-טען יאנואר הויבען זיך אן די ציקלען רעפעראטען. יעדער ציקל וועט אנטהאלטען 5-4 רעפעראטען. איינ רען טאג, אין סעקרעטאריאט פון דער פאלקס-אוניווערזיטעט, שרייבונגען אויף די ציקלען ווערען אנגענומען יעווערזיטעט, שרודמיעסקא 20, פון 7-9 אווענד, און אין טאג פון רעפעראט.

האוניברסיטה העממית ע"י ההסתדרות הציונית בלודז.

מחר במוצאי השבת, 31|12, בשעה 8 בערב תתקיים באולם ההסתדרות הציונית, שרודמייסקה 29 הרצאה על הנושא: „בית ספר לאומי והסתדרויות נוער בתור גורמים לחנוך העברי“. המרצה: המנהל, ח. חובען.

6506

נ"ע יעקב דוב יאבלאנסקי

נעכטען איז ביי אונז אין שטאט געשטארבען דער בעקאנטער סוחר יעקב דוב יאבלאנסקי. דער פארשטארבענער איז געוועזען א גרויסער למדן און מטיף, שטאמט פון א מיוחסדיגער פאמיליע.

ביז'ן לעצטען טאג פון זיין לעבען האט דער נפטר געלערנט אין דעם ליטווישען בית-המדרש אויף וואכאדניע 25. זיין פלוצימדיגער טויט האט א רויס-

גערופען א גרויסען טרויער ביי אלע, וועלכע האבען איהם געקאנט.

תנצב"ה.

פון קינא-טעאטער „לירא"

די דירעקציע פון קינא-טעאטער „לירא" פיהרט איין אויף יעדען שבת ספעציעלע פארשטעלונגען פאר'ן יודישען פובליקום. די אינאוגוראציע קומט פאר היינט פרייטאג. א חוץ דעם גראנדיעזען פאר-לישען פילם „דאס געבענטשטע לאנד" פון וו. רייד-מאנד אין וועלכען די הויפטראלען קרעאירען די שטערנס פון דער פוילישער בינע יאדוויגא סמאס-סארסקא, שוועסטער האלאמא, קאזשימירש יו-

נאשא סטעמפאווי, קרוקאווסקי, לאווינסקי. פריי-טאג און שבת'ן בעת די אנטראקטען געזונגען ווערען א גראנדיעזער געזאנג-קאנצערט פון די בע-ליבטע יודישע אגאגאלע און פאלקס-לידער.

בילדער-אויסשטעלונג פון יעקב ראטבוים

איבערגעטאן אין לאקאל פון וו.י.ז.א.

אויפ'ן פאנג פון א גרויסע צאהל מע-עהרער פון באמטען קינסטלער און רעזשיסער יעקב ראטבוימ'ס זיין בילדער-אויסשטעלונג איבערגעטראגען אין לאקאל פון „וויזא", און וועט זיין אפען פון מארגען שבת אן. ווי באקאנט האט די זעלבע אויסשטעלונג געהאט גרויס ערפאלג אין לאקאל פון „בני ברית".

ביי פאהלער. גרויגעלבער הויט-פארבונג

באזייטיגט פון די אויגען, שלעכטע בעסינדונג, טרויעריג געסיכט-שטימונג, שווערע ח'וכות, אין רעזולטאט טעמ'יכע טעג דערכאנאנער פריהמארגענס ניכטערהייט צו טרינקען א גלאז נאטירליך ביטערוואסער

Franciszka Józefa

צו בעקומען אין אלע אפטהייקען און סקלאד-אפ-טעקשנעס.

SZTUKA

קלאנג-קינא-טעאטער

קאפערניקא 16 צוזאמען מיט טראמוואיען 5, 6, 8, 16,9.

אנהויב פון די סעאנסען: 4 נאכמ. שבת, זונטאג, יו"ט 2 נ.מ

היינט און פאל-גענדע טעג!

„אגוטע נאכט ווינען"

אין דער הויפט-ראלע: JACK BUCHANAN

שפילעכלעך געלד — וואונדערשעהנעאמעדיע. נעכסטער פראגראם: „סטודענט-בעטלער"

Najlepsze w dobroci i najtańsze w cenie jest mydło „ROBOTNIK"

דאס לאנגיעהריגע דיפלאמירטע קירזשנער-אטעליר פון

ל. זוסמאנעק

פעלץ-ארבייטען

פיהרט אויס צום איצטיגען ווינטער-סעזאן זעמטליכע

לויט די נייעסטע אויסלענדישע מאדעלען פאר דאמען און הערען צו קאנקורענץ-פרייזען. ◆◆◆ רעיעלע און סאלידע בעהאנדלונג.

19 פיעטריקאווער 19 טעל. 66-224

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ! ספארט און קינדער-שליטענס

די מעכאנישע האלץ-אויסארבייטונגס-פאבריק ארבייט אויס:

ווי אויך פאלמא-פאטענט-בעטען מיט גאראנטיע.

פערקויפס-שטעלען: נארוטאוויטשא 36 ■ פולנאצא 24 ■ קרוטקא 12 (באלוט)

5201

ראטעוועט דאס געזונד

די בעריהמטסטע ערצטליכע וועלט-פערזענליכקייטען האבען פעסט בעשטעלט, אז 75 פראצ. קראנקהייטען ענטשטעהען צוליב אבסטרוקציע.

א קראנקער מאגען איז די הויפט-סיבה פון ענטשטעהען פון פערש. קראנקהייטען, פערגיפטינגס דאס בלוט און שאפט א שלעכטע שטאף-וועקסלונג.

די בעריהמטע זייט 50 יאהר אין דער גאנצער וועלט **Ziola z gór Harcu Dr. Lauera** ווי דאס האבען בעשטעטיגט די פראפ. פון בערלינער אוניווערזיטעט ד"ר מארטין, ד"ר תאכפלעטער און א סך אנד. בעדייטענדע דאקטוירים, זענען אן אידעאל מיטעל בעזונד צו מאכען דעם מאגען, בעזייטיגען די אבסטרוקציע (פער-הארטונג), איז א גוט רייניגונגס-מיטעל, פערלייכטערן די פונקציעס פון די פערדייאונגס-ארגאנען, פערשטארקען דעם ארגאניזם און דערוועקען דעם אפעטיט.

Ziola z gór Harcu Dr. Lauera בעזייטיגען די ליידען פון די לעבער, נירען, גאל-שטיינער, המעראיד-ליידען, רעוומאטיזם און ארטרעטיזם, קאפ-ווייטאג, אויסשיטען און לישאיעס.

Ziola z gór Harcu Dr. Lauera זענען בעוואוסט בעשאנקען אויף די ערצטליכע אויסשטעלונגען מיט די העכסטע אויסצייכנונגען און גאלדענע מעדאלען אין באדען, בערלין, ווין, פאריז, לאנדאן און אין אנדערע שטעט. ד"ר לאוער האט בעקומען סוויזענדער דאנקזאגונגען פון אויסקורירטע. פרייז פון א האלב שאכטעלע 1,50 זל., א גאנצע שאכטעל 2,50 זל.—פערקויף אין אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס.

זאל פילהארמאניע. דינסטאג, דעם 3-טען יאנואר 1933, 8.30 אוונט קומט פאר

א רעוועלאציאנס-עקספערימענטאלער סעאנס פון היפנאזע, טעלעפאטיע און סוגעסטיע.

ווֹל. מעסינג

עס פירט אויס פארן אפפאהרן פון לאדז דער פסיכאלאג

? 1933 ? 1933

שילדען-מאלער

מ. דזיאלאשינסקי

(ליטערא)

נעמט אן אלערארט שילדען-זר בייט

סאליד, שנעל און ביליג

KURSY HANDLOWE I. MANTINBANDA

w Łodzi ul. Przejazd 12, Telefon 15791

Według ostatniego rozporządzenia Władzy Szkolnej wykłady na Półrocznych Kursach w następnem półroczu, rozpoczną się 16-go stycznia 1933 roku ogólną zbiórką o godz. 7-ej wiecz.

Zapisy przyjmuje kancelarja kursów codziennie od 11-1 pp. i od 4-8 w.

kierownik kursów I. MANTINBAND

UWAGA! przy wykładzie uwzględniony będzie również obowiązujący obecnie wszędzie system uproszczonej buchalterji!

צענטראלע בוכהאלטעריע-ביורא

„EKONOMJA"

אונטער דער ליטונג פון פאכמענישע עקספערטען

לאדז, פיעטרקאווער 62

פראנט 2 שטאק, טעל. 16-15

פיהרט בוכהאלטעריע דורך ווירגירטע בוכהאלטער-בילאנציסטען. האנדעלס-קארעס-פאנדענץ און איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. פערפילפאכט דרוק-זאכען (פאנראטע), בעקאנטמאכונגען, קאטאלאגען.

5593

א. און י. רוסאק

געבר. אינזש.

לאדז, נארוטאוויטש 47 טעל. 245-08

אפטיילונג: בוכפיהרונג

אונטער לייטונג פון י. רוסאק אבסאלווענט פון דער האנדעלס-אקאדעמיע

פיהרט אויס אלע ארט בוכהאלטעריע-ארבייטען בוכהאלטעריע- און פאדאטקאווע אינפארמאציעס.

אפטיילונג: איבערזעצונגען

אונטער דער לייטונג פון אינזש א. רוסאק, געשוואוירענער איבערזעצער ביים קרייז-געריכט אין לאדז.

פירט אויס איבערזעצונגען און קארעספאנדענץ אין דער ענגלישער, פראנצויזישער, דייטשער איטאליענישער, רוסישער, יודישער און אנדערע שפראכען.

לעהרעריו

גוטע פראגאנין ערטיילט אונטעררכט פאר דער-וואקסענע אין פוילישע, יודישע און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען.

לאסמאן, בזשעזשינער 15

ראהמען

אלע קויפען נאר אין דער ערשטער יודישער ראהמען-פאבריק פון

י. צווויליך

נארוטאוויטשא 11 איז הויף

וואס עמפעהלט צו פאבריקס-פרייזען זעמטליכע איינראהמונגען און לייסטען

סטיל-אוואהל-ראהמען

ספעציעלע ראהמען צו גארדין-קאסטען

ווי אויך לייסטען צו טאפעטען.

אמביליגסטען און רעעלסטען קויפט מען

מעטאל-בעטען, מאטראצען אלערארט

קינדער-וועגעלעך

אין א גרויסען אויסוואהל וויזשימאטשקעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען-פאטענט Perfekt א. ד. גל. ביי דער עלטסטער פירמע

קיומעט פון 1896

J. B. WOŁKOWYSKI

פאבריקס-לאגער:

Łódź, Narutowicza 11, tel. 137-70.

Dr. med. H. Różaner

הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

NARUTOWICZA 9, tel. 128-98

עמפפאנגט פון 8-10 און פון 5-8 אוו.

א קוואליפיצירטע

שניידערין

זוכט א פאסטען פאר א קליינעם געהאלט

אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 32-141

נעמט אן פון 8-10 פריה, פון 12-2 נאכמ און פון 5-8 אוונט. זונטאג פון 9-11 בייטאג.

נאך ווינער ארט

ארטאפעדישער אנשטאלט

פראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאט-פוס-איינלאגען געגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 81-231.

פיטשעס

פאר גראמישע אנשטאלטען דרוקעריען און פערלאגען

פיעטרקאווער 104

טעל.: 241-24

שנעלער אויסקויף פון

פאטענטען

און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1933 בעזארגט די ביורא

ב. מאן

פיעטריק. 10

Należycie oszczędzać? dobrze rachować!!

Wie Pani dobrze - Szanowna Gospodyni — że nigdy nie należy kupować rzeczy bezwzględnie „najtańszej". „Tanie i złe" - to szczera prawda, gdy chodzi o mydło. A więc liczmy należycie: Cały funt prawdziwego mydła „Kollontay z pralką" kosztuje 15-20 groszy więcej, niż nieznane „tanie" mydła. Zato jednak jest ono: 1. twardsze, więc oszczędniejsze, 2. zawiera glicerynę, więc łagodniejsze, 3. perfumowane, więc przyjemniejsze, 4. nieopakowane, więc korzystniejsze. Czyż powyższe zalety nie zaoszczędzą wielokrotnie tych 15-20 groszy? W użyciu właśnie „mydło Kollontay" jest tańsze.

mydło z pralką

Kollontay

jest lepsze........

אכטונג, ג׳ דאמען!

דאס ערשטקלאסיגע

דאמען-שניידער-אטעליר פון

IZAAK TOHN

לאדז, לימאנאווסקיעגא 13 (אלעקסאנדראווסקא)

נעמט אן בעשטעלונגען פון אייגענע און צוגעטראגענע סחורות און ווערט אויסגעפירט לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלן.

מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען.

בוכהאלטעריע

איינפאכע און דאפעלטע

איטאליענישע און אמעריקאנישע

ווי אויך מאשין-שרייבן און רעכענען לערן איך אויס גרינדליך פאר 25 זל. מיט א קורצער מעטאדע אין פער׳ן פון 1 חודש 15 זל. בלויז מאשין-שרייבן אין משך פון 3 וואכן נאר 6 זל. קילינסקיעגא 50, קווער-אפיציגע 1-טער שט. מיר ערטיילן אויך קארעספאנדענץ, האנדעלס-אריטמעטיק און סטענאגראפיע.

פאר די וואס ענדיגן בוכהאלטעריע און קארעספאנדענץ — סטענאגראפיע אומזיסט.

שייטלען!

מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערן ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעפירט אויך אנדולאציע

ביי הערש,

סקווערארא 15.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס-קראנקהייטן, מענער-שוואכע בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אווענד, זונטאג פון 9–1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

לעהרערס

מיט רעגירונגס-רעכט 18 יאהר פראקטיק, ערטיילען פויליש, יודיש, פראנצויזיש, עספעראנטא, דייטש, בוכהאלטעריע און מאטעמאטיק.

שוו. יאקובא 12, רעכטע אפיצינע, 1-טער שטאק, וואוינונג 30, שיף.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נאר קינדער און פרויען.

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

זיכערע הילף און א רפואה

אהז א אפעראציע, אן בלוט, אהז א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פארלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס ווי חי׳ א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האסטער-קאפ און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז און א גרויסער סכנה דורך פארדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל גוטע הייל באנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך הויכע פראפעסארן מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דעמשען פראפעסאר

דאקטאר בראכירורגיע בעוויזיגן זיכער דעם שווערסטן און געפעהר-ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-וארעמען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטס-פיס. ספעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גוטע פיס אין הענד, גוטענע וואסע, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 ביטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע טרעפן פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארן: פראפ. ד״ר בראנטש, פראפ. ד״ר י. מאריש-לער, פראפ. ד״ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מען נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאנק דעם ה׳ ד״ר. י. ראפאפארט, ספעציאליסט פון דער הייל-ארטאפעדיע, אין לאדז, וואל-טשאנסקא 10, פאר זיין ספעציאליגע ארבייט בייא אונזער 17-יעהריגע טאכטער. א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט האט מיין טאכטער פארלוירט דאס בעט און האט צוריקבעקומען קראפט און דער פאראליזש איז אינ-גאנצען פערשוואונדען. די עלטערן

Ignacy i Marja Bartoszewscy

Łódź, ul. Napiórkowskiego 172.

WYNALAZEK.

powidła ziołowe

przeciw astmie, gruźlicy i suchotom

wynalezione przezemnie St. Śliwańskiego w 1902 roku, są jedynym środkiem, którym można zapobiec tym chorobom. O skuteczności ich świadczy szereg listów dziękczynnych, przeszło 3 tysięcy, które w każdej chwili można przejrzeć.

Wytwórnia „POWIDEŁ ZIOŁOWYCH" mieści się w Łodzi, przy ul. **Brzezińskiej 33**

Stanisław ŚLIWAŃSKI

Koncesjonowane Kursy Kroju i Szycia

A. Rogoziński

Łódź, PIOTRKOWSKA 85, telefon 212-34 P. K. O. 69027

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז אין מיין בעוואוסטער

צושניידער-שולע. פיעטריקאווער 85 טעלעפאן 212-34

ווערען אנגענומען נייע שילער אויפ׳ן ספעציעלען הערען- און דאמען-קורס, ספעציעלע אווענד-קורסען צווישען 8–10 אווענד. דער האנאראר נאר 20 זל. א חודש. איינשרייבונגען נעמט שוין אן די קאנ-צעלאריע אין דער שולע פון 9 פריה ביז 8 אוו. — בעמערקונג: מ׳ווערען אנגענומען זעמטליכע בעשטעלונגען צו זעהר מעסיגע פרייזען. א גרויסער אויסוואהל פון מערים שטעטס אויף לאגער.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען

נעהמט אן פון 5 — 8 אווענד.

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

צאהן-ארצט

JAKÓB BOTWINIK

נארוטאוויטשא 13, טעל. 111-50

נעהמט אן טעגליך, אויך זונטאג און יו״ט פון 3.30 ביז 10 אוו.

צוגענגליכע פרייזען. פאר אונפערמעגליכע און ארבייטסלאזע — הנחות.

Dr. med. H. GUTSZTADT

ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

ZACHODNIA 62 (Śródmiejska 14)

Telefon 129 52.

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 5 ביז 7 אווענד.

Laboratorjum Analityczne

dla przemysłu **chemicznego, włókienniczego i metalurgicznego**

Dr. EUG. RITTA

Piotrkowska 126, tel. 232-88.

3 pokoje z kuchnią

przy ul. Cegielnianej, słoneczne z wygodami, elektrycznością, gazem i telefonem **zaraz do oddania.**

Wiadomość telefon. 224-49.

צו אלע פאליסען-בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בע-קומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען וועגען אלע ארט אינפארמאציעס. וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9–11

צום אסעקוראציע-אינספעקטאר

ח. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88

בעמערקונג: איך נעהם אויך אן אסעקו-ראציע פאר פייער און גנבות אויף וואוינונגען, לאגערן, אויטא׳ס אין שויפענסטער. 4946

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז״וו

צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן

שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

וויכטיג פאר די, וועלכע הייראטן!

מעבעל

מאדערן און סטילאווע, שלאפצימערן, שפייז צי-מערן, גאבינעטען גאנצע און ענצעלנע איינריכ-טונגען פון מעבעל, צום ביליגסטען און אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפפעהלט

Ch. RECHT נארוטאוויטש 9

„SANATO"

כירורגיש-ווענערישע-אנשטאלט

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-ווענערישע-אבטיילונג

ד״ר מעד. ש. איינער, ד״ר מעד. י. בוים, ד״ר מעד. ריימלער-סוריאנסקא ד״ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד״ר מעד. י. פאלאמאוו. כירורגישע אפטיילונגפון ד״ר מעד. מ. סאנטאר.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אווענד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אווענד.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. S. Kantor

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און גע-שלעכטס-קראנקהייטען וואוינט יעצט אויף

PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.

נעהמט אן פון 8—2 נאכמיטאג און פון 4—9 אווענד.

זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכם.

Dr. med. JOZEF SZEPS

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציאל-ארצט פאר לעבער, דארם און שטאף-וועקסעל-קראנקהייטען

Piłsudskiego 36 (וואכאדניא) טעל. 224-13

נעהמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

קלאנג-קינא-טעאטער
Grand-Kino
אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער ביימאג.

היינט און פאלג. טעג! גרויסער יום-טוב-פראגראם! דער פילם רעדט אין דער דייטשער און פראנצויזישער שפראך א. נ.

„אונטער א פאלשער פאהן"

דער גרעסטער פון די ביז איצט געזעהענע שפיאנאזש-פילמען.

אין די הויפט-ראלען: SZARLOTTE SUSA, GUSTAW FRÖLICH אויסער'ן פראגראם: פרעהליכע קאמעדיע און לאנד-אקטואליטעטען.

פרייזען פון די פלעצער פון 4—6 נאכמ. III פלאץ 80 גר., I און II — 1.09 זל. וויטערע סעאנסען: I — 1.09 זל. II — 1.70 זל. I — 2.80 זל.

LUNA

אנהויב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — פריהמארגען-פארשטעלונגען 12 בייטאג. די פרייזען פון די פלעצער טראגן די גרויסע קאסטען ווענען נישט געהעכערט.

היינט און פאלגענדע טעג! דער שענסטער און מעכטיגער פילם פון דער וועלט. גרויסע ליבעס-עפאפעע פון דער צייט פון דער גרויסער וועלט-מלחמה א.נ.

„וויקטאריא און איהר הוזאר"

אין דער הויפטראלע דער לאנג-ערווארטעטער און שעהנער IWAN PETROWICZ ERNST VEREBES, GRETA THEIMER, FRIEDEL SZUSTER PAWEL ABRAHAM דאס מעכטיגסטע מייסטערווערק פון קאמפאזיטאר

אויסערן פראגראם: 1) לאנד-אקטואליטעטען, 2) קלאנג-וואכען-זשורנאל FOX — הנחה-בילעטען זענען גילטיג

METRO

1-טער קלאנג-פילם פון דער נייעסטער פראדוקציע 1933 פון PAT i PATACHON א.נ.

PAT i PATACHON Dzielni Wojacy

אין די הויפטראלען: די גרעסטע קאמיקער אין דער וועלט

אויסערן פראגראם: א פארס. •••••••••••••••••••••••••••• אויסערן פראגראם: א פארס.

ADRIA

קלאנג-קינא-טעאטער
„CORSO"
זשעלאנא 2/4.

היינט און פאלגענדע טעג! צום ערשטען מאל 1) TOM MIX אין „טיראלישער פלאן"
אין לאדז! אונזער קאנקורענצלאזער יום-טוב-שלאגער! אין האוגדערשעהנעם פילם
2) פרעהליכסטע קאמעדיע מיט ANNA ONDRA i VLASTA BURJAN „ער און זיין שוועסטער" וואונדערשעהנער פילם!
גלענצענד שפילען! באמערקונג: יעדער קינא-בעזוכער וועט בעקומען צום אנדענקען א פאטאגראפיע פון TOM MIX מיט אייגענהענ-דיגער אונטערשריפט.
אנהויב אין יום-טוב 11 א זייגער פריה און אין געוועהנליכע טעג 2 א זייגער נאכמיטאג

קינא-טעאטער
„לירא"
37 לימאנאווסקיעגא 37

אלע יודען פון אלע שטאט-עקן טרעפן זיך היינט און מארגן ביי אונז. ס'ווערט פערגעשטעלט ס'שפאנענדסטע און הערליכסטע מייסטערווערק פון דער נייער וועלט ליטעראטור פון וו. רעימאנד, דעם לויערעאט פון נאבעל-פרייז. אין די הויפטראלען די גאונים פון דער פוילישער ביהנע

דאס געבאטענע לאנד

Jadwiga Smosarska, Siostry Halama Kaz. Junosza Stępowski, Krukowski, Lawinski אויס'ן גרונד פון לאדזשער לעבען, בעקאנטע לאדזשער טיפען, פעראס, אינטריגעס, אינטימע ספעקטאקלע סצענעס, „ווידזעווער מאנופאקטור", „שייבלער און גראמאן" א. א. הערליך. בשעת די אנטראקטן וועט געגעבן ווערן א גאנצע-קאנצערט עונג שבת פון די באליבטסטע יודישע סינאגאגאלע און פאלקס-לידער. שאפיענד. רייצענד. און א חוץ דעם וועט פארקומען דעם פרייטאג און שבת א דערקוויקענדער

קלאנג-קינא-טעאטער
„PAN"

היינט גרויסע פרעמיערע!
גרויסער יו"ט = פראגראם!
דאס מעכטיגסטע מייסטערווערק פון דער וועלט!

„מענש-מאלפע"

אין די הויפטראלען: JOHNY WEISMUELLER, MAUREEN O'SULLIVAN, NEIL HAMILTON אנה. 4 נמ. זונטאג, יום-טוב 12 בייטאג

קלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
זשעראמסקיעגא 74/76
(רוג קאפערניקא)

דער זאל איז מיט צענטראל הייצונג.
אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג, זונטאג און יום-טוב 2 א זייגער בייטאג.

היינט און פאלגענדע טעג! — גרויסער קלאנג-מייסטערווערק, וואס איבערשטייגט מיט איהר טעכניק א. נ.

„ברידערליכקייט פון די פעלקער"

רעזשי פון געניאלען G. W. Pabst — אויסערן פראגראם. לאנד-אקטואליטעטען און קאמעדיע. — פרייזען פון די פלעצער: I פל. 1,09 זל. II פל. 90 גר. III פל. 45 גר. הנחה קופאנען צו 70 גר. אויפ'ן ערשטן סעאנס אלע פלעצער צו 45 גראשען
נעקסטער פראגראם: „קעניג — דאס בין איך" מיט VLASTA BURIAN — דעם 31-טען דעצעמבער
און דעם 1-טען יאנואר ווערט דעמאנסטרירט: „הער דיקטאטאר — דאס בין איך" מיט HAROLD LLOYD

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

Bilans kraju i Twój własny się poprawią dzięki używaniu krajowego pierwszorzędnego mydła „TRÓJKA"

Języka polskiego, korespondencji i rachunkowości szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Starszych i zapóźnionych specjalną skróconą metodą. Wólczańka 29 m. 1 front, parter.

אייליג! וויכטיג!
א פעראיינפאכט האנדעלס-בוך
בעשטעטיגט דורכ'ן פינאנץ-מיניסטעריום צוזאמען מיט געוויסע אויפקלערונגען און אינפארמאציעס אין יודיש צו בעקומען אין שרייב-מאטעריאלען-געשעפט פון
A. J. OSTROWSKI S-cy
Łódź, Piotrkowska 55,
telefon 203-54.

Bez odstępnego !!! Mieszkania, sklepy, lokale handlowe, biurowe i fabryczne, Pokoje umeblowane z klatki schodowej, poleca: „Lokumpol" Piotrkowska 55

צו פערמיטען א געוועלב מיט א שטוב אויף פראנציסקאנער גאס, צוזאמען אדער בעזונדער. צו ערפארען אויף מרדכי גבאי'ס גאס נומער 9 ביי א. צוקערמאן.

קויף און פערקויף

א טרויעשען פעלץ אין גוטען צושטאנד געלעגענהייטליך צו פערקויפען צוליב אפרייזע זשעראמסקיעגא 75 וו. 5. 5592

פערשידענעס

דיפלאמירטער בוכהאלטער מארימאנט ברזשעזשינער 9/27 פיהרט האנדעלס-און פאבריקס-ביכער צו זעהר מעסיגע פרייזען. 5574

השבת אבדה, אזוי ווי איך האב פערלוירען קוואליפיקאציע פאפירען אין שפיטאל אריין „דער הייליגער אלעקסאנדער" לימאנאווסקיעגא 115, בעט איך זעהר דעם עהרליכען פינדער אפצוגעבען די פאפירען צו גאלדע פינקעלשטיין, באלוטער מארק 2 וו. 5. 5572

Sypialnię jasną w dobrym stanie tanio sprzedam. Cegelniana 58 m. 4 od 2-3 i 7½-9.

אנ'ארט צו שלאפען פאר 1 יונגערמאן און א צימער אפצוגעבען אויף א ווערקשטעל. פושעיאזד 12 וו. 8. 5613

Po 50 złotych miesięcznie
otrzyma każdy amerykańską maszynę do pisania „ROYAL"

Jeneralna Reprezentacja
LEON TYBER, Łódź
Piotrkowska 49, tel. 106-33.

ס'ווערט געזוכט צו דינגען א שטוב אלס סובלאקאטאר מיט א בעזונדערן איינגאנג אין דער געגענד פון צעגעלניאנע ביז פושעיאזד. צו ערפאהרען 6 שערפיצן 43 ביי צווייליך. 5639

א וואוינונג אוועקצוגעבען אויף פאמארסקא 11. צו ערפאהרען ביי רעדליך 2 שטאק. 6199

לאקאלען

איך זוך אנ'ארט צו שלאפען צוזאמען מיט א יונגערמאן, וועלכער וואוינט אליין אין א בעזונדער צימער מיט א בעזונדערן איינגאנג. אפערטען אין אדמ. פון „נייעם פאלקסבלאט" פאר „Sz."

א צימער צו פערדינגען מיט א בעזונדערע איינגאנג אדער בלויז צו שלאפען, אטט, 6 שערפיען 39. 5600

פרייוווירדיג אוועקצוגעבען א געוועלב מיט א גרויס שויפענסטער פון זאפארט אויף גלובנא גאס 31. 5605

איבערצוגעבען א פראנטאווע צימער צום שלאפען פאר א יונגערמאן ווי אויך מיט בעדינונג פיעטרקאווער 92 וו. 5a. 5599

אנ'ארט צו שלאפען פאר 1 אדער 2 יונגעלייט פאלודניאווע 20, וו. 72 2-טער הויף לינקס איינגאנג 7604

צו פערדינגען א וואוינונג מיט אלע בעקוועמליכקייטען באלד אפצוגעבען ביליג פל. וואלטשאני 6 וו. 18. 5614

אנאנסען-פרייזן פאר א מילימעטער שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " 60— " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " 18— " 8 "
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פאר'ן אינהאלט און מער מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט. פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman